

Kadyanshi ka Shinga ka Matiyu

Ukukpa u kadyanshi

Matiyu uza da korongi tagarada u na vi, wa ta a asuvu a asuki a Yesu. Uza u Yahuda u da, kpm u korongu ta tagarada vi tsara u wenike aza a Yahuda an Yesu da Kawauwi ka a ka vana vi.

Matiyu reve ta Yesu aya magono ma mayun mi, wa lya ta tsugono tsu likimba gba. U wenike ta mayun da an Yesu shadangi kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka ntsumate n Kazuwamgbani ka Cau n yain kadyanshi a kaci ka Kawauwi ka ka woko magono ma pige. Matiyu wenishike ta tsugono tsi tsu likimba u na tsa wa, kpaci ucun tsugono tsu nala tsi tsa kotso ta. Tsugono tsu Yesu tsa shamgba ta hal ubana. U kana ta magono ma yain n ucira, tsara u wenike ucira u ne, Yesu lya ta kaci ka ukpa an u 'yangai a kasaun ka ne. Gba ili i na yi n i'ya i buwai i'a ta pini a tagarada u na vi.

Matiyu banga ta Atoni a gogo-na kpaci u todugbuso ta tyoku da Yesu shadangi afofi a Kashila a da wa tuko ama evu n eyi. An Adamu nusukai Kashila, ama a pecene ta n eyi. Udarakpusa u Kazuwamgbani ka Cau u takpa mballa n na mi wa. Matiyu wenike ta tyoku da Yesu wokoi udarakpa u da u asakai ama a woko evu n Kashila, kpm Yesu u nala vi aya wa lya tsugono tsu ili dem a likimba u tsunu ara.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Nkoshi n cau n ilimaci i Yesu (1:1–2:23)

Akani a Yahaya kalyuɓugi (3:1-12)
 Ulyuɓugu n ukondo u Yesu (3:13–4:11)
 Manyan ma Yesu a Galili (4:12–18:35)
 Yesu asakai Galili ubana a Urishelima (19:1–
 20:34)
 A'ayan a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo
 n ukpa u ne. (21:1–27:66)
 Yesu wa ta n uma. (28:1-20)

Nkoshi n cau n Yesu
(Luka 3:23-38)

¹ Yesu† Kawauwi† u wuta ta a kuwa ku Dawuda†
 Magono, matsikaya ma Ibirahi.† Makeci ma
 nkoshi n cau n ne ma na:

² Ibirahi da tata u Ishaku.†

Ishaku da tata u Yakubu.†

Yakubu da tata u Yahuza† na mmuku ma a'ali n
 roku.

³ Yahuza da tata u mpeshe n da a ka isa Farisa n
 Zera.

(Mma u le da Tama.)

Farisa da tata u Hesuruna.

Hesuruna da tata u Aram.

⁴ Aram da tata u Aminadabu.

Aminadabu da tata u Nashon.

Nashon da tata u Salumuna.

⁵ Salumuna da tata u Boza.

(Mma u ne kpam Raha.)†*

Boza da tata u Ubida.

(Mma u ne kpam Rutu.)†

Ubida da tata u Yese.†

⁶ Yese da tata u Dawuda Magono.

Dawuda da tata u Solomo.

* **1:5** Raha kashankala ka Awulawa ka. † **1:5** Rutu Kawulawa
 ka.

(Mma u ne kpam Beteshaba da uza da Dawuda bokoi ara Uriya.)[‡]

⁷ Solomo da tata u Rihobuwam.
Rihobuwam kpam tata u Abija.
Abija da tata u Asa.

⁸ Asa da tata u Johoshafa.
Johoshafa kpam tata u Joram.
Joram da tata u Azariya.

⁹ Azariya da tata u Jotam.
Jotam da tata u Ahazu.
Ahazu da tata u Hazikaya.

¹⁰ Hazikaya da tata u Manase.
Manase da tata u Amo.
Amo da tata u Josaya.

¹¹ Josaya da tata u Jakoniya na mmuku ma a'ali n roku. (A'ayin yi a da a kana le ubana a uyamba u Babila.)[†]

¹² An a bidya le ubana a Babila:
Jakoniya da tata u Shayalatiya.
Shayalatiya da tata u Zerubabe.

¹³ Zerubabe da tata u Abihuda.
Abihuda da tata u Eliyakim.
Eliyakim da tata u Azuro.

¹⁴ Azuro da tata u Saduku.
Saduku da tata u Akimu.
Akimu da tata u Aliyuda.

¹⁵ Aliyuda da tata u Iliyazara.
Iliyazara da tata u Matan.
Matan da tata u Yakubu.

¹⁶ Yakubu da tata u Isuhu.[†]

[‡] **1:6** Dawuda vaku ta n Beteshaba eyi n u woli Uriya, aku u yain ili i roku tsara vali u ne Uriya u kuwa. A ka tsara ta alabari a na yi a tagarda u 2 Sama'ila 11:1-27.

Isuhu da vali u Meri.†
 Meri kpam aya mma u Yesu uza da ama a ka isa
 Kirisiti† Kawauwi.

¹⁷ Gba aza da a kecei nala vi, akaya a da a'ari pini a da; akaya kupa n a nishi ili i'ya i kanaɪ Ibrahi hal ubana a'ayin a Dawuda Magono, n akaya kupa n a nishi ili i'ya i kanaɪ a'ayin a Dawuda hal ubana a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi. N akaya kupa n a nishi ili i'ya i kanaɪ a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi utuwa a'ayin a Kawauwi.

Ilimaci i Yesu Kawauwi

¹⁸ Tyoku da ilimaci i Yesu Kawauwi i'ari da na: Mma u ne u da Meri uza da Isuhu kenei tsumana. Shegai eyi a makere bawu u revei vali, aku u kanaɪ katsuma n Kulu Keri.† ¹⁹ Isuhu kamana ka Meri, vuma da u tsu rongo uyan ili i'ya i'ari derere, wa ciga u nei Meri vi uwono a a'eshi a ama wa, aku u yawunsai u asaka yi usokongi.

²⁰ A'ayin a da wari pini uyawunsa ukuna vi, aku katsumate ka zuba† ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne a asuvu a alavutanshi, u danai, “Isuhu, matsikaya ma Dawuda, kotsu vu pana uwonvo u da va zuwa kamana ka vunu Meri wa, kpaci Kulu Keri ka ku zuwa yi u kana katsuma ki. ²¹ Wa matsa ta maku ma vali, aku vu neke yi kala Yesu,§ kpaci wa wauwa ta ama a asuvu a unyushi u cingi u le.”

²² Ukuna u na vi u gitā ta tsara kazuwamgbani ka Magono ma Zuba ka shadangu, tyoku da Ishaya† matsumate† u danai caupa,

§ 1:21 Kalen ka kala ka “Yesu” ka “Iwauwi.”

23 “Makere ma bawu ma revei vali ma yan ta katsuma,
u matsa maku ma vali,
aku a isa yi Imanuwe.”

Kalen ka kala ki ka, “Kashila ka ta kaɓolo n a tsu.”

24 A'ayin a da Isuhu rikpanakai, aku u yain dere tyoku da katsumate ki ka tonuko yi. U tukoi Meri a kuwa u woko uka u ne. 25 Shegai u vaku n eyi wa hal u matsai maku mi. Aku Isuhu neke yi kala Yesu.

2

Arevi a tuwai a danasa Yesu

1 A matsa ta Yesu a ilyuci i Batalami a uyamba u Yahuda, a'ayin da Hiridu†* wari magono. Ama roku aza da a yain kaneshi u ukuna u atala, a wutai a kasana a tuwai a Urishelima† 2 n a we-cishiki, “Nte magono ma aza a Yahuda† ma a matsai vi? Tsu wene ta katala a kasana ka ka wenikei an a matsa yi, kpam tsu tuwai tsu lyaka yi kayala.”

3 An Hiridu Magono u panai nala, u dambula ta cika, nala dem aza da a'ari a Urishelima a rongoi a kadambula. 4 Aku u isaɗi adaraki a pige† n awenishiki a Mele† u wece le, “Nte a ka matsa Kawauwi ki?”

5 Aku a wushunku yi, “A ilyuci i Batalami i'ya a Yahuda. Kpaci ili i'ya Mika matsumate u korongi i'ya:

6 “‘Avu, Batalami u uyamba u Yahuda,

* **2:1** Hiridu Magono aya Hiridu Uzapige. Maku ma ne Hiridu Antiba aya magono an Yesu kuwai.

va ta n kalen pini a asuvu a ilyuci i pige i pige i Yahuda.

A ka matsa ta magono a asuvu a vunu, uza da wa woko yavu kaliniki ka ama a va, aza a Isara'ila†.' ” ◇

⁷ Pini nala, magono mi ma isa'i amoci a da a wuta'i a kasana ki a ba a sheshei ukpawunsi, kpam a tonuko yi derere a'ayin a da katala ki ka wuta'i.

⁸ Aku u tonuko le, “'Yanga'i i wala ubana a Bata-lami vi i boli maku mi mai. I wene yi baci, i gono i tuwa i tonuko mu, tsara mpa dem n ba n lyaka yi kayala.”

⁹ Arevi yi an a panai ili i'ya magono mi ma danai, aku a lazai. Kpam katala ka a wenei a kasana ka lazai a kapala ka le hal ka ba ka shamgbai a asu u da maku mi mari. ¹⁰ An a wenei katala ki, a yan ta mazanga! ¹¹ A'ayin a da ama yi a uwai pini a kuwa ki, a wene ta maku mi n Meri mma u ne, a kudangi a lyaka yi kayala. A bidyai kune ku le ku zinariya, n ucanga u magulani, n mar† a naka yi.† ¹² Shegai Kashila ka rono le atsuvu a asuvu a alavutanshi, u da a gono a asu u magono vi wa. Aku a gonoi a uyamba u le a ure u roku kau.

A sumai ubana a Masar

¹³ An arevi yi a lazai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi, u danai, “'Yanga vu daraka vu bidya maku mi na mma u ne ubana a Masar!† Vu shamgba de she a'ayin a da n tonuko vu vu gono, kpaci magono ma pini ma bolo maku mi tsara u wuna.” ¹⁴ Aku

◇ 2:6 Mik. 5:2. † 2:11 Ucanga u da arevi a tukoi Yesu vi, ili i magulani yi furankinsen da a tsu isa i'ya kpam cirakpa tsu madanga tsa.

u 'yangai u bidyai maku mi na mma u ne a lazai n kayin ubana a Masar, ¹⁵ nte a rongoi de hal a'ayin da magono mi ma kuwai. Ili yi i gita ta kotsu i wenike ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a una u Hosiya matsumate, "N isa ta maku ma va ma wuta a Masar." ◇

Hiridu wunusai mmuku ma a'ali

¹⁶ A'ayin da magono ma wenei arevi yi a'ene a da a vurusu yi a da, aku u panai upan. U zuwai a wunusa gba mmuku ma a'ali a Batalami, n ilyuci i kenu i kenu i'ya i'ari evu evu gba, aza a ayen a re ubana a iyamba. U reve ta a'ayin a da a matsai maku mi cinda arevi yi a danai. ¹⁷ Nala ili i'ya Kashila ka danai a una u Irimiyat matsumate i wokoi mayun:

¹⁸ "A pana ta kalagatsu a Rama, uza roku wa sa adama a unamgbukatsuma. Rahilat da wa sa adama a mmuku n ne, u 'yuwain u asaka uza u ne yi kadyanshi, an u wokoi a kuwa de." ◇

A gono a Nazara

¹⁹ An Magono mi ma kuwai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi a'ayin da wari pini a Masar vi. ²⁰ Katsumate ki ka danai, "'Yanga vu bidya maku mi na mma u ne vu gono a uyamba u Isara'ila, kpaci aza da a ka ciga a wuna maku mi a kuwa de."

²¹ Aku Isuhu 'yangai u bidyai maku mi na mma u ne a gono a Isara'ila. ²² Shegai an u revei magono ma savu mi maku ma Hiridu Magono

ma; wata, Akilayu,† uwonvo u kaṇa yi. Aku u lavutansai kpam, Kashila ka rono yi atsuvu u gono a uyamba u Galili. ²³ Pini nala, a ba a dusuki a ilyuci i'ya a ka isa Nazara. Adama a nala a shadangu ta ili i'ya ntsumate n danai: “A ka isa yi ta uza u Nazara.”

3

*Yahaya Kalyubugi fobuso ure
(Marku 1:1-8; Luka 3:1-18; Yahaya 1:19-28)*

¹ An a yain ayen ushani, Yahaya† Kalyubugi gitai kuɓari a kakamba ka Yahuda. ² U da, “Kpatalai† i asaḱa tsicingi tsu de, i gono a asu u Kashila, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan de evu n uyan.” ³ Ishaya matsumate u yan ta kadyanshi a kaci ka Yahaya, u da,
“Uza roku wa salasa a kakamba,
‘Lapulai ure adama a Asheku,
shamkpai u da mai tsara u wala!’ ” ♦

⁴ Yahaya uka ta aminya a da a cai n tsileme tsu karakuma. U sirai kagbawatsu ka ukpan a cuku tsu ne, kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. ⁵ Ama ushani a wuta ta a Urishelima n Yahuda n iyamba i'ya i'ari ubongu u Agaṭa a Urudu a tuwai tsara a panaḱa yi. ⁶ An a dansai unyushi u cingi u le, aku u lyubugu le pini a Agaṭa a Urudu yi.

⁷ Afarishi† n aza a Sadusi ushani a tuwa ta dem a asu u da Yahaya wa lyubugusu ama yi tsara a lyubugu le. An Yahaya wene le, u danai, “Eda a'eku a da! Ya rono da atsuvu i suma mavura ma Kashila

† **2:22** Hiridu Akilayu magono ma cingi ma aku a loko a karatsu ka tsugono. Pini nala, utoku u ne Hiridu Antiba wokoi magono.

♦ **3:3** Isha. 40:3.

ka tuko n maloko? ⁸ Yanyi ili i'ya ya wenike an i aṣakai unyushi u de. ⁹ Kotsu i dana ya wura mavura mi an i'ari mmuku n tsikaya mi Ibirahi wa. N tonuko da, Kashila ka fuda ta ka bidya atali a na u gonuko a da mmuku n tsikaya mi Ibirahi! ¹⁰ Gogo-na naha gbam, kagovu ka ta ufobusi ka kapa ndanga hal a asuvu a alu a le. Madanga ma baci dem bawu ma matsai ilimaci i shinga, a ka kapa ta ma a varangu a asuvu a akina.

¹¹ “N mini ma ma lyubugusu da tsara u wenike an i aṣakai tsicingi tsu de, shegai uza da wa tuwa a kucina ku va, wa lyubugu da ta n Kulu Keri n akina. U la mu ta ucira cika, hal gbam n ratsa n banan akpata a ne wa. ¹² Wa tuwa ta n kasasu ka uwelinkpe ka ne adama a kuwelikpu. U wutukpa ilya kau a asuvu a kopo. Aku u tsungu ilya i shinga yi a asuvu a mapon ma ne, kopo kpam u runukpa ka n akina a da bawu a ka cimba.”

Yahaya lyubugi Yesu

¹³ A'ayin a nala yi a da Yesu aṣakai Galili u banai a Agata a Urudu tsara Yahaya lyubugu yi. ¹⁴ Yahaya wari wa ciga ta u 'yuwan, u danai, “Ada u gain vu lyubugu mu. Ndya i zuwai vu tuwai ara va tsara n lyubugu vu?”

¹⁵ Yesu wushuki, “N gogo-na nala u gain u woko, kpaci u kana ta tsu yain gba ili i'ya Kashila ka ciga tsu tsu yain.” Aku Yahaya wushuki.

¹⁶ An a lyubugi Yesu, u wuta de la vi pini a mini mi, aku zuba† u kukpai, u wenei Kulu Keri ku Kashila ku cipa yi yavu kadya. ¹⁷ A panai kalagatsu a zuba, ka danai, “Maku ma va ma na

vi, uza ɗa ma ciga, kpam ma pana ta kayanyan ka ne cika.”

4

Yesu n Kalapansi

(Marku 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Kulu Keri ku tonoi n Yesu ubana a kakamba, kotsu Kalapansi† ka kondo yi. ² A'ayin amangare kaara n kayin Yesu lya ilikulya wa. An a kotsoi, aku u panai kambulu. ³ Pini nala, Kalapansi ka tuwai ka tonuko yi, “Avu Maku ma Kashila† ma baci, gonuko atali a na a woko iburodi.”

⁴ Yesu wushunku yi, “A korongu ta a Tagarada u Kashila,†
“ ‘N burodi da koshi vuma wa yan uma wa,
she gba n kadyanshi ka ka wuta a una u Kashila.’ ”
” ◇

⁵ Aku Kalapansi ka banka yi a Urishelima ilyuci i uwulukpi,† u zuwa yi a bilibili u Kuwa ku Kashila.† ⁶ Aku u danai, “Avu Maku ma Kashila ma baci, radugu a ubana a iyamba, kpaci ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila:

“ ‘Kashila ka yanka ta atsumate a ne kadyanshi adama a vunu,
kpam a ka kibatsa vu ta a akere a le,
tsara vu gbasha kune ku vunu a katali wa.’ ” ◇

⁷ Yesu wushunku yi, “Tagarada u Kashila u dana ta dem, ‘Va kondo Magono ma Zuba Kashila ka vunu wa.’ ” ◇

⁸ Pini nala, Kalapansi ka bidya yi ubana a zuba u masasa ma ugadi, u wenike yi gba tsugono tsu

◇ 4:4 U.Ml. 8:3. ◇ 4:6 Ishp. 91:11-12. ◇ 4:7 U.Ml. 6:16.

likimba kau-kau n tsupige tsu le. ⁹ Aku u danai, “Va lyaka mu baci kayala, ma naka vu ta i'ya gba.”

¹⁰ Yesu wushunku yi, “Wala vu ne mu ure Kanangasi,†* Tagarada u Kashila u dana ta, “‘Lyaka Magono ma Zuba kayala, kpam aya koshi va gbashika.’ ” ◇

¹¹ Aku Kalapansi ka lazai ka asaka yi, pini nala, atsumate a zuba a tuwai a kiranai n eyi.

Yesu gitai manyan ma ne

(Marku 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² An Yesu panai alabari a da a ukai Yahaya Kalyubugi a kuwa ku a'ali, aku u gonoi a uyamba u Galili. ¹³ Shegai da wa rongo a ilyuci i Nazara, aku u ba u rongoi a Kafarnahum a ikengi i Kushiva ku Galili a kaƙon ka Zebulun n Nafutali. ¹⁴ Nala gitai ta tsara ili i'ya Ishaya matsumate u danai i shadangu: ¹⁵ “A kaƙon ka Zebulun n Nafutali,

a ure ubana a kushiva, a kapashi ka Agata a Urudu, a Galili, a asu u da kakuma ka Awulawa† kari.

¹⁶ Ama da a ka rongo a karimbi, a ka wene ta katyashi ka pige. A'ari a ka rongo ta a una u ukpa, shegai katyashi ka wantukpa ta ara le.” ◇

¹⁷ Pini nala, Yesu gitai kuƙari, u danai, “Kpatalai i asaka unyushi u cingi u de, i gono a asu u Kashila, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan de evu.”

Yesu isai akani a adan ama a nishi

(Marku 1:16-20; Luka 5:1-11)

* **4:10** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

◇ **4:10** U.Ml. 6:13. ◇ **4:16** Isha. 9:1-2.

¹⁸ Kain ka te, tyoku da Yesu wari nwalu a ikengi i Kushiva ku Galili, aku u wenei ama a re uza n vangu. Uza u te aya Simo, uza da dem a tsu isa Bituru, n Andurawu. Gba le akani a adan a da, a ka vutalasa ibilili i le a kushiva ki. ¹⁹ Aku Yesu tonuko le, “Tono numu! Ma wenike da ta tyoku da ya tukuso ama, shegai adan kpam wa.” ²⁰ Kute-kute a asakai ibilili i le, a tono yi.

²¹ An a walai kenu, aku a wenei ama a re, uza n vangu u ne, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi. Ele pini a kpatsu n tata u le n a lapulusi ibilili, aku Yesu isa le. ²² Kute-kute a asakai kpatsu ki n tata u le a tono yi.

Yesu yankai ama aganda
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu kyawain uyamba u Galili gba n u wenishiki a agata a Kashila, n u yansi kuɓari ku Kadyanshi ka Shingaɗ ka tsugono tsu zuba, n u tanasi aza a mɓala. ²⁴ Alabari a ne a kyawain gba uyamba u Galili, aku a tukusoi aza a mɓala, hal gbam n ama da a'ari a uyamba u Suriya, n aza da a ka pana ikyamba tsara a tanasa le. Aza roku a asuvu a le a'a ta n ityoni i cingi,ɗ aza roku ipori, hal gbam n awunu. Shegai Yesu tanasa le gba. ²⁵ Kakuma ka ama ka ka wutai a Galili, n Dikafoli, n Urishelima, n gba uyamba u Yahuda hal n aza da a'ari a Agata a Urudu a kasana ka tono yi.

5

Yesu wenishikei a masasa

¹ An Yesu wenei kakuma ka ama, aku u ba u yuwai a masasa u dusuki. Atoni a ne a kyawan yi,
² aku u gitai le uwenishike:

*Mazanga ma maci**(Luka 6:20-23)*

³ “Kashilā ka zuwuka tā aza da a revei a ka ciga uɓaṅgā ara ne unā u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa!

⁴ Kashilā ka zuwuka tā aza da a'ari n unamgbukatsumā unā u shinga,

kpaci wa taṅasā tā atakasuvu a le.

⁵ Kashilā ka zuwuka tā aza da a vakunki kaci ka le unā u shinga,

kpaci likimba wa woko tā u le.

⁶ Kashilā ka zuwuka tā aza da a'ari n maluwa ma uyan ili i maci unā u shinga,

kpaci wa nakā le tā ili i'ya a ka ciga vi.

⁷ Kashilā ka zuwuka tā aza a asuvayali unā u shinga,

kpaci wa pana tā dem asuvayali a le.

⁸ Kashilā ka zuwuka tā aza da atakasuvu a le a'ari sarara unā u shinga,

kpaci a ka rongo tā kaɓolo n eyi.

⁹ Kashilā ka zuwuka tā aza da a ka ciga a tuko ndishi n shinga unā u shinga,

kpaci wa isā le tā mmuku n ne.

¹⁰ Kashilā ka zuwuka tā aza da a ka yan mavura an a ka yansa ili i'ya Kashilā ka ciga unā u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa.

¹¹ Kashilā ka zuwuka dā tā unā u shinga, a'ayin a da baci ama a wisha dā. Kashilā ka zuwuka dā tā unā u shinga, a'ayin a da baci ama a ka yan dā mavura. Kashilā ka zuwuka dā tā unā u shinga, a'ayin a da baci ama a takpa dā ukuna u cingi adama a va. ¹² Ama a ka yanka dā tā ili i cingi tyoku da a yankai nsumate n cau. Yanyi mazanga

n ipeli, kpaci katsupi ka ɗe ka pige ka vana ɗa ta a zuba.”

Mkpadi n katyashi

(Marku 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Eɗa mkpadi n likimba. Shegai nte kalen ka mkpadi ma baci n kayanyan wa? Nida uza wa yankpusa kpam n da? Shegai a wotsongu n da a kpatsasa yavu ili i gbani.

¹⁴ “Eɗa katyashi ka likimba. Ilyuci i'ya a mai a zuba u masasa a ka fuda a ka sokongu i'ya wa.

¹⁵ A tsu sapa macikalu a kimba ma n kakotsu wa. Shegai a zuwa ma a kashamkpatu ka ne, tsara katyashi ki ka wakana aza da a'ari a pini kuwa ki.

¹⁶ Nala kpam dem, i woko katyashi a asu u ama, tsara a wene manyan ma shinga ma ɗe a cikpala Tata u ɗe u da wari a zuba.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka Mele

¹⁷ Yesu doki u danai, “Kotsu i wene yavu tuwa da n tuwai tsara n wacinsa Mele ma Musa ko kpam uwenishike u ntsumate wa. N tuwa n wacinsa i'ya wa, shegai n tuwa ta tsara ili i'ya a danai vi i shadangu. ¹⁸ Mayun da ma tonuko da, ili i'a la ya puwan a Mele mi wa, she a'ayin a da zuba n likimba a kotsoi. Ko uɗyani u kenu ko u kenukulu wa la wa puwan wa, she ili i na yi i shadangu.

¹⁹ Adama a nala, gba uza da baci u goroi mele ma kenukulu a asuvu a Mele hal u wenishikei ama a yain dem nala, a ka gonuko yi ta dem uza u kenukulu a tsugono tsu zuba. Shegai uza da baci u tonoi Mele mi mai, u wenishikei ma kpam, wa tsara ta asu u shinga a tsugono tsu zuba. ²⁰ U kana ta utono u Mele ma Kashila u ɗe u lai tyoku da

Afarishi n awenishiki a Mele a tsu yan. U la baci nala wa, n tonuko dā ya uwa a tsugono tsi wa, ko kenu.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upan

(Luka 12:58-59)

²¹ Yesu doki u danai, “I pana t̄a ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu i wuna uma u vuma gbani wa,’ kpm ‘U k̄an̄a t̄a a kid̄aga uza d̄a baci dem u wunai uma u vuma gbani ugana.’ ◇ ²² Shegai n tonuko d̄a, va yan baci upan n uza u vunū, a ka kid̄aga vu t̄a ugana. Vu is̄a baci uza u vunū “Katengeshi,” a ka banka vu t̄a a asu u Asheshi a Pige.† Vu tonuko baci uza u vunū “V̄ari n kalen wa,” vu yan t̄a evu n u d̄a a ka banka vu a akina† a d̄a bawu a'ar̄i n utyoku.*

²³ “V̄a baci kushani a kapala ka a asud̄ar̄akpa† a Kuwa ku Kashil̄a va nak̄a Kashil̄a kune, kute-kute aku vu cib̄ai an uza roku w̄ari n ukuna a kaci ka vunū, ²⁴ asak̄a ve kune ki a asud̄ar̄akpa vi, vu ba vu foli uza u nide vi, aku vu gono vu yain kune ku vunū.

²⁵ “V̄a baci n ukuna n uza roku hal wa banka vu a asu u afada, dar̄aka vu sheshi n eyi tun i'ar̄i a ure kahu i rawa a kuwa ku afada ki. Kawa i rawa baci d̄e, a ka nak̄angu vu t̄a a asu u uza u afada. Eyi kpm u nak̄a adaḡari a ne a banka vu a kuwa ku a'ali. ²⁶ Mayun n tonuko vu, va wuta pini a asu vi wa, she a'ayin a d̄a vu tsupai ili i'ya a ka tonu vu gba.”

◇ **5:21** Uwt. 20:13; U.Ml. 5:17. * **5:22** Asheshi, alya nkoshi n pige m aza a Yahuda. Shegai kalen ka pige ka ne pini na ka, uza d̄a baci u yain upan wa bana t̄a a asu u afada a Kashil̄a a asu u d̄a Kashil̄a n kaci ka ne wa yanka yi afada n ucira.

Uwenishike u Yesu a kaci ka tsishankala

²⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I pana t̄a Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu vaku n uka u uza wa.’ ◇ ²⁸ N tonuko vu, vu wene baci uka, aku vu bankai uma u vunū n ukuna u gbani, vu yan ɗe la vi tsishankala n eyi a katakasuvu ka vunū. ²⁹ Keshi ka ulyaki ka vunū ka zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi, foɗo ka vu varangu. Wa laka vu t̄a tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunū, n u ɗa a ka varangu ikyamba i vunū gb̄a a asuvu a akina. ³⁰ Kukere ku ulyaki ku zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi,† kiɗa ka vu varangu! Wa laka vu t̄a tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunū, n u ɗa ikyamba i vunū gb̄a ya uwa a asuvu a akina.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo
(Marku 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ Yesu doki u danai, “I pana t̄a Mele ma Musa ma danai, ‘Uza ɗa baci dem wa pece iyolo n uka u ne, u kaṅa t̄a u naṅa yi tagarada u upece u iyolo.’ ³² Shegai n tonuko ɗa, kotsu vu pecene n uka u vunū wa, shegai u vaku baci n vali roku. Vu aṣaka yi baci, va zuwa yi t̄a u woko kashankala, nala kpam ko ya baci u zuwa yi, wa t̄a n unyushi u ɗa u bidyai uka u uza roku.”

Yesu wenishikei a kaci ka utsina

³³ Yesu doki u danai, “I pana t̄a kpam ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu kpaɗa ushadangu kazuwamgbani ka vunū wa. U kaṅa t̄a vu shadangu kazuwamgbani ka vu yain n Magono ma Zuba.’ ◇ ³⁴ N tonuko ɗa, kotsu vu tsina n ili i

◇ 5:27 Uwt. 20:14. ◇ 5:33 Adkp. 19:12; Mkc. 30:2; U.Ml. 23:21.

roku a'ayin a da baci ya yan kazuwamgbani wa! Zuba a asu u da Kashila kari ndishi u da. Adama a nala, kotsu vu tsina n zuba wa. ³⁵ Likimba asu u da a'ene a ne a tsu wunvuga da. Adama a nala, kotsu vu tsina n likimba wa. Urishelima ilyuci i Magono ma Pige i'ya, adama a nala kotsu vu tsina n i'ya wa. ³⁶ Kotsu vu tsina n kaci ka vunu wa, kpaci va fuda va gonuko kenji ka te ka vunu pun ko dan wa. ³⁷ A'ayin a da baci ya yan kazuwamgbani, ili i'ya i gain vu dana i'ya na koshi, 'Nala wari,' ko tani 'Nala wa.' Vu dana baci i'ya i lai la, a asu u uza u cingi vi da i wutai."

*Yesu wenishikei a kaci ka utsupa tsicingi
(Luka 6:29-30)*

³⁸ Yesu doki u lyai kapala n kadyanshi, "I pana ta ili i'ya Mele ma Musa ma danai, 'Uza u fodo baci utoku u ne a keshi, ko u takpa yi kanga, eyi dem a ka fodo yi ta keshi ka ne ko takpa kanga ka ne.'
◇ ³⁹ Shegai n tonuko da, kotsu i tsupa ukuna u cingi u da uza roku u yanka da n ukuna u cingi wa. Uza u basu vu baci a kagbaguzu ka ulyaki, kpatalaka yi ka ire ki dem. ⁴⁰ Gaawan uza roku u dana ta vu nusuka yi, aku u tonukoi uza u afada u wushika yi matogo ma vunu, kotsu vu asanka yi dem kunya. ⁴¹ Kasoje ka matsa vu baci vu canka yi ucanga ubana mel u te, canka yi mel u re. ⁴² Uza u folo vu baci ili i roku, vu naka yi. Uza roku u bolo baci akopi ara vunu, vu naka yi."

*Ciga atokulalu
(Luka 6:27-28, 32-36)*

◇ 5:38 Uwt. 21:24.

⁴³ Yesu doki u danai, “I pana ta ili i'ya ama a danai, ‘Ciga uza u karen u vunu, aku vu kovi utokulalu u vunu.’ ⁴⁴ Shegai n tonuko da i cigi atokulalu a de, i yanka uza da baci dem wa yan da mavura gbani-gbani kavasuu. ⁴⁵ I yan baci nala, ya woko ta mmuku n maci n Tata u de da wari a zuba. U tsu zuwa ta kaara ka wuta adama a aza a cingi n aza a maci. U tsu ro ta mini a asu u aza da a ka yan ili i shinga n aza da a ka yan ili i cingi. ⁴⁶ Nida ya ciga Kashila ka naka da katsupi ka malen ma manyan ma de, i ciga baci aza da a ka ciga da koshi? Ko aza a uwusha u utafa dem nala a tsu yansa! ⁴⁷ Aje a de a da baci ya yansa ka ili i shinga koshi, i lamgbana n ama da a buwai wa. Ko aza da bawu a revei Kashila a tsu yan ta dem ili i shinga a asu u aje a le. ⁴⁸ Adama a nala, u kana ta i woko ushadangi, tyoku da Tata u de u zuba wari ushadangi.”

6

Uwenishike u Yesu a kaci ka kune

¹ Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, “Kiranai a'ayin a da ya yan ili i shinga, kotsu i yain i'ya adama a da ama a ka wene i'ya a cikpala da wa. I yan baci nala, ya tsara katsupi ka malen ma manyan ma de a asu u Tata u de uza da wari a zuba wa.

² “Va ne baci aza a unambi kune, kotsu vu fula ukakaci tsara ama a pana a reve i'ya va yan wa, tyoku da aza a maci a kaaban a tsu yansa a agata a Kashila n ire tsara ama a naka le karinga.” Mayun n tonuko da, aza a maci a kaaban a nala yi a tsara de katsupi ka malen ma manyan ma le. ³ A'ayin

a da baci va ne aza a unambi kune, vu yain ka usokongi, tsarā kukere ku ugula ku reve ili i'ya kukere ku ulyaki ka yan wa. ⁴ Naḳa kune ku vunu usokongi, Tata u vunu, uza da u revei ili i'ya i'ari usokongi, wa naḳa vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

*Uwenishike u Yesu a kaci ka kvasu
(Luka 11:2-4)*

⁵ Yesu doki u danai, “A'ayin a da baci ya yan kvasu, i woko tyoku u aza a maci a kaḅan wa! A tsu ciga ta a shamgba a agata a Kashila n ire a yain kvasu tsarā ama a wene le. Mayun n tonuko da, a tsā de katsupi ka malen ma manyan ma le. ⁶ A'ayin a da baci va yan kvasu, uwa a asuvu a kunu ku vunu vu gidaku utsutsu. Vu yain kvasu ubana a asu u Kashila Tata u vunu uza da wari a asu u usokongi u nala vi. Tata u vunu uza da wa wene ili i'ya va yan usokongi, wa naḳa vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu.

⁷ Va yan baci kvasu, kotsu vu woko tyoku u ama da bawu a revei Kashila wa. A la ta uyan kadyan-shi ka bawu kari n kalen. N a dani Kashila ka panaka le adama a kakuma ka kadyan-shi. ⁸ Kotsu i woko tyoku u le wa. Tata u de u reve ta ili i'ya ya ciga kahu gbam i weci yi.

⁹ “Ya yan baci kvasu, i vasi naha:

“ Tata u tsunu uza da wari a zuba.

A kirana n kala ka vunu n uwulukpi.

¹⁰ Tsugono tsu vunu tsu tuwa.

Asaka a yain ili i'ya va ciga a yain a likimba, tyoku da a ka yansa i'ya a zuba.

¹¹ Ne tsu ilikulya i ara.

¹² Vu cimbusuka tsu unyushi u tsunu,

tyoku da tsu tsu cimbusuka aza da a tsu nusuka tsu.

[¹³ Kotsu vu asaka tsu tsu rukpa a ukondo wa, shegai vu wauwa tsu a asu u uza u cingi vi.]*

¹⁴ “Mayun da, vu cimbusuka baci ama unyushi u cingi u le, Tata u vunu u da wari a zuba wa cimbusuka vu ta dem. ¹⁵ Shegai vu cimbusuka baci ama wa, Tata dem wa cimbusuka vu unyushi u cingi u vunu wa.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka kakuli

¹⁶ Yesu doki u danai, “Ya yan baci kakuli, kotsu i wenike kadambula tyoku da aza a maci a kaban a tsu yan wa. A tsu gacuwunsa ta a'eshi a le tsara ya dem reve an a ka yan kakuli. Mayun n tonuko da, aza a maci a kaban a nala yi a tsar de katsupi ka malen ma manyan ma le. ¹⁷ Shegai va yan baci kakuli, vu zadi kenji ka vunu aku vu sawa a'eshi. ¹⁸ Adama a nala, uza wa la wa reve an va yan kakuli wa, she Tata koshi, uza da bawu tsa wene. U reve ta gba ili i'ya i'ari usokongi, aya kpam wa naka vu katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

Utsari a zuba

(Luka 12:33-34)

¹⁹ Yesu doki u danai, “Zuwukai kaci ka de utsari a likimba wa. Kpaci karan n urumgba wa nangasa ta u da, kpam aboki a ka tassa ta a uwa a yain uboki. ²⁰ Shegai zuwukai kaci ka de utsari a zuba, a asu u da bawu wa rumgba ko tani karan ka nangasa, kpam aboki a ka fuda a ka yan uboki wa. ²¹ Asu u

* **6:13** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Matiyu a korongu ta idani i “Kpaci tsugono n ucira n tsupige tsu vunu tsa ubana. Ami.”

ɗa baci utsari u de wari, nte dem katakasuvu ka de ka rongo de.

Macikalu ma ikyamba

²² “A'eshi a'a ta tyoku u macikalu ma ikyamba. A'eshi a vunu a lobono baci, ikyamba i vunu dem ya shadangu ta n katyashi. ²³ Shegai a'eshi a vunu a lobono baci wa, ikyamba i vunu ya shadangu ta n karimbi. Katyashi ka kari a asuvu a vunu ka karimbi ka baci, va ta a asuvu a karimbi ka pige.

Kashila n utsari
(Luka 16:13)

²⁴ “Vuma wa la wa gbashika azakuwa a re wa. Kpaci wa kovo ta uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna u uza u te, aku u goro u uza u te. Va fuda va gbashika Kashila kabolo n utsari wa.”

Kotsu i dambula wa
(Luka 12:22-31)

²⁵ Yesu doki u danai, “N tonuko da, kotsu i yain kadambula adama a ilikulya n ili i'ya ya so kotsu i rongo n uma wa. Kotsu i yain kadambula adama a ili i'ya ya uka a ikyamba i de wa. Uma u la ta ilikulya, ikyamba kpam i la ta aminya. ²⁶ Webelei ve nnu n zuba! A tsu ce wa a tsu kapa tani wa. A'a na mpon ko kuzuwate ku ucanga wa. Gba n nala, Tata u zuba u tsu lyatangu le ta. I reve i lai nnu kalen cika wa? ²⁷ Ya wa fuda wa doku kaci ka ne uma a ulapa u uwule u te adama a kadambula?

²⁸ “Ndya i zuwai i'ari kadambula adama a aminya? Webelei tyoku da apalu a mete a tsu gbonguro. A tsu yan manyan wa, a tsu jilaka kaci ka le aminya wa. ²⁹ Shegai n tonuko da, ko Solomo n tsupige tsu ne gba u uka aminya a ikali a da a

lobonoi tyoku u a le wa. ³⁰ Kashilā ka fuḍa baci ka guḍa aḗalu a mete a ḍa a'ari n uma ara, nakpan a vutaḗa le a akina. Ya fuḍa ta ya wushuku an Kashilā ka guḍa ḍa. Kotsu i rongo n upityanangu u kenu wa.

³¹ “Kotsu i dambula i dana, ‘Ndyā tsa lya?’ ko ‘Ndyā tsa so?’ ko ‘Ndyā tsa uka?’ ³² Ama ḍa bawu a revei Kashilā alya a tsu dambula n ili i nala yi koshi. Tata u ḍe u zuba u reve ta ya ciga ili i nala yi gba. ³³ Ili i'ya i gain i gita i zami i'ya tsugono tsu Kashilā† n ili i'ya wa ciga. Aku ili i'ya i buwai dem a ka naka ḍa ta. ³⁴ Kotsu i dambula adama a nakpan wa, kpaci nakpan wa ta n kadambula ka kaci ka ne. Kain dem ka ta n kadambula ka ne.”

7

Iyanka uza afada wa (Luka 6:37-38, 41-42)

¹ Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, “Kotsu i yanka uza u afada wa, adama a ḍa Kashilā ka yanka ḍa dem. ² Kakundatsu ka i yankai aza a ḍe afada, ka dem a ka yanka manyan tyoku ḍa eḍa dem i yain.

³ “Ndyā i zuwai vu wenei macuku ma kenukulu ma maṗi a keshi ka utoku u vunu, aku bawu vu wenei kagbukulu ka kaṗi a keshi ka vunu? ⁴ Nida va fuḍa va tonuko yi, ‘Utoku u va, asaka n takpa vu macuku ma maṗi a keshi ka vunu,’ avu tani vu wene kagbukulu ka kaṗi a keshi ka vunu wa? ⁵ Avu uza u maci u kaḗan, gita ve vu takpa kagbukulu ka kaṗi a keshi ka vunu. Aku vu fuḍa vu wene kpam vu takpa macuku ma maṗi a keshi ka utoku u vunu.

⁶ “Kotsu i naka nshe ili i'ya i'ari i Kashila wa. A ka fuda ta a yiralakpa a lumusa da. Kotsu i vutala igbegu i ikebe a kapala ka mburusunu wa, kpaci a ka kpatsa ta i'ya.”

Folusoi, bolusoi, kudusai utsutsu
(Luka 11:9-13)

⁷ Yesu doki u danai, “Rongoi ufolo, a ka ne da ta i'ya i foloi vi. Rongoi ubolo ili i'ya ya ciga, ya tsara ta. Kudusai utsutsu, Kashila ka zuwa ta a giduwuka da utsutsu vi. ⁸ Adama a nala, gba uza da baci dem u foloi, a ka ne yi ta. Uza da baci kpam u boloi, wa tsara ta. Kpam ama a lya baci kapala n ukudusa utsutsu, Kashila ka giduwuka le ta.

⁹ “Uza wa la a asuvu a de maku ma ne ma folo yi burodi, aku u naka yi katali? ¹⁰ Ko tani u foli yi kadan, aku u naka yi kali? ¹¹ Eda aza a unyushi u cingi, i tsu naka baci mmuku n de ili i shinga, bele Tata u de uza da wari a zuba uza u shinga, wa naka ta ili i shinga a asu u uza da baci dem u folo yi. ¹² Yankai ama tyoku da dem ya ciga a yanka da. Kalen ka Mele ma Musa n uwenishike u ntsumate u da gai la vi.”

Utsutsu u kenu
(Luka 13:24)

¹³ Yesu danai, “Uwai a tsugono tsu Kashila a utsutsu u kenu. Kpaci utsutsu n ure u da u tsu banka a akina wa ta n upeti cika, kpam u lobono ta nwalu. Ama ushani a da a tsu wala pini. ¹⁴ Shegai utsutsu u utsara uma u kenu u da, ure vi kpam u wuyana ta nwalu. Ama da a ka wala pini a'a ushani wa.”

*Maɗanga n ilimaci i ne
(Luka 6:43-45)*

¹⁵ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kiranai na ntsumate n kaɓan. Aza da a tsu tuwa ara de yavu ncon, shegai a asuvu a le a'a ta n tsicingi yavu nleweni. ¹⁶ Ya fuda ta ya reve le a icun i manyan ma le, tyoku da i tsu reve maɗanga a ilimaci i ne. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpm cinwi a kaworo wa. ¹⁷ Maɗanga ma shinga ma tsu matsa ta ilimaci i shinga, maɗanga ma cingi kpm ma tsu matsa ta ilimaci i cingi. ¹⁸ Maɗanga ma shinga ma tsu matsa ilimaci i cingi wa, nala kpm maɗanga ma cingi ma tsu matsa ilimaci i shinga wa. ¹⁹ Ama a tsu kapa ta maɗanga ma ma kpaɗai unaka ilimaci i shinga a varangu ma a asuvu a akina. ²⁰ Nala kpm dem ya fuda ya reve ama a icun i manyan i le.”

*“N reve da wa ko kenu!”
(Luka 13:25-27)*

²¹ Yesu doki u danai, “Gba aza da a ka isaɓa mu Asheku, Asheku da a ka uwa a tsugono tsu zuba wa. Ama da koshi a ka uwa a tsugono tsi alya aza da a ka yansa ili i'ya Tata u va u zuba wa ciga. ²² Kain ka afada, ama a ka isa mu ta Asheku a le, a dana, ‘Tsu yan ta kuɓari a asuvu a kala ka vunu, kpm tsu wutukpusa ta ityoni i cingi n kala ka vunu, tsu yansai kpm ikunesavu ushani.’ ²³ Aku n wushunku le, ‘N reve da wa ko kenu, banka numu dan, eda aza a uyansa ukuna u cingi!’ ”

*Amai a a'uwa ama a re
(Luka 6:47-49)*

²⁴ Yesu danai, “Uza ɗa baci dem u panai kadyan-shi ka va wa yan manyan n ka, wa ta tyoku u kamai ka kari n ugboji, uza ɗa u taɗangi kuma ku ne a katali ka upeti. ²⁵ An a roi mini ma pige, agata a shadangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, shegai ka ku rukpa wa, kpaci u ma ta ka a katali ka upeti.

²⁶ “Shegai uza ɗa baci dem u panai kadyan-shi ka va, aku u 'yuwain ka uyanka manyan, wa ta tyoku katengeshi ka ka mai kuwa ku ne a kayala.

²⁷ A'ayin a ɗa a roi, agata a shadangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, aku ku wasai.”

Ucira u Yesu

(Marku 1:22; Luka 4:32)

²⁸ A'ayin a ɗa Yesu kotsoi kadyan-shi ki gba, aku kakuma ka ama ki kari uyan majiyan ma uwenishike mi. ²⁹ Wa tyoku u awenishiki a Mele wa, shegai u wenishike ta yavu uza ɗa wari n ucira.

8

Yesu tanasai makutu

(Marku 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ A'ayin a ɗa Yesu cipai a masasa mi, aku kakuma ka ama ka tono yi. ² Kute-kute vuma roku uza ɗa wari makutu u tuwai u kudangi a kapala ka ne, u danai, “Asheku, vu wushuku baci, tanasamu.”

³ Yesu barakpai kukere ku ne u sawa yi, u danai, ‘N wushuku ta, tana.’ Kute-kute tsukutu tsi tsu asaka yi. ⁴ Yesu rono yi atsuvu, “Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu bana a asu u kadarakpiɗ u wene vu, aku vu naka kune ku Mele ma Musa ma danai ama ɗa baci a tana a naka. Nala wa wenike ta ama an n tanasa vu.”

*Yesu tanasai kagbashi ka katigi
(Luka 7:1-10)*

⁵ Aku Yesu banai a Kafarnahum. An u uwai a ilyuci yi, katigi† ka asoje a Roma† ka roku ka cina yi u folo yi u banga yi. ⁶ Katigi ki ka danai, “Asheku, ma ta n kagbashi ka ka pana ikyamba, wa ta de a kuwa nvain bawu wa fuda wa wala. Maƙala mi ma ma foro yi wa wa.”

⁷ Yesu danai, “Ma bana ta n tanasa yi.”

⁸ Katigi ki ka wushuki, “Asheku, mpa n rawa vu tuwa a kuwa ku va wa, shegai yan kadyanshi koshi tsara kagbashi ki ka tana. ⁹ Azapige a asoje a da pini aza da a tsu tonuko mu ili i'ya ma yan, mpa kpam ma ta n asoje a da n tsu tonuko ili i'ya a ka yan. N tsu tonuko ta uza u na, ‘Wala,’ aku u wala. N tonuko kpam uza u nide, ‘Tuwa,’ aku u tuwa. N tonuko kpam kagbashi, ‘Yan naha,’ aku tani u yain. N reve ta udani u vunu wa ta dem n ucira.”

¹⁰ An Yesu panai nala, aku u yain majiyan. U tonukoi aza da a ka tono yi vi, “Mayun n tonuko da, upityanangu u na vi u la ta gba upityanangu u da n wenei a uyamba u Isara'ila. ¹¹ Ama ushani a ka wuta ta a kasana n kalivi a dusuku a lyai kaƙolo n Ibirahi, n Ishaku, n Yakubu a tsugono tsu zuba. ¹² Shegai aza da a'ari a gain a yain pini a tsugono tsi, a ka vutala le ta a asuvu a karimbi. Pini da a ka sa n ulumusa u a'anga.”

¹³ Aku Yesu tonukoi katigi ki, “Wala vu bana a kuwa, kagbashi ka vunu ka tana ta tyoku da vu pityanangi vi.” Pini a asuvu a ulapa u uwule u nala vi u da kagbashi ki ka tana.

Yesu tanasai ama ushani
(Marku 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Pini nala, Yesu banai a kuwa ku Bituru, aku u wenei mma u uka u Bituru vi nvain n usudugbi u ikyamba. ¹⁵ Aku u sawa yi kukere, pini nala, maḅala mi ma asaka yi, u 'yangai u gitai yi ufobusuko ilikulya.

¹⁶ An kuvuli ku yain, ama a tukusoi Yesu aza a ityoni i cingi. N udani u da koshi u tsu wutukpa ityoni i cingi yi aku i asaka le. U tanasai dem gba aza a mḅala. ¹⁷ U yansa ta ili i na yi tsara a shadangu udani u Ishaya matsumate u da u danai, “U takpai mḅala n tsunu, kpam u takpa tsu upana u ikyamba u tsunu.” ◇

Ama a ka ciga a toni Yesu
(Luka 9:57-62)

¹⁸ An Yesu wenei kakuma ka ama ka kyawan yi, aku u tonukoi atoni a ne a wala a pasamgbana kushiva ki a gono a upashi u nide. ¹⁹ Kawenishiki ka Mele ka tuwai ara ne, u danai, “Kawenishiki, ma tono vu ta a asu u da dem va bana.”

²⁰ Yesu tonuko yi, “Iryanji i'a ta n a'ele a le, nnu kpam a'a ta n ikinda i le. Shegai Mpa Maku ma Vuma ma n kuwa ku kaci ku va wa, kpam ma gbam n a asu u uwunvugusa wa.”

²¹ Aku uza roku a asuvu a atoni a Yesu, u tonuko yi, “Asheku, asaka ve n ba n cidangu tata u va.”

²² Shegai Yesu tonuko yi, “Tono mu, asaka akushe a cidangu atoku a le akushe.”

Yesu vakunki abali
(Marku 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu uwai a kpatsu kaḅolo n atoni a ne a ka pasa kushiva. ²⁴ Aku uwule u pige u 'yangai pini a kushiva ki, aḅali kpam a ka gbaḁasa kpatsu ki hal ka ciga ushumbugu. Shegai Yesu pini nvain wa lavuta. ²⁵ Aku atoni yi a banai ara ne a 'yangasa yi n a salaṣi, “Asheku, wauwa tsu! Tsa shumbugu de!”

²⁶ U wushunku le, “Nɗya i zuwai i panai uwonvo naha? Eḁa aza ḁa upityanangu u de u gusaṣi.” U 'yangai u ḅaranai uwule n aḅali yi, aku asu vi paḁai kuwin.

²⁷ Atoni yi a gitai majiyan n a wecemgbeni, “Ucun u vuma u eni u ḁa na vi, hal uwule n aḅali dem a ka panaka yi?”

Yesu tanasai ama a re aza a ityoni i cingi
(Marku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ An Yesu rawai a upashi u kushiva a kaḅon ka uyamba u aza a Garasa, ama roku ama a re aza ḁa a'ari n ityoni i cingi a tuwai ara ne. Ama a na yi a asu u asaun a ḁa a tsu ronguso, kpam uza u tsu fuda u wala pini a ure vi wa adama a tsicingi tsu le.

²⁹ Aku a gita yi usalaṣaka n a dansi, “Nɗya i zuwai va damgbaraṣa tsu, avu Maku ma Kashila? Vu rawa vu zuwa tsu tsu pana ikyamba bawu a'ayin a ḁa Kashila ka danai a yain wa.”

³⁰ Evu n asu vi, ushiga u mburusunu u ḁa pini wa lina. ³¹ Ityoni i cingi yi a foloi Yesu, a danai, “Vu wutukpa tsu baci a asuvu a ama a na yi, vu asaḁa tsu tsu uwa a asuvu a mburusunu n nala mi.”

³² Aku u tonuko le, “Walai!” Ityoni i cingi yi a asaḁai ama yi a ba a uwai a asuvu a mburusunu mi. Pini nala, mburusunu mi gba a sumai a uwai a kushiva a kuwai pini. ³³ Aliniki yi a sumai a banai

a ilyuci a tonukoi ama ili i'ya i gitai, kabolo n ili i'ya i gitai n ama a re aza a ityoni i cingi yi. ³⁴ Aku ama a ilyuci yi gba a wutai a ba a cinai Yesu, an a wene yi, a folo yi u asanka le uyamba u le.

9

Yesu tanasai kawunu
(Marku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Yesu uwai a kpatsu, aku u gonoi a ilyuci i ne.
² An u rawai pini, ama roku a tuko yi kawunu nvain a kajiba. An u wenei upityanangu u ama da a canga yi vi, aku u tonukoi kawunu ki, “Maku, gbama asuvu, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

³ Aku awenishiki a Mele a roku a ka dansa utyoku u le, a danai, “Vuma na wa yan kadyanshi yavu aya Kashila!”

⁴ Yesu tani u reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u wece le, “Nida ya yan uyawunsa u tsicingi a asuvu a atakasuvu a de? ⁵ Ndya i lai shana da a ka dana, ‘A cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu,’ ko ‘Yangā vu wala?’ ⁶ Shegai ma wenike da ta an Mpa Maku ma Vuma† mari n ucira a likimba u da ma cimbusa unyushi u cingi.” U tonukoi kawunu ki, “‘Yangā vu bidya kajiba ka vunu vu wala a kuwa.’”

⁷ Aku vuma vi u 'yangai u lazai a kuwa. ⁸ An ama yi a wenei nala, aku a ka yan majiyan kpam a cikpai Kashila an u nakai uza roku ucun u ucira u na.

Yesu isai Matiyyu
(Marku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ An Yesu asakai asu vi, aku u wenei vuma roku uza u kala Matiyyu ndishi a kakinda ka uwusha u

utafa. Aku u tonuko yi, “Tono mu.” U 'yangai u tonu yi.

¹⁰ Pini nala, Yesu n atoni a ne a tuwai a ka lya ilikulya a kuwa ku Matiyyu. Awushi a utafa† n aza a unyushi a tuwai a ɓolomgbonoi pini a asu vi ushani. ¹¹ An Afarishi a wenei nala, aku a wecei atoni a ne, “Nɗya i zuwai kawenishiki ka ɗe ka lya kaɓolo n icun i ama a na?”

¹² An Yesu panaka le, aku u wushunku le, “Aza ɗa a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mɓala. ¹³ Walai i ba i rotsongusu kalen ka Tagarada u Kashila u ɗa u danai, ‘N u ɗa ya yanka mu uɗaraka, n la ta uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a ɗe.’ N tuwa adama a ɗa ma isa aza a maci a tonu mu wa, shegai aza a unyushi u cingi.”

◇

Keci a kaci ka kakuli

(Marku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Kain ka te, atoni a Yahaya Kalyuɓugi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Niɗa aƙsu n Afarishi tsa yansa kakuli, shegai atoni a vunu a ka yansa wa?”

¹⁵ U wushunku le, “Aje a valisavu a ka namgba katsuma a'ayin a ɗa wari kaɓolo n ele wa. Shegai a'ayin a'a ta utuwa a ɗa a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a ɗa a ka yan kakuli.

¹⁶ “Vuma wa paɗara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki ka paɗa ta ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara. Hal gbam u lai ukara u cau vi. ¹⁷ Vuma wa tsungu mini ma cinwi† ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tasa ta kadele ki, aku mini ma cinwi mi ma wotsongu. Shegai a tsungu

◇ 9:13 Hos. 6:6.

mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu. Pini nala, gbā kadele ki n mini ma cinwi mi a ka lobono ta.”

*Makere ma ma kuwai n uka uza u mbala
(Marku 5:21-43; Luka 8:40-56)*

¹⁸ An Yesu wari a kadyanshi, aku uzapige u kagata ka Kashila u tuwai ara ne, u kudangi a kapala ka ne u danai, “Maku ma va makere ma kuwa de gogo-na. Vu tuwa baci vu tafanku yi kukere wa 'yanga ta.” ¹⁹ Aku Yesu n atoni a ne a 'yangai a tono yi.

²⁰ Uka da wa lala mpasa hal ayen kupa n a re u tuwai a kucina ku Yesu, aku u sawai kaletsu ka kunya ku ne. ²¹ Kpaci u yawunsa ta a katakasuvu ka ne, u danai, “Ko kunya ku ne ka baci n sawai koshi, ma tana ta.”

²² An Yesu kpatalai u wene yi, aku u danai, “Uka, gbama asuvu, upityanangu u vunu u tansa vu de.” Kute-kute aku uka vi u tana.

²³ An Yesu rawai a kuwa ku uzapige ki, aku u wenei a ka fulusa ugbali u ukpa n ama ushani a ka sa. ²⁴ Aku u tonuko le, “Ya dem wuta. Makere mi ma kuwa wa, alavu a da yi!” Shegai ama yi a ka dosuso yi idyoshi i magori. ²⁵ An a wutukpai ama yi, aku Yesu banai a asu u da makere mi mari nvain. U kana kukere ku ne, aku u makere mi ma 'yanga. ²⁶ Pini nala, alabari a ne a tamburai ko nte wa a asuvu a uyamba vi.

Yesu tansa arumba ama a re

²⁷ An Yesu asaka asu vi, eyi pini n u wali, aku arumba ama a re a gita yi utono n a salasi, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a tsunu!”

²⁸ An u uwai a kuwa, aku arumba yi a tuwai ara ne. U wece le, “I wushuku ma fuda ma zuwa da i fuda i wene?”

A wushuki, “Eye, Asheku.”

²⁹ Aku u sawai a'eshi a le, u danai, “Adama a upityanangu u de, nala wa woko.” ³⁰ Kute-kute a'eshi a le a kukpai a wenei asu. Shegai u rono le atsuva cika u danai, “I tonuko uza ukuna u na vi wa.” ³¹ Shegai a tamburai uyamba vi gba n a yanyi alabari a ne.

Yesu tanasai kabebe

³² Ama a re yi n a lazi, aku ama roku a doku a tukoi Yesu kabebe, uza da ityoni i cingi i kana i bishinka yi kadyanshi. ³³ An u wutukpai ityoni i cingi yi, aku vuma vi u yain kadyanshi. Aku kakuma ka ama ki ka yan majiyan, a danai, “Kotsu tsu wene ukuna a Isara'ila naha wa.”

³⁴ Shegai Afarishi a danai, “Magono ma ityoni i cingi ma ma naka yi ucira u uwutukpa le.”

Yesu panai asuvayali a ama (Marku 1:39; Luka 4:44)

³⁵ Yesu kyawunsa ta gba ilyuci n une n u wenshiki a agata a Kashila n u yanyi kuɓari ku tsugono tsu Kashila. U tanasa ta dem aza a mbala icun kau-kau n aza da a ka pana ikyamba. ³⁶ An u wenei kakuma ka ama kari udoku n ka doki, aku katakasuvu ka ne ka shadangi n asuvayali, kpaci a dambula ta cika kpam ubanga wa la wa. Tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. ³⁷ Aku u tonukoi atoni a ne, “Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu da a'ari.

³⁸ Adama a nala, foloi Magono ma Zuba uza u

manyan ma ukapa mi u tuko aza a ukapa, a yanka yi manyan ma ukapa mi.”

10

*Yesu dangasai atoni kupa n ama a re
(Marku 3:13-19; Luka 6:12-16)*

¹ Yesu isaɪ atoni a ne kupa n ama a re, u naƙa le ucira u ɗa a ka wutukpa ityoni i cingi a taɓasa kpaɓa aza a mɓala.

² Uza u kagita aya Simo uza ɗa dem a tsu isa Bituru, n Andurawu utoku u ne eyi dem kasukiƙ ka. Nala dem Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya. ³ N Filibu, n Batalamawu, n Toma, n Matiyo kawushi ka utafa, n Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu ele dem asuki a ɗa. ⁴ Aza ɗa a buwai vi alya Simo Ziloti,* n Yahuza Isikariyoti uza ɗa u tuwai u neke yi.

*Yesu suki Kupanamereƙ vi
(Marku 6:7-13; Luka 9:1-6)*

⁵ An Yesu suki Kupanamereƙ vi, u tonuko le ta ili i na yi, “Kotsu i bana a asu u Awulawa ko tani i uwa a ilyuci i Samariyaƙ wa. ⁶ A asu u aza a Isara'ila koshi ɗa ya bana, kpaci tyoku u ushiga u nlala n ɗa n puwaiɓ ɗa a'ari. ⁷ A'ayin a nwalu yi, i tonusuko le tsugono tsu zuba tsu yan de evu. ⁸ I taɓasa aza a mɓala, i 'yangasa akushe, i taɓasa aza ɗa a'ari n tsukutu, kpaɓa i wutukpa ityoni i cingi. Gbani ɗa i wushai, nala kpaɓa dem ya naƙa bawu a tsupa ɗa. ⁹ Kotsu i bidya ikebe ko zinariya, ko azurufa ko tani urim u shili wa. ¹⁰ Kotsu i bidya katsan ko

* **10:4** Kalen ka kala ka Ziloti ka uza ɗa wari n maluwa ma uyan ili cika.

matogo ma ire, ko akpata, ko kalangu wa. Ama ɗa ya ɓaŋga vi a ka naƙa ɗa ta ili i'ya ya ciga.

¹¹ “A ilyuci i'ya baci dem i uwai, i zami vuma u maci i rongo pini a kuwa ku ne hal ubana a'ayin a ɗa ya laza. ¹² A'ayin a ɗa baci ya uwa a kuwa, i dana, ‘Azakuwa, ndishi n shinga n rongo n aɗa.’ ¹³ Ama yi a wusha ɗa baci, aƙakai ndishi n shinga n de n rongo pini. Shegai a wusha ɗa baci wa, aƙaka ndishi n shinga mi n gono ɗa. ¹⁴ Kpam kuwa ko tani ilyuci i'ya baci i uwai aku a 'yuwan ɗa uryabusa ko a 'yuwan ɗa upanaƙa, kapatsai kabuta ka a'ene a de i aƙaka asu vi. ¹⁵ Mayun n tonuko ɗa, kain ka afada, Kashila ka pana ta ama a Sodom† n Gomora† asuvayali cika hal a lai tyoku ɗa wa pana ama a ilyuci i nala yi!”

*Upana u ikyamba u ɗa wa tuwa
(Marku 13:9-13; Luka 21:12-17)*

¹⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Mpa na ma suku ɗa tyoku u ncon a mere ma nleweni. I woko aza a ugboji tyoku u kali, kpam i woko aza ɗa a'ari yuwu tyoku u a'adya. ¹⁷ She i kirana, kpaci a ka kana ɗa ta a banka ɗa a asu u Asheshi a Pige, a bawan ɗa a asuvu a agata a Kashila. ¹⁸ A rono ɗa ubana a kapala ka igomuna na ngono, kpaci eɗa atoni a va a ɗa. Nala wa woko ta ure u ɗa ya yanka le kadyanshi ka va kpam hal likimba u reve n ka. ¹⁹ Shegai a'ayin a ɗa baci a kana ɗa vi, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana ko tani tyoku ɗa ya dana i'ya wa. A'ayin a nala yi Kashila ka naka ɗa ta ili i'ya ya dana. ²⁰ Shegai kadyanshi ka ya dansa vi ka de ka wa, Kulu ku Tata u de ka ka dansa a asuvu a de.

²¹ “Ama a ka neke ta atoku a le a wuna le. Nala dem isheku ya yanka mmuku n le. Mmuku kpam n 'yangasaka isheku i le hal a zuwa a wuna le. ²² Ama gba a ka 'yuwan da ta adama a kala ka va. Shegai gba ama da baci dem a pityanangi hal ubana a makorishi, a ka wauwa le ta. ²³ Ilyuci i'ya baci dem ama a 'yuwan da, i daraka i bana a ilyuci i roku. Mayun n tonuko da, kahu i kyawan ilyuci ilyuci i Isara'ila gba, Maku ma Vuma ma tuwa ta.

²⁴ “Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa, ko tani kagbashi ka lai uzakuwa u ne wa. ²⁵ U rawa ta da karotsongishi ka woko tyoku u kawenishiki ka ne, kagbashi kpam ka woko tyoku u uzakuwa u ne. A isa baci Mpa uza da mari uzakuwa, ‘Magono ma ityoni i cingi,’ wata, Ba'alzabu,† eda aza a kuwa a va tani ndya a ka isa da?”

*Uza da u gain a pana uwonvo
(Luka 12:2-7)*

²⁶ Yesu danai, “Panai uwonvo u ama a nala yi wa, kpaci ili i'ya baci dem i'ari usokongi gogo-na ama a ka tuwa ta a ka reve i'ya. ²⁷ N tonuko da ta ukuna u na vi a karimbi, shegai ma ciga ta i tonuko le i'ya a katyashi. Ili i'ya baci ya pana ma dansa n tsubini a atsuva a de, i dana i'ya cika a zuba u kukpa ama a pana.

²⁸ “Kotsu i pana uwonvo u aza da a ka wuna da wa. Ikyamba i de i'ya koshi a ka wuna, shegai a ka sawa uma u de wa. Kashila ka koshi ya pana uwonvo, kpaci aya uza da wa fuda wa nangasa gba uma n ikyamba a akina. ²⁹ Mberikele n re n

ɗa a tsu denge kanini ka te,† shegai gb̄a n nala, ma te ma la ma kuwa bawu Tata u de u revei n ma wa. ³⁰ Kashila ka reve ta gb̄a ko kenji ka yain ka kari a kaci ka vunu. ³¹ Adama a nala kotsu i pana uwonvo wa, kpaci tsupige tsu de tsu la ta tsu mberikele ushani.

Tonuko ama ukuna u Kawauwi
(Luka 12:8-9)

³² “Uza da baci dem u tonukoi aza roku eyi uza u va u da a kapala ka ama, mpa dem ma tonuko ta Tata u va u zuba uza nala vi katonit ka va ka. ³³ Shegai vu 'yuwan mu baci, mpa kpam ma tonuko ta Tata u va u zuba avu uza u va da wa.”

Ndishin shinga n da n tukoi wa
(Luka 12:51-53; Luka 14:26-27)

³⁴ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a de i dana ndishi n shinga n da n tukoi a likimba wa. N tuwa tsara n tuko ndishi n shinga wa, shegai kushulu. ³⁵ N tuwa ta n ‘zuwa uza u yain tsilala n asheku a ne, makere ma yain tsilala na mma u ne, kajene kpam ka yain tsilala n anuku a le. ³⁶ Atokulalu a ka yan ta pini a asuvu a kumaci ku de!’ ◇

³⁷ “Gb̄a aza da baci a lai uciga asheku n anuku a le kapala na mpa, a ratsa a woko atoni a va wa. Gb̄a aza da baci a ka ciga mmuku n le kapala na mpa, a ratsa a woko atoni a va wa. ³⁸ Vu canga baci mawandambanit ma vunu vu tonu mu wa, vu ratsa vu woko katonit ka va wa. ³⁹ Gb̄a uza da baci wa kirana n uma u ne, wa namba ta u da. Uza

† **10:29** Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

◇ **10:36** Mik. 7:6.

ɗa tani u nambai uma u ne adama a va, wa wauwa ta u da.”

*Katsupi ka malen ma manyan ma
(Marku 9:41)*

⁴⁰ Yesu danai, “Uza da baci dem u wusha da, mpa u wushai. Uza da baci kpam u wusha mu, u wusha ta uza da u suku mu. ⁴¹ Uza da u wushai matsumate adama a da matsumate mi ma yanka yi kadyanshi ka Kashila, Kashila ka naka yi ta katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n matsumate mi. Uza da baci kpam u wushai vuma u maci adama a da vuma u nala vi wari uza u maci, a ka naka yi ta katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n vuma u maci nala vi. ⁴² Uza da baci u nei katoni ka kenu ka va mako ma mini adama a da wari katoni ka va, mayun n tonuko da, vuma u nala vi wa tsara ta katsupi ka malen ma manyan ma ne.”

11

*Yesu n Yahaya Kalyubugi
(Luka 7:18-35)*

¹ An Yesu kotsoi utonuko Kupanamere yi ukuna u na vi, aku u asakai a asu vi u banai a ilyuci a asuvu a Galili tsara u wenishike u yain kpam kuɓari.

² Yahaya Kalyubugi wa ta a asuvu a kuwa ku a'ali. An u panai ili i'ya Kirisiti wa yansa, aku u suki atoni a ne a roku ama a re. ³ A ba a wece yi, “Ada uza da wa tuwa vi, ko tsu vana uza roku?”

⁴ U wushunku le, “Walai i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei n ili i'ya i panai. ⁵ Arumba a wene ta, awunu kpam a wala ta, nkutu n tana ta, agulani a pana

ta, akushe kpam a 'yangai a gonoi n uma. A yanka ta aza a unambi kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga. ⁶ Kashila ka zuwuka ta uza da bawu u 'yuwan mu adama a ili i'ya n yain una u shinga.”

⁷ An atoni a Yahaya a lazai, aku Yesu gitai uyanka ama yi kadyanshi ka Yahaya, u danai, “An i banai a kakamba ki, ucun u vuma u eni u da i banai uwene? Wa tyoku u asomini a da uwule u tsu purusa a asu u da baci dem u lapanai? ⁸ Uacun u vuma u eni u da i banai uwene? Vuma da u ukai aminya a ikali? Aza da a tsu uka aminya a ikali a a'ebile a ngono a da a'ari. ⁹ Ya i banai uwene? Matsumate ma? Eye. N tonuko da u la ta matsumate. ¹⁰ Tagarada u Kashila u yan ta kadyanshi a kaci ka ne,

“ ‘Ma suku ta katsumate ka va a kapala ka vunu, uza da wa lapuluka vu ure.’ ◇

¹¹ “Mayun n tonuko da, Yahaya Kalyubugi u la ta gba uza da baci wari n uma. Shegai uza u kenukulu gba a asuvu a tsugono tsu zuba u la yi ta. ¹² Ili i'ya i bidyai a'ayin a da Yahaya Kalyubugi tuwai hal utuwa gogo-na, tsugono tsu zuba tsa ta udoku ucira, kpam ya dem wa modono ta tsara u uwa tsa.* ¹³ Gba ntsumate n Mele ma Musa a dana ta ukuna u tsugono tsu Kashila hal utuwa a'ayin a Yahaya. ¹⁴ I wushuku baci n ele, Yahaya vi aya Iliya† matsumate ma ya vana vi. ¹⁵ I'a baci n atsuvu, panai!

◇ **11:10** Mal. 3:1. * **11:12** Ure u roku u da va reve udani u aza a Heline vi u da: “kpam aza a cingi a ka shilakanaka tsa tsara a wushi tsa n ucira.”

¹⁶ “Níḁa ma dansa ukuna u ama a gogo-na? Nḁya a rotsoi? A'a ṭa tyoku u mmuku n ḁa maṛi ndishi a kuden, n a ikamgbani,

¹⁷ “ ‘Tsu fulakā ḁa ṭa ugbali,

shegai i 'yuwain kuje!

Tsu shipuka ḁa ushipa u ukpa,

shegai i sa wa!’

¹⁸ “An Yahaya tuwai, u laḁa ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, ‘Wā ṭa n ityoni i cingi!’ ¹⁹ Shegai an Mpa Maku ma Vuma ma lya n n soyi, aku i danai, ‘Kalyai ka n kasoi, kpam kaje ka aza a uwusha u utafa n aza a unyushi u cingi ka.’ Ugboji u tsu wenike ṭa kaci ka ne a asu u manyan ma maci ma u tsu yansa.”

Yesu bongoi ama

(Luka 10:13-15)

²⁰ A ilyuci i'ya Yesu yansai ikunesavu i ne cika, ama yi a 'yuwan ṭa ukpatala a gono a asu u Kashila. U gita le uḁongo, ²¹ “Ter ḁe, aza a Koras-inu! Ter ḁe, aza a Besaida! A ḁa baci ikunesavu i'ya n yain a asuvu a ḁe i'ya n yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala ḁe caupa. A uka ṭa akashi a rongoi a upoluso kakomo, tsara a wenike an a kpatalai a asakai unyushi u cingi u le! ²² N tonuko ḁa, kain ka afada, Kashila ka laka ṭa uyanka ama a Taya n Sida ajebigi kapala n aḁa! ²³ Eḁa kpam aza a Kafarnahum, 'yangasa ḁa wa a ka 'yangasa ḁa a zuba? A ka vutala ḁa ṭa a asuvu a akina! A ḁa baci ikunesavu i'ya a yain ara ḁe i'ya a yain a Sodom, an wari wa buwa ṭa pini hal n gogo-na. ²⁴ N tonuko ḁa, kain ka afada, Kashila ka pana ṭa iyali i Sodom kapala n aḁa!”

*Yesu nakai ama uwunvuga
(Luka 10:21-22)*

²⁵ A'ayin a nala yi, Yesu danai, “Tata, Magono ma zuba n likimba, n cikpa vu ta, kpaci vu sokongu ta ukuna u na vi a asu u aza a ugboji n arevi, shegai vu wenikei u da a asu u aza da bawu a revei ili. ²⁶ Tata, nala vu wenei u gain vu yain!

²⁷ “Tata u va u naka mu ta ili yi gba. Uza wa la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Kpam uza wa la u revei Tata vi wa, she Maku mi n uza da Maku mi ma dangasai u tonuko.

²⁸ “Tuwai ara va, gba de aza da a wowoi n ucanga wa araji, ma naka da ta uwunvuga. ²⁹ Panaka numu, tsara i woko ama a va. Tuwai i rotsongusu ara va, kpaci mpa ma ta n uvakunku kaci kpam ya tsara ta uwunvuga. ³⁰ Uwenishike u da n danai i wushuku n u da vi, wa ta shana, kpam ucanga u va u razugba wa.”

12

*Yesu da Asheku a kain ka Ashibi
(Marku 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹ Kain ka te n kain ka Ashibi,† Yesu n atoni a ne a ka wala a mere ma ashina a ilya. Atoni a ne a ka pana kambulu, aku a gitai ukodusu aratu a ilya n a yuruwi n a takumi. ² An Afarishi a wenei nala, aku a tonkoi Yesu, “U gan atoni a vunu a yain nala wa! Mele ma kain ka Ashibi ma bishinka ta uyan manyan n kain ka Ashibi.”

³ Yesu wushuki, “Ma wundya i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda n aje a nwalu a ne a yain an a ka pana kambulu vi? ⁴ U uwai a Kuwa ku Kashila u takumai iburodi i uwulukpi, ko an u wokoi Mele

ma bishinka t̄a a takuma i'ya. Adar̄akpi a d̄a koshi a wushunki a takuma u d̄a. ⁵ Ma wundya i yan kaneshi u Mele ma Musa ma danai adar̄akpi a d̄a koshi a ka yan manyan a Kuwa ku Kashil̄a n kain ka Ashibi ki? Shegai ko uza w̄a la u danai a nusuka mele ma Ashibi wa. ⁶ N tonuko d̄a, uza d̄a u lai Kuwa ku Kashil̄a aya pini naha. ⁷ A da baci i revei kalen ka Tagar̄ada u Kashil̄a u na vi, 'N la t̄a uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a d̄e, n u d̄a ya yanka mu udar̄akpa,'† ⁸ i'ari ya kid̄aga ama a na yi aza d̄a bawu a'ari n unyushi ugana wa. ⁸ Adama a nala, mpa Maku ma Vuma Asheku a d̄a, hal n a kain ka Ashibi dem.”

*Yesu tan̄asai vuma d̄a ili i soi kukere
(Marku 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ An Yesu asak̄ai a asu vi, aku u ba u uwai a kagata ka Kashil̄a ka kar̄i evu. ¹⁰ U cina t̄a pini vuma d̄a ili i soi kukere. Afarishi a zuwuka yi a'eshi tsar̄a a tsar̄a ili i'ya a ka sapula yi n i'ya, aku a wece yi, “W̄a dere a tan̄asa vuma n kain ka Ashibi?”

¹¹ U wushunku le, “I'ā baci n macon† aku ma rukp̄ai a ilyukoi n kain ka Ashibi, ya wutukp̄a ma wa? Mayun tani ya wutukp̄a t̄a ma. ¹² Ama a la t̄a ncon kalen, adama a nala, dere d̄a a yain ili i shinga n kain ka Ashibi.”

¹³ Yesu tonukoi vuma vi, “Bar̄akp̄a kukere ku vunu.” An u bar̄akp̄ai kukere ki, aku ku gonoi mai tyoku ku ire ki. ¹⁴ Pini nala, Afarishi yi a wut̄ai a ka sheshe tyoku d̄a a ka wuna Yesu.

Kagbashi ka Kashil̄a ka danḡasai

¹⁵ Yesu reve ta ili i'ya Afarishi a ka yawunsa, aku u asaka asu vi. Ama ushani a tono yi, kpam u tansa ta gba aza a mba. ¹⁶ Shegai u rono ama yi atsuvu kotsu a tonuko uza ko eyi yayi wa. ¹⁷ U yan ta ili i na yi tsara a shadangu ili i'ya Kashila ka danai a una u Ishaya matsumate:

¹⁸ “Kagbashi ka va ka na, uza da n dangasai.

Ma ciga yi ta, kpam u zuwa mu ta n panai kayanyan cika.

Ma naka yi ta Kulu ku va,

kpam wa tonuko ta gba iyamba an ukuna u va wari dere.

¹⁹ Wa nanamgbana ko tani u salasa wa, ko kpam u yain kuɓari n isali a ire wa.

²⁰ Wa kofuso asomini a da a katalasai wa, wa cimbusa tani macikalu ma ma ciga ucimba wa. Nala wa rongo uyansa hal she ukuna u da wari dere u lya kaci ka ukuna u cingi.

²¹ Iyamba gba a ka zuwa ta uma u le ara ne.” ◇

Yesu n Ba'alzabu

(Marku 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Aku ama roku a tukoi Yesu karumba kpam kabebe ka, adama a ityoni i cingi. Aku Yesu tansa vuma vi, kute-kute u gitai kadyanshi kpam u wenei asu. ²³ Gba ama yi a yain majiyan, a danai, “Gaawan vuma u na vi Maku ma Dawuda ma, Kirisiti Kawauwi!”

²⁴ An Afarishi a panai nala, a wushunku le, “U wutukpa ta ityoni i cingi kpaci magono ma le Ba'alzabu u naka yi ta ucira u da wa yan nala.”

²⁵ Yesu reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, “Uyamba u da baci u pecei kaci ka ne n u shilakani, u da wa barakpa wa. Kpam ilyuci ko kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, ka rukpa ta!

²⁶ Kanangasi ka wutukpa baci Kanangasi,* nala u wenike ta tsugono tsu ne tsu pece ta abon abon, kpam tsa barakpa wa aku tsu rukpa. ²⁷ I da n wutukpa ta ityoni i cingi adama a da Ba'alzabu nakai mu ucira u da ma yan nala. Nala baci, ya nakai atoni a de ucira u da a ka wutukpa le dem? Ili i'ya atoni a de a tsu yan i wenike ta an kadyanshi ka i tsu yansa a kaci ka va ka dere wa. ²⁸ Shegai mpa ma wutukpusa baci ityoni i cingi n Kulu Keri ku Kashila, tsugono tsu Kashila tsa tsu tuwa de la vi a asuvu a de.

²⁹ “Uza wa ciga baci u uwa a kuwa ku uza u ucira u yain uboki, she u matsa u sira ve uza u ucira vi, aku u fuda u yain uboki a kuwa ki.

³⁰ “Uza da baci bawu wari a asu u va, tsilala tsa wa yan na mpa, uza da kpam bawu wa banga mu ucirangusu, wacinsa da wa wacinsa. ³¹ N tonuko da, Kashila ka cimbusuka ta uza da u nusukai aza roku, hal n uza da wa yan kadyanshi ka cingi a ukuna u Kashila. Shegai Kashila ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa. ³² Kashila ka cimbusuka ta uza da baci dem u nusukai Mpa Maku ma Vuma n kadyanshi. Shegai Kashila ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa, ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana a'ayin a da a ka tuwa.”

* **12:26** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

*Madanga n ilimaci i ne
(Luka 6:43-45)*

³³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I tsu reve ta madanga a ilimaci i ne. Madanga ma shinga ma tsu matsa ta ilimaci i shinga, madanga ma cingi kpam ma tsu matsa ta ilimaci i cingi. ³⁴ Eda a'eku! Eda ama a cingi a da, nida ya dana ili i shinga? Unu u tsu dana ta ili i'ya i'ari a katakasuvu. ³⁵ Ama a maci a'a ta n ili i shinga a atakasuvu a le, kpam i'ya a tsu dana. Ama a cingi kpam a'a ta n ili i cingi a atakasuvu a le, ele dem i'ya a tsu dana. ³⁶ N tonuko da, kain ka afada ya wenike ta gba kadyanshi ka gbani ka i dansai caupa vi. ³⁷ I shinga i'ya baci i dansai, Kashila ka dana ta eda aza a unyushi a da wa. Shegai i cingi i'ya baci i dansai, wa dana ta eda aza a unyushi a da.”

*Ama a wecikei iryoci
(Marku 8:11-12; Luka 11:29-32)*

³⁸ Pini nala, awenishiki a Mele n Afarishi a tuwai ara Yesu, a danai, “Kawenishiki, tsa ciga ta tsu wene iryoci tsara tsu reve an a asu u Kashila da vu wutai.”

³⁹ U wushunku le, “I ciga ta iryoci kpaci eda aza a cingi a da, kpam ya wushuku wa. Shegai iryoci i Inusa matsumate i'ya ya tsara koshi. ⁴⁰ Inusa rongo ta a asuvu a katsuma ka kadan ka pige hal gba a'ayin a tatsu. Nala kpam wa woko, Mpa Maku ma Vuma ma rongo ta a kasaun hal gba a'ayin a tatsu. ⁴¹ Kain ka afada ama a Niniba a ka 'yanga ta a wenike ama unyushi u de. A kpatala ta a asu u Kashila an Inusa yanka le kubari. Gogo-na uza da u lai Inusa aya pini na. ⁴² Magono ma Sheba uka,

wa 'yanga tā u wenike ama unyushi u ɗe. U yan tā nwalu ma m̄bari tsarā u tuwā u pana ukuna u ugboji u Solomo n kaci ka ne. Gogo-na uza ɗa u lai Solomo aya pini na.”

*Ugono u ityoni i cingi
(Luka 11:24-26)*

⁴³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a ɗa baci ityoni i cingi i te i wutai a asuvu a vuma, i tsu bana tā a asu u ekpi ubolo asu u ɗa wa wunvuga, shegai wa tsarā wa. ⁴⁴ Aku u dana, ‘Ma gono tā a kuwa ka n asakai vi!’ An u gonoi, aku u cinai uza wā pini a kuwa ki wa. A wujuma ka ɗe sarara a kalai ka. ⁴⁵ Aku ityoni yi i laza i ba i tukoi ityoni i cingi i shindere i roku aza ɗa a la yi tsicingi, aku a rongo pini. Vuma u nala vi wa kotso tā ndishi n ne n upana u ikyamba u ɗa u lai u caupa vi. Ili i'ya ya gita n ama a cingi a gogo-na ɗa la vi.”

*Mma n a'angu a Yesu
(Marku 3:31-35; Luka 8:19-21)*

⁴⁶ Yesu pini a kadyanshi n ama, aku mma u ne n a'angu a ne a rawai. A shamgbai a uwotsu a ɗa a tonuko yi a ka ciga a wene yi. ⁴⁷ Aku uza roku u tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu alya pini a uwotsu a ka ciga a wene vu.”

⁴⁸ U wushunku yi, “Ya mma u va? An ya a'angu a va?” ⁴⁹ Aku u sapunki atoni a ne kukere, u danai, “Mma n a'angu a va a ɗa na. ⁵⁰ Uza ɗa baci wa panaka Tata u va u zuba, aya mma u va, n vangu u va, n utaku u va.”

13

*Agisani a uza da u wacangusi icun
(Marku 4:1-9; Luka 8:4-8)*

¹ Kain ka nala ki, Yesu wutai a kuwa ki u banai a ikengi i kushiva u dusuki wa wenishike. ² Kakuma ka ama ka kyawan yi cika hal ka zuwa yi u uwai a kpatsu u dusuki, ama yi kpam a shamgbai a kagida. ³ U wenishike le ili ushani n agisani, u danai,

“A yan ta vuma roku uza da u banai uwacangusu icun a kashina ka ne.* ⁴ A'ayin a da wari a uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure, nnu n kadasai i'ya. ⁵ I roku kpam i rukpai a iyamba i atali a asu u da bawu kayala kari pini ushani. Iacun yi i lazai i binyai, kpaci kayala ka maci ka pini wa. ⁶ An kaara ka yain, aku ka runukpai i'ya, kpaci alu a le a gbonguro cika wa, aku i lazai i ekpei. ⁷ Iacun i roku i rukpai a asu u awana, an i gbonguroi, aku awana yi a sapsai i'ya. ⁸ Iacun i roku kpam i rukpai a iyamba i shinga, i wutai i matsai mmuku. Gba icun i'ya kacimbi ki ka wacangusi vi, i roku i naka ta mmuku amangatawun-amangatawun, i roku tani amangatatsu-amangatatsu, i roku kpam kamankupa-kamankupa. ⁹ Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana.”

*Ili i'ya i zuwai Yesu tsu dansa n agisani
(Marku 4:10-12; Luka 8:9-10)*

¹⁰ Aku atoni a ne a wece yi, “Nda i zuwai vu tsu dansa n ama n agisani?”

* **13:3** Iacun i'ya a ka dansa ka pini na vi, aza a Yahuda a tsu ce i'ya n kushe wa, shegai a wacangusu i'ya.

11 U wushunku le, “A dangasa da ta i reve ili i tsugono tsu zuba i'ya i'ari usokongi, shegai aza roku a ka reve ili i'ya i'ari usokongi vi wa.

12 Kashila ka doku ta ka naka uza da wari n ili cika, shegai ama da a bawu a'ari n ili, a ka namba ta hal gbam i kenu i'ya a'ari n i'ya vi. 13 Ili i'ya i zuwai n tsu dansa n ele n agisani i'ya:

“A ka webele ta, shegai a ka wene wa, a ka pana ta, shegai a ka reve wa.

14 Kazuwamgbani ka Kashila ka woko de mayun, tyoku da Ishaya matsumate u danai:

“Ya pana ta kadyanshi ka va, shegai ya reve wa.

Ya wenishe ta ili i'ya ma yansa, shegai ya reve kalen ka ne wa.

15 Kpaci atakasuvu a le a gbama de, atsuvu a le kpam a ka pana wa.

A kimbā de a'eshi a le tsara a wene wa, kpam tsara atsuvu a le a pana wa.

Kpam atakasuvu a le a ka reve wa, bele a kpatala ara va

n tansa le.’ ◇

16 “Shegai Kashila ka zuwuka da de unā u shinga, kpaci a'eshi a de a ka wene ta, atsuvu a de kpam a ka pana ta! 17 Mayun n tonuko da, ntsumate ushani n ama a maci a ciga ta a vana a wene ili i'ya i wenei, a pana kpam ili i'ya i panai, shegai a wene wa, a pana tani wa.

*Yesu wutukpai kalen ka agisani ki
(Marku 4:13-20; Luka 8:11-15)*

18 “Panai mai kalen ka agisani ka icun i'ya a wacangusi vi. 19 Iacun i'ya i rukpai a ure vi, alya ama da a panai ukuna u tsugono tsu zuba, shegai a reve u da wa. Aku uza u cingi vi u tuwai u fulai u da a atakasuvu a le. 20 Iacun i'ya i rukpai a iyamba i atali tani, alya ama da a panai ukuna vi n mazanga, kpam a wushai u da mai. 21 Shegai alu a le a uwa a iyamba cika wa. A barakpa n uwusha ukuna vi wa, an a'ayin a ukondo a rawai adama a ukuna u tsugono vi, aku a rukpai. 22 Iacun i'ya i rukpai a asuvu a awana, alya ama da a panai ukuna vi, shegai adama a kadambula ka ili i'ya uma u nambai, n uciga u utsari u lapanan le. Pini nala, kadambula ki ka gbagbala le hal a kpadai unaka ilimaci. 23 Iacun i'ya kpam i rukpai a iyamba i shinga, alya ama da a panai ukuna u tsugono vi a revei u da mai. A gbonguro ta hal a matsai mmuku ushani, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangatatsu-amangatatsu, aza roku kpam kamankupa-kamankupa.”

Agisani a ilya n akan

24 Yesu doki u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da u cei ilya a kashina ka ne. 25 Kain ka te n kayin cina ya dem lavuta de, aku utokulalu u ne u tuwai u wacangusi akan pini a asu u ilya vi, aku u laza. 26 An ilya yi i wutai i gitai ugbonguro ya matsa, aku akan yi dem a gbonguroi. 27 Pini nala, agbashi a vuma yi a tuwai ara ne, a danai, ‘Vu ce ta ilya i shinga a kashina ka vunu, shegai nte akan a naha a wutai?’

28 “Vuma vi u wushuki, ‘Utukulalu u vā da u cei a da.’

“Aku a wece yi, ‘Va ciga tsu kapusa a da?’

29 “U danai, ‘Asakai a da pini, kpaci i da baci ya kapusa a da, ya kapusa tā dem ilya yi. 30 Asakai a da n ilya yi a gbonguro kabolo hal ubana a'ayin a ukapa, aku n tonuko ayain a manyan yi: Gitai ve i bolomgbono akan yi i sira a da a asu u te, tsara a tuwa a daba a da. Ilya yi kpam i bolomgbono i'ya i tuko i'ya a mapon ma va.’ ”

Agisani a icun i musta

(Marku 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu doki u tonuko le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko tā tyoku u agisani a naha: Vuma roku da u bidyai ucun u musta u cei a kashina ka ne. 32 Ucuu u kenu u da gba gba a asuvu a icun, shegai an u gbonguroi, aku u wokoi u pige a asuvu a nwurete gba. U wokoi mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsabu n ne.”

Agisani a yisti

(Luka 13:20-21)

33 Yesu doki kpam u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko tā tyoku u agisani a naha: Uka roku da bidyai yisti,† aku u vurai u da a akundatsu a pige a tatsu a kira a mabara u vurai mai hal ku shitai cika.”

Yesu tsu dansa tā n agisani

(Marku 4:33-34)

34 Yesu tsu dansa tā n kakumā ka ama n agisani, u tsu tonuko le ili bawu u bolomgbonuko le n agisani wa. 35 Yan da u tsu yan nala tsara u shadangu udani u da Ishaya matsumate u danai:

“Ma dansa ta n afa n agisani,
n tonuko da ili i'ya i'ari usokongi tun a'ayin a da
Kashila ka yain likimba.” ◇

Yesu wutukpai kalen ka agisani a ilya yi

³⁶ An Yesu asakai kakuma ka ama ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a tuwai ara ne, a danai, “Tonuko tsu kalen ka agisani a akan a kashina yi.”

³⁷ U wushunku le, “Uza da u cei icun i shinga yi Maku ma Vuma ma. ³⁸ Kashina ki likimba da, icun i shinga yi kpam alya ama da a'ari a tsugono. Iacun i akan yi kpam alya aza da a'ari a asu u uza u cingi vi. ³⁹ Utokulalu uza da u wacangusi icun i akan yi aya Kalapansi. A'ayin a ukapa yi a da a'ayin a makorishi ma likimba. Ayain a manyan aza da a ka bolomgbono ilya yi, alya atsumate a zuba.

⁴⁰ “Akan a da a ka bolomgbono a dafa. Nala wa woko a a'ayin a makorishi. ⁴¹ Mpa Maku ma Vuma ma suku ta atsumate a va, kpam a ka wutukpa ta gba ili i'ya ya tuko unyushi u cingi hal n aza da a ka yan tsicingi dem a tsugono tsu va. ⁴² Atsumate yi a ka vutala le ta a asuvu a kud'yuku ku akina a asu u da a ka rongo kushen hal n ulumusa u a'anga. ⁴³ Shegai ama a shinga a ka lafa ta yavu kaara a tsugono tsu Tata u le. Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana!

Agisani a kuzuwate ku ucanga ka kari usokongi

⁴⁴ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku da u tsarai kuzuwate ku ucanga ka uza roku u sokongi a kashina. U lapulai u sokongi ka, wa yan ipeli u ba u dengei gba ili i'ya wari n i'ya, aku u gonoi u tsilai kashina ki.

Agisani a igbegu i ikebe

⁴⁵ “Tsgono tsu zuba tsa woko t̄a tyoku u agisani a naha: Uza u tsilaga u roku ḁa wa bolo igbegu i ikebe i shinga. ⁴⁶ An u tsar̄ai u te u tsulobo cika, u ba u dengei ili i'ya war̄i n i'ya gb̄a, aku u ba u tsilai u ḁa n ikebe yi.”

Agisani a ibilili

⁴⁷ Yesu doki u yanka le agisani a roku u danai, “Tsgono tsu zuba tsa woko t̄a tyoku u agisani a naha: Akani a adan a roku a ḁa a vutal̄ai ibilili i le a kushiva, aku a kanas̄ai icun i adan kau-kau. ⁴⁸ An ibilili yi i shadangi, a wutukpai i'ya a ikengi a dusuki a ka pecene adan yi. A zuwai a shinga yi a asuvu a mabana, aku a wotsongi a ḁa bawu a gain. ⁴⁹ Nala wa woko a a'ayin a makorishi. Atsumate a zuba a ka tuw̄a t̄a a pecene ama a cingi a asuvu a ama a maci. ⁵⁰ Atsumate yi a ka vutal̄a t̄a ama a cingi yi a asuvu a kudyuku ku akina, nte a ka rongo pini kushen n ulumusa u a'anga.”

Kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau

⁵¹ Yesu wece le, “I reve kalen ka ili i nala yi gb̄a?”
A wushuki, “Tsu reve t̄a.”

⁵² Aku u tonuko le, “Gb̄a kawenishiki ka Mele ka ka wokoi karotsongishi a tsugono tsu zuba, w̄a t̄a tyoku u uza u kuwa ḁa u wutukpai kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau a kunu ku kuzuwate ku ucanga.”

Aza a Nazara a 'yuwain Yesu (Marku 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ An Yesu kotsoi udansa agisani yi, aku u lazai u asak̄ai asu vi ⁵⁴ u gonoi a Nazara, a ilyuci i ne. An u wenishikei pini a kagata ka Kashila, ya dem

u gitai majiyan n a dansi, “Nte da u tsarai kakiri ka ne n uyansa ikunesavu naha? ⁵⁵ Maku ma kashei ma na vi wa? Tsa wundya mma u ne u da Meri vi? A'angu a ne kpam alya an Yakubu, Isuhu, n Simo n Yahuza? ⁵⁶ Ataku a ne kpam a'a ta na kaɓolo n atsu. Niɗa wa yansa ili i na yi gba?” ⁵⁷ Adama a nala ama yi a 'yuwan yi uwusha.

Shegai Yesu tonuko le, “Matsumate ma tsu yan n tsupige a ilyuci i ne n kuwa ku ne wa, she a kateshe.”

⁵⁸ Adama a nala, u yansa ikunesavu ushani wa, kpaci a'a n upityanangu wa.

14

Ukpa u Yahaya Kalyubugi

(Marku 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u pana ta ukuna u Yesu. ² Aku u tonukoi agbashi a ne, “Yesu vi Yahaya Kalyubugi da, uza da u 'yangai a ukpa, da gai i zuwai wa yansa ikunesavu yi.”

³ A'ayin a da a wurai nide, Hiridu kana ta Yahaya, u sira yi u zuwa yi a kuwa ka a'ali. U yan ta nala adama a Hiridiya, uka u vangu u ne Filibu u da u bokoi u wokoi uka u ne. ⁴ Yahaya Kalyubugi tonusuko yi ta, “Wa dere vu zuwa Hiridiya wa!”

⁵ Hiridu wa ciga u wuna Yahaya, shegai wa pana ta uwonvo u ama, kpaci a wushuku ta Yahaya matsumate ma.

⁶ Kain ka te an a ka yan abikiƙ a uciɓusa n kain ka ilimaci i Hiridu, maku ma makere ma Hiridiya ma u matsakai Filibu u gitai kuje a kapala ka Hiridu n amoci a ne, aku u panai kayanyan. ⁷ Aku u tsinai

u da wa naka yi ta gba ili i'ya baci dem wa ciga. ⁸ Aku mma u makere vi u tonuko yi u ba u dana, “Ma ciga ta kaci ka Yahaya Kalyuɓugi a mabaluwa gogo-na!” ⁹ Magono mi ma pana kayanyan n ili i'ya u foloi vi wa. Shegai an u wokoi bawu wa ciga u kpaɗa ushadangu kazuwamgbani ka u yain a kapala ka amoci a ne yi, aku u tonukoi asoje a ne, ¹⁰ a bana a kuwa ku a'ali a kiɗa kaci ka Yahaya Kalyuɓugi. ¹¹ A tukoi ka a mabaluwa a naka makere mi. Aku u bidyai ka u tukoi mma u ne. ¹² Pini nala, atoni a Yahaya a tuwai a bidyai ikyamba i ne a ba a ciɗangi. Aku a ba a tonukoi Yesu.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Marku 6:30-44; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14)

¹³ An Yesu panai alabari a Yahaya, aku u 'yangai u uwai a kpatsu wa bana a kakamba utyoku u ne. Shegai an kakuma ka ama ka revei, aku a tono yi n a wali a ikengi i kushiva. ¹⁴ An u rawai kakamba ki, u cinai kakuma ka ama cika ka vana yi. U panai asuvayali a le, u tanasai kpam aza da a'ari na mɓala.

¹⁵ An kaara ka yain evu n urukpa, atoni a ne a tuwai ara ne a danai, “Kuvuli ku yan de, kpam a kakamba ka tsari. Asaka ama yi a laza a bana a une une a tsilaka kaci ka le ilikulya.”

¹⁶ Shegai Yesu wushunku le, “U kana she ama yi a laza wa. Eda naka le ili i roku a lyai.”

¹⁷ Aku a danai, “Iburodi i tawun n adan a re a da tsu koshi.”

¹⁸ U danai, “Tuko numu iburodi n adan yi.”

¹⁹ Aku u tonukoi ama yi a dusukusu a mete mi. U bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gadigbai

kaci ka ne a zuba u cikpai Kashila adama a ilikulya yi. U jibamgbanasai i'ya, u nakai atoni a ne a pecike ama yi. ²⁰ Gba ama yi a takuma ta hal a cuwusai. Aku atoni a ne a bolomgbonoi abuwu a da buwai vi hal a shadangi mbana kupa na n re. ²¹ A'ali a da a'ari pini a asu vi a rabansa ta ama azu a tawun (5,000), bamu gbam n aka na mmuku.

*Yesu walai a zuba u mini
(Marku 6:45-52; Yahaya 6:15-21)*

²² Kute-kute, Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a pasamgbana kushiva. Eyi wa shamgba ta ve u asaka ama yi a laza ugono a kuwa. ²³ An u asaka le a lazai, aku u banai a masasa utyoku u ne wa yan kvasu. Cina kayin ka yan de kpam aya wari pini utyoku u ne. ²⁴ A'ayin a nala yi, kpatsu ku atoni a ne ka ka ta a mere ma kushiva, aku uwule u pige u 'yangai, a'ari umodono n abali a pige.

²⁵ N kpasani ku de, Yesu tuwai ara le n u wali a zuba u mini. ²⁶ An a wene yi, aku uwonvo u kana le. Aku a salai, a danai, “Kafofu ka!”

²⁷ Shegai Yesu yanka le kadyanshi, “U ratsa ta, mpa! Panai uwonvo wa.”

²⁸ Bituru danai, “Asheku, ada baci mayun, tonuko mu n tuwa a mini mi.”

²⁹ U tonuko yi, “Tuwa.”

Bituru wutai a kpatsu ki u walai a zuba u mini ubana ara ne. ³⁰ Shegai an u wenei uwule n abali, aku uwonvo u kana yi, u gitai uliba. Aku u salai, “Asheku, wauwa mu!”

³¹ Kute-kute, Yesu barakpai kukere ku ne u kana yi. U danai, “Upityanangu u vunu u gusa ta. Nnya i zuwai va yan malala?”

³² An a uwai a kpatsu, uwule vi kpam u vaki.

³³ Aku aza da a'ari pini a kpatsu ki a lyakai Yesu kayala, a danai, “Mayun da, avu Maku ma Kashila ma!”

*Yesu tanasqi aza a mballa a Janisara
(Marku 6:53-56)*

³⁴ An a pasamgbanai kushiva, aku a rawai a uyamba u Janisara. ³⁵ An ama yi a revei Yesu, aku a tonukoi ama a asu yi gba, “Yesu tuwa ta.” Aku ama yi a tukusoi aza a mballa ara ne. ³⁶ A folo yi u asaka aza a mballa yi a sawa kaletsu ka kunya ku ne. Gba aza da a sawa yi vi a tana ta.

15

*Gorimukoi Mele ma Kashila
(Marku 7:1-13)*

¹ Afarishi n awenishiki a Mele a roku a asakai Urishelima a tuwai ara Yesu, a wece yi, ² “Nnya i zuwai atoni a vunu bawu a ka gorimuko ili i'ya nkoshi n cau n tsunu n wenishikei? Kpaci a tsu sawa akere a le kahu a lyai ilikulya wa.”

³ Yesu wushunku le, “Nnya i zuwai bawu ya gorimuko kadyanshi ka Kashila aku ya tono uwenishike u kaci u de? ⁴ Kashila ka dana ta, ‘Naka tata u vunu na mma u vunu tsupige,’ kpam ‘Vu wisha baci tata ko mma u vunu, a ka wuna vu ta.’
◇ ⁵ Shegai ya wenishike n i dansi ama a'a baci n ili i'ya a ka banga tata ko mma u le, aku a danai, ‘Ili i

◇ 15:4 Uwt. 20:12; Uwt. 21:17.

na yi i Kashilā i'ya,' ⁶ adama a nala u kaṅa a ṅaka asheku a le wa. I 'yuwan ta udani u Kashilā adama a agadu a de. ⁷ Eda ama a maci a kaḅan! Ishaya matsumate u korongu ta dere ili i'ya Kashilā ka danai:

⁸ “ ‘Ama a na yi n unā u da a ka ṅaka mu tsupige koshi, shegai a atakasuvu a le a yan de m̄bari nā mpa.

⁹ Ugbashika u da a ka gbashika mu vi u gbani u da. Ili i'ya kpam a ka wenishike udani u vuma u da.’ ”

Ili i'ya i tsu nangasa vuma
(Marku 7:14-23)

¹⁰ Yesu isaṅi kakuma ka ama ki, u tonuko le, “Panai kpam i reve ili i'ya ma tonuko da. ¹¹ Ili i'ya ama a ka lyuku a unā u le i'ya ya nangasa le wa, she ili i'ya ya wuta a asuvu a unā u le i'ya i tsu nangasa le.”

¹² Aku atoni a ne a tuwai a danai, “Vu reve gbam an vu nangasai Afarishi katsuma n ili i'ya vu danai nala vi?”

¹³ U wushunku le, “Gbā maḅanga ma baci bawu Tata u va u zuba u shigbai, wa muḅa ta ma n alu a ne dem. ¹⁴ Kiranai n Afarishi a nala yi! A'a ta tyoku u arumba a da a ka rono atoku a le arumba, kpam gba le a ka rukpa ta a kaḅaka.”

¹⁵ Aku Bituru wushuki, “Ndyā kalen ka kadyan-shi ka vu yain a ukuna u ili i'ya ya nangasa ama yi?”

¹⁶ Yesu danai, “Hal n gogo-na kotsu i reve wa?”

¹⁷ Mayun i reve ta gai ilikulya i'ya i uwai a unā ya bana ta a katsuma aku i wuta. ¹⁸ Shegai kadyan-shi

ka cingi ka ka wuta_i a un_a ka wuta_t a katakasuvu, kpam ili i'ya ya nangasa da i'ya gai la vi. ¹⁹ A katakasuvu ka uyawunsa u cingi n uwuna uma u vuma gbani u tsu wuta. Nvain n uka u uza roku n tsishankala a katakasuvu ka dem a tsu wuta. Nala kpam dem uboki, n kaƙan, n kadyanshi ka cingi a kaci ka atoku. ²⁰ Ili i'ya ya nangasa da i'ya la vi. Ulya ilikulya bawu usawa u akere u tsu nangasa da wa.”

*Yesu ɓangai uka da wari Kawulawa
(Marku 7:24-30)*

²¹ Yesu asaka_i asu nala vi, u lazai ubana a ilyuci i Taya n Sida. ²² An u rawai, uka u aza a Ka'anaƙ roku uza da wari pini na ndishi u tuwai ara ne n u salasi, “Asheku, Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va! Ityoni i cingi i shadangu de makere ma va.”

²³ Shegai Yesu dana uka vi ili wa. Aku atoni a ne a tuwai a folo yi, “Tonuko uka vi u laza a asu u na vi. Aya pini wa tonu tsu n u salasi.”

²⁴ Yesu danai, “Adama a aza a Isara'ila da koshi a suku mu. A'a ta tyoku u ushiga u ncon n da n puwain.”

²⁵ Aku uka vi tuwai ara ne u kudangi a kapala ka ne, u danai, “Asheku, banga mu!”

²⁶ U wushunku yi, “Dere da vuma u bidya ilikulya i mmuku u naka nshe wa.”

²⁷ Uka vi danai, “Nala wari Asheku, shegai nshe n tsu lya ta agashi a ilikulya i'ya i tsu rukpusa.”

²⁸ U wushunki uka vi, “Uka, va ta n upityanangu u pige, ma yanka vu ta ili i'ya vu danai n yanka

vu.” Dere u ulapa u uwule u nala vi u da makere ma ne ma tanaï.

Yesu tanaşai ama ushani
(Marku 7:31-37)

²⁹ Pini nala, Yesu aşakai asu vi u lazai ubana a ikengi i Kushiva ku Galili, u yuwaï a kagidali ka masasa u dusuki. ³⁰ Kakuma ka ama ka tuwaï a tuko yi awunu ushani n aza da ikyamba i le i soi. A tukoi dem abebe, n arumba, n aza a mbaala icun kau-kau. A zuwa le a kapala ka ne, aku u tanaşa le gba. ³¹ Ya dem wari a majiyan ma ili i'ya u wenei n i'ya u panai. Abebe a fudai a dansai. Aza da ikyamba i le i soi, a tanaï. Awunu a ka wala. Arumba kpam a ka fuda a ka wene. Pini nala, ya dem wari ucikpalasa Kashila ka aza a Isara'ila.

Yesu lyatangi ama azu a nishi
(Marku 8:1-10)

³² Yesu isaï atoni a ne a asu u te, u tonuko le, “Ma pana ta asuvayali i ama a na yi. A'a ta kaŋolo na mpa ara kain tatsu da pa vi, bawu ili i ulya. Ma ciga n aşaka le a laza n kambulu wa, kotsu a rukpa a ure a'ayin a da a ka gono a kuwa wa.”

³³ Atoni a ne a wushuki, “Asu u na vi kakamba ka. Nte tsa tsara ilikulya i'ya tsa lyatangu kakuma ka ama ka na ki?”

³⁴ Yesu wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?” A wushuki, “I shindere i'ya n adan a shawu kenu.”

³⁵ Yesu tonukoi ama yi a dusuku a iyamba. ³⁶ Pini nala, u bidyai iburodi i shindere n adan yi, u cikpai Kashila. U jibamgbanaşai i'ya u nakai atoni a ne, aku a pecikei ama yi. ³⁷ Ya dem takuma ta hal u cuwaï. Aku atoni yi a cirangi abuwu a da a

buwai vi hal a shadangi mbana n pige n shindere. ³⁸ A'ali azu a nishi (4,000) a da a takumai iburodi yi, bamu gbam n aka na mmuku. ³⁹ An Yesu asakai ama yi a lazai, aku u uwai a kpatsu u pasamgbana kushiva. U tuwai u cipai a iyamba i'ya i'ari evu n ilyuci i Magadan.

16

Azapige a wecikei ukunosavu (Marku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Afarishi n aza a Sadusi a tuwai ara Yesu a ka ciga a wanda yi n keci, a tonuko yi u yanka le iryoci i roku, tsara u wenike le an Kashila ka wushuki n eyi.

² Shegai Yesu wushunku le, “A'ayin a da i wenei kaara ka rukpa, i tsu dana ta ‘Usana wa lobono ta, kpaci i wene ta zuba u shilamgbana.’ ³ N usana kpam i wene baci zuba u shilamgbana aku u tuwai u limana, i tsu dana ta, “Ara wa ro ta.” I wenei iryoci i na a zuba i fudai i revei kalen ka le. Nala dem i wenei ili i'ya ma yansa gogo-na, shegai i fuda i reve kalen ka le wa. ⁴ Ama a cingi n aza a ukpada u upityanangu u a'ayin a na a wecike ta iryoci, shegai a ka naka iryoci wa, she iryoci i Inusa matsumate koshi.” Aku Yesu asaka le u lazai.

Kiranai n uwenishike u da bawu wari dere (Marku 8:14-21)

⁵ An atoni a Yesu a pasamgbana upashi u kushiva, a asansa a bidya burodi wa. ⁶ Yesu tonuko le, “Kiranai, i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.”†

⁷ Atoni yi a ka dansa utyoku u le, “U kaṅa ta u dana nala kpaci tsu tuko burodi wa.”

⁸ An Yesu revei ili i'ya a ka tono, aku u wece le, “Nɗya i zuwai ya dansa utyoku u ɗe a ukuna u ɗa bawu i'ari n burodi? Upityanangu u ɗe u gusa ta.

⁹ Hal n gogo-na kotsu i reve wa? Ciɓai n iburodi i tawun i'ya n lyatangi ama azu a tawun (5,000), kpam ciɓai hal i cirangi abuwu a ɗa a buwai mbana ushani. ¹⁰ Niɗa ukuna u iburodi i shindere i'ya n lyatangi ama azu a nishi (4,000)? Mbana n yain n ɗa i shaɗangi n abuwu a ɗa a buwai? ¹¹ Mpa kadyanshi ka burodi ka ma yanka ɗa wa. Nɗya i zuwai i kpaɗai ureve? Tonuko ɗa ma tonuko ɗa i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.” ¹² A makorishi a tuwai a revei an kadyanshi ka yisti n burodi ka wa yan wa, shegai ukuna u uwenishike u kaɓan u Afarishi n aza a Sadusi.

*Bituru danai Yesu ɗa Kawauwi
(Marku 8:27-30; Luka 9:18-21)*

¹³ Yesu n atoni a ne a ka walaka, an a rawai a kaɓon ka kari evu n ilyuci i Kasariya Filibi, u wece le, “Ya ama a ka dansa Maku ma Vuma mari?”

¹⁴ Aku a wushuki, “Aza roku a danai avu Yahaya Kalyuɓugi ɗa. Aza roku a danai avu Iliya ɗa, aza roku a danai avu Irimiya ɗa, aza roku kpam a danai avu uza u te ɗa a asuvu a ntsumate n cau.”

¹⁵ Aku u wece le, “Eɗa tani, ya ya dansa mari?”

¹⁶ Simo Bituru wushuki, “Avu Kawauwi ka, Maku ma Kashila Uza u Uma.”

¹⁷ Yesu danai, “Avu uza u unā u shinga u ɗa vari, Simo maku ma Inusa, kpaci ko uza u wenishike vu i'ya wa. Tata u va u zuba u ɗa u wenike vu uza ɗa mari. ¹⁸ Adama a nala, ma isa vu ta Bituru; wata,

‘Katali.’ A katali ka nala ka ma ma kunu ku atoni a va, kpam ucira u ukpa wa varangu ka wa. ¹⁹ Ma naka vu ta nkukpunkin tsugono tsu zuba. Ili i'ya bawu va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka ta a yain i'ya.” ²⁰ Aku Yesu ronoi atsuvu a atoni a ne kotsu a tonuko uza a dana aya Kawauwi ki wa.

*Yesu danai tyoku da wa kuwa
(Marku 8:31–9:1; Luka 9:22-27)*

²¹ Pini nala, Yesu gitai utonusuko atoni a ne ili i'ya ya tuwa ya gita n eyi. U danai, “U kana ta n bana a Urishelima a asu u nkoshi, n adarakpi a pige, n awenishiki a Mele. A ka zuwa mu ta n pana ikyamba cika, kpam a wuna mu, shegai a kain ka tatsu aku n 'yanga n uma.”

²² Bituru rono yi a ikengi, u tonuko yi, “Asaka icun kadyanshi ka nala ki, Asheku, Kashila ka asaka ili i nala yi i gita n avu wa.”

²³ Aku Yesu webele yi, u danai, “Kanangasi,* batsa dan na mpa! Va kangu mu ta uyan ili i'ya Kashila ka ciga mu n yain, kpaci uyawunsa u vunu tyoku u vuma da wari, tyoku u Kashila da wa.”

²⁴ Aku Yesu tonukoi atoni a ne, “Uza da baci wa ciga u woko katonika ka va, u kana ta u nani kaci ka ne. U kana ta kpam u canga mawandamgbani ma ne kain dem u tonu mu. ²⁵ Kpaci uza da baci wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba ta u da. Uza da baci u nambai uma u ne adama a va, wa tsara ta u da. ²⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba u na

* **16:23** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

gbā, aku u namba uma u ne? Ndya kpam vuma wa fudā wa tsupa tsarā u wauwa uma u ne? ²⁷ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwā tā n tsupige tsu Tata u ne, n atsumate a zuba a ne, u tsupa ya dem a ili i'ya u yain. ²⁸ Mayun n tonuko dā, aza roku a dā pini a asuvu a dē n gogo-na naha, a ka kuwā wa, she a wene mu utuwā n tsugono tsu vā mpa Maku ma Vuma.”

17

Uyansaka u Yesu

(Marku 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyai Bituru kaḅolo n Yakubu n vangu u ne Yahaya. A yuwai a zuba u masasa ma ugadi a rongoi dē utyoku u le. ² Ele pini, aku a wenei u yansakai pini a kapala ka le, upetiwa'eshi u ne wa laḁa yavu kaara, aminya a ne kpam a waramai pun yavu katyashi. ³ Kute-kute, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara Yesu a gitai kadyanshi n eyi.

⁴ Aku Bituru danai, “Asheku, u lobono tā an tsari pini na! Asaka tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunu, ka te ka Musa, ka te kpam ka Iliya.”

⁵ Tyoku dā wari a kadyanshi, aku kalishi ka katyashi ka kimbā le. A panai kalagatsu pini a asuvu a kalishi ki, ka danai, “Maku ma vā ma na vi, uza dā ma ciga cika, kpam ma pana tā kayanyan n eyi. Panaka ni!”

⁶ An atoni a ne a panai kalagatsu ki, aku uwonvo u kana le hal a rukpai a varai upetiwa'eshi u le a iyamba. ⁷ Aku Yesu tuwai u sawa le, u danai, “Yangai, kotsu i pana uwonvo wa!” ⁸ An a gadigbai a'aci a le, a wene uza wa, she Yesu koshi.

⁹ Ele n a cipi a masasa mi, aku Yesu tonuko le, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei na vi wa, she a'ayin a da mpa, Maku ma Vuma, n 'yanga a ukpa.”

¹⁰ Aku atoni yi a wece yi, “Ndyā i zuwai awenishiki a Mele a danai u kana ta Iliya tuwa kahu Kawauwi?”

¹¹ Aku u tonuko le, “Mayun da, Iliya wa tuwa ta u fobuso ili gba. ¹² N tonuko da, eyi u tuwa de, shegai ama a reve yi wa. A yanka yi tyoku da u gan le. Nala dem a ka zuwa Maku ma Vuma ma pana ikyamba.” ¹³ Pini nala, da atoni yi a revei an Yesu ukuna u Yahaya Kalyubugi u da wa dansa n ele.

*Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi
(Marku 9:14-29; Luka 9:37-43a)*

¹⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a kami ka masasa mi, kakuma ka ama kari le uvana pini. Vuma roku u tuwai u kudangi a kapala ka ne, ¹⁵ u danai, “Asheku, pana asuvayali a maku ma va! Wa ta n ityoni i cingi i ipori i ucira, kpm a'ayin a roku i tsu varangu yi ta a asuvu a akina ko a mini. ¹⁶ N tuko yi a asu u atoni a vunu tsara a tanasa yi, shegai uza wa la u fudai u tanasa yi wa.”

¹⁷ Yesu tonuko le, “Eda i ryagbaja ta, kpm i'a n upityanangu wa. Hal ubana nwere da ma rongo n ada? Kpm hal ubana nwere da ma fuda ma kawunku n ada?” U tonukoi vuma vi, “Tuko maku mi na.” ¹⁸ Aku Yesu banai ityoni yi, aku i asakai maku mi. Kute-kute, maku mi ma tana.

¹⁹ An Yesu wari utyoku u ne, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wece yi, “Ndyā i zuwai atsu tsu kpadai uwutukpa ityoni yi?”

²⁰ U wushunku le, “Upityanangu u de u gusa ta. Mayun n tonuko da, a da baci i'ari n upityanangu

ko kenukulu tyoku u ucun u musta, ya fuda ta i tonuko masasa ma na, 'Muda pini na vu gono nide,' kpam she ma muda. Ili i'a la ya kpaɗa uyan wa. [²¹ I cun i ili i na yi ya wuta wa she n kvasu n kakuli koshi."] *

*Yesu doki u danai ukuna u ukpa u ne
(Marku 9:30-32; Luka 9:43b-45)*

²² Kain ka te an a gonoi a Galili, Yesu tonuko le, "Uza roku wa neke ta Maku ma Vuma a akere a ama. ²³ A ka wuna yi ta, shegai kain ka tatsu wa 'yanga ta a ukpa.'" Aku atoni yi a shadangi n unambukatsuma cika.

Yesu dansai ukuna u utsupa utafa

²⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a Kafarnahum, aza roku aza da a ka wushika Kuwa ku Kashila utafa u ikebe i azurufa i re i re† a tuwai ara Bituru, a wece yi, "Kawenishiki ka de ka tsu tsupa utafa a Kuwa ku Kashila?"

²⁵ Bituru wushunku le, "U tsu tsupa ta."

An u gonoi a kuwa, kahu gbam u kukpa unā u dana ukuna, Yesu tonuko yi, "An ya ngono n tsu kidaga utafa, ama a le ko gai amoci?"

²⁶ Aku Bituru danai, "Amoci a da."

Yesu tonuko yi, "U kana la vi ama a le a tsupa utafa wa. ²⁷ Shegai tsa ciga tsu nangasa le ataka-suvu wa, adama a nala wala vu bana a kushiva vu yain kafula. Kadan ka baci dem vu gitai ukana, ka va bidya. Vu kukpa baci unā u ne, va wene ta

* **17:21** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyu a kalatsa ta makpanda ma 21. † **17:24** Kondo "Ikebe i azurufa" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i U6anga.

ukebe u azurufa u pige u te[†] pini a asuvu u da u rawai u tsupa utafa u va n u vunu. Aku vu bidya u da vu banka le.”

18

Uzapige a tsugono tsu zuba

(Marku 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ A'ayin a nala yi, atoni yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Ya wa laka tsupige a tsugono tsu zuba?”

² Yesu isai maku ma kenu ma tuwai ma shamgbai a kapala ka le. ³ U danai, “Mayun n tonuko da, u kana ta i savada i woko tyoku u mmuku n kenu, tsara i uwa a tsugono tsu zuba. ⁴ Adama a nala, uza da baci dem u vakunki kaci ka ne tyoku u maku ma kenu ma na, aya uzapige a tsugono tsu zuba.

⁵ “Kpam uza da baci dem u wushai maku ma kenu tyoku u naha n kala ka va, mpa u wushai.”

Pana uwonvo u uyan unyushi

(Marku 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Uza da baci u zuwai uza u kenu gba a asuvu a atoni a va a na u nusai, vuma u nala vi wa laka yi ta tsulobo a varangu yi a asuvu a kushiva n katali ka kira ka araji usiri a udyoku u ne.

⁷ “Wa wuyana tani n ni n ama a likimba n ukuna u da wa zuwa le a yain unyushi u cingi. Ukuna u nala wa gita ta, shegai ter n uza da wa zuwa u gita vi. ⁸ Kukere ku vunu ko kune ku vunu ku zuwa vu baci unyushi, kidamgbana ka vu varangu. Wa laka vu ta shana vu namba kapashi ka ikyamba

[†] **17:27** Kondo “Ikebe i azurufa i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

ka vunū ka te tsarā vu ɓarākpa, n u ɗa va yan n akere a re ko a'ene a re, aku a varangu vu a kuwa ku akina a ɗa bawu a ka kotso. ⁹ Keshi ka vunū ka zuwa vu baci unyushi, foɗo ka vu varangu. Wa laka vu ta shana vu ɓarākpa n keshi ka te, n u ɗa va yan n a'eshi a re aku a varangu vu a kuwa ku akina a ɗa bawu a ka kotso.”

Agisani a macon ma ma puwain
(Luka 15:3-7)

¹⁰ Yesu doku ta u danai, “Kiranai, kotsu vu goro ko maku ma te a asuvu a mmuku n na mi wa. N tonuko ɗa, a'a ta n atsumate a zuba a ɗa a ka rongo n Tata u va u zuba.” [¹¹ Kpam mpa Maku ma Vuma n tuwa ta n wauwa i'ya i puwain.]*

¹² “A dana kaliniki ka na ncon amangatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain, ndya wa yan? Wa asaka ta amanganishinkupa n kuci n ɗa n buwai vi na n lini a kagidali ka masasa u bana ubolo ma te ma ma puwain vi. ¹³ U wene baci ma, n tonuko ɗa, wa la ta upana kayanyan a kaci ka ma te ma nala mi kapala n amanganishinkupa n kuci n ɗa bawu n puwain vi. ¹⁴ Nala dem wari n Tata u ɗe uza ɗa wari a zuba, wa ciga uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na mi u puwan wa.”

Uza roku u nusuka vu baci
(Luka 17:3)

¹⁵ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Utoku u vunū u nusuka vu baci, bana ara ne vu tonuko yi i'ya u yanka vu vi. Shagai i yain kadyanshi ki utyoku u ɗe ama a re. U wushuku baci, vu gonuko yi ɗe la vi

* **18:11** Akorongi a cau ushani aza ɗa a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa ta makpanda ma 11.

a ure. ¹⁶ Shegai u 'yuwan baci uwushuku, doku vu bana ara ne n uza roku ko ama a re. Vu yan baci nala vu shadangu ta udani u da Tagarada u Kashila u danai, ama a re ko ama a tatsu a da a gain a reve n ukuna kahu a bidya uza uza u unyushi. ◇ ¹⁷ U 'yuwan le baci upanaka, aku vu tonuko atoku a Atoni. U 'yuwan baci upanaka Atoni yi, aku i bidya yi yavu uza da bawu u wushuki n Kashila, ko kpm yavu kawushi ka utafa.”

U6ishinka ko kpm u'asaka uyan

¹⁸ Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko da, ili i'ya bawu va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaka a yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka ta i'ya.

¹⁹ “Kpm i'ya baci ama a re a de a wushuki n i'ya a likimba hal i yankai i'ya kvasu, Tata u va uza da wari a zuba wa yanka da ta i'ya. ²⁰ Kpaci asu u da baci ama a re ko ama a tatsu a bolongi a asuvu a kala ka va, ma ta pini n ele.”

Kagbashi ka ka 'yuwain ucimbusuka

²¹ Pini nala, Bituru tuwai ara Yesu u wece yi, “Asheku, utoku u va u lya baci kelime n uyansaka mu unyushi, ku yain ka u gain n cimbusuka yi, hal ubana kushindere?”

²² U wushuki, “Kushindere ka wa, shegai kushindere kadofo amangatatsunkupa.

²³ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta magono ma roku uza da u yawunsai u wushi ikebe i'ya wa tonu agbashi a ne.

²⁴ Tyoku da wari pini a uwusha ikebe yi, aku a tuko

◇ **18:16** U.Ml. 19:15.

yi kagbashi ka roku uza da magono mi ma tono ikebe i zinariya i pige i pige azu kupa (10,000).†
²⁵ Kagbashi ki ka n ikebe i'ya wa fuda wa tsupa kutan ku ne ki wa. Pini nala, magono ma danai gba ili i'ya kagbashi kari n i'ya a denge i'ya, hal n kagbashi ki n uka u ne na mmuku n ne dem. Tsara a bidya ikebe yi a tsupa magono mi kutan ku ne.

²⁶ “Shegai kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta gba i'ya va tono mu.’ ²⁷ Pini nala, magono mi ma panai vuma vi asuvayali. U asakai vuma vi u lazai, kpam u tonuko yi u asaka kotsu u tsupa kpam ikebe yi wa.

²⁸ “Tyoku da kagbashi ki kari a nwalu, aku u gawunsai n kagbashi ka roku uza da wa tono ikebe i azurufa amangatawun (100).‡ Pini nala, u gaga yi udyoku, n u tonusuko yi, ‘Tsupa mu i'ya ma tono vu!’

²⁹ “Aku kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta i'ya va tono mu vi.’

³⁰ “Shegai kagbashi ka kagita ki ka 'yuwan yi upana iyali, u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali hal a'ayin a da u tsupai kutan ki. ³¹ An agbashi a da a buwai vi a panai i'ya i gitai, asuvu a le a namgba ta cika. Pini nala, a banai a asu u magono a tonuko yi i'ya i gitai.

³² “Aku magono ma isa i kagbashi ka kagita ki u tonuko yi, ‘Avu kagbashi ka gbani, an vu folo mu n asansa n i'ya ma tono vu, aku n tonuko vu vu asaka she vu tsupa wa vi. ³³ She vari vu pana dem

† **18:24** Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ‡ **18:28** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

utoku u vunu kagbashi ki iyali, tyoku ɗa n pana vu iyali.’ ³⁴ Magono mi ma yan ta upan cika hal u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali tsara a yanka yi mavura cika, hal she a'ayin a ɗa u fudai u tsupai i'ya magono mi ma tono yi.

³⁵ “Magono ma nala mi ma yan ta i'ya Tata u va uza ɗa wari a zuba wa yanka ɗa i 'yuwan baci ucimbusuka atoku a de a asuvu a atakasuvu a de.”

19

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo (Marku 10:1-12; Luka 16:18)

¹ An Yesu kotsoi udansa ili i nala yi, aku u lazai u asakai Galili u banai a uɓongu u Yahuda a upashi u Agata a Urudu. ² Kakuma ka ama ushani ka tono yi, u tanasai aza a mɓala a le.

³ Afarishi a roku a tuwai a ka ciga a wanda yi n keci, a da, “Mele ma wushunku vuma u asaka uka u ne a ukuna u ɗa baci dem u wenei u yanyi?”

⁴ Yesu wushuki, “I yan ta kaneshi a Tagarada u Kashila an Kashila ka yain likimba, ‘U yan le ta vali n uka. ⁵ Ili i'ya i zuwai vali wa asaka tata u ne na mma u ne u padara n uka u ne i'ya gai la vi. Ama a re a le a ka woko ta uza u te.’ ⁶ A ka yan kparam a re wa, shegai uza u te. Adama a nala, ili i'ya baci Kashila ka gawain, kotsu uza u peci i'ya wa.”

⁷ Afarishi yi a wece yi, “Ndy a zuwai Musa nakai Mele u da uza u naka uka u ne tagarada u upece iyolo aku u asaka yi u wala?”

⁸ U wushuki, “Asaka ɗa Musa asaka ɗa i peci n aka a de adama a ɗa i ryagbajai i kpadai upana

◇ 19:5 Kag. 1:27; Kag. 5:2; Kag. 2:24.

uwenishike u Kashilā, shegai a kagita Kashilā ka wushuku n ukuna u nala wa. ⁹ Kpam n tonuko dā, uza dā baci dem u pecei n uka u ne adama a tsishankala a dā baci wa, aku u zuwai u roku, tsishankala tsa vuma u nala vi wa yan n eyi.”

¹⁰ Atoni a ne a tonuko yi, “Nala baci wari a mere ma vali n uka u ne, wa laka ta la vi uza u rongo bawu u zuwai uka.”

¹¹ U wushuki, “Uwenishike u na u kana uza dem wa, shegai aza dā Kashilā ka nakai u dā. ¹² Ukuna u dā pini u dā wa zuwa aza roku a kpaḍa uzuwa aka. Aza roku a matsa le ta a ka fuda a ka matsa wa. Aza roku cina a matsa le de, aku aza roku a yanka le. Aza roku kpam a bidiga ta kaci ka le a ka zuwa aka wa adama a tsugono tsu zuba. Shegai uza dā baci dem uwenishike vi u kanai, she u wushuku n u dā.”

Yesu na mmuku n kenu

(Marku 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Ama roku a tukoi mmuku n le ara Yesu tsara u tadanku le akere u yanka le kvasu, aku atoni a ne a baranai ama yi a asaka yi udamgarasa.

¹⁴ Shegai u danai, “Asakai mmuku n kenu n tuwa ara va, kotsu i bishinka le wa. Ama dā a'ari icun i mmuku n na mi alya aza a tsugono tsu zuba.” ¹⁵ An u tadanki mmuku mi akere, aku u lazai.

Kalobo ka utsari

(Marku 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ An nala u wurai, aku kalobo ka roku ka tuwai ara Yesu u wece yi, “Kawenishiki, icun i ili i shinga i eni i'ya ma yan aku n tsara uma u dā bawu wa kotso?”

17 Yesu tonuko yi, “Ndya i zuwai va wece mu a kaci ka ili i shinga? Kashilā ka koshi uza u shinga. Va ciga baci vu tsarā uma u ḍa bawu wa kotso, u kaṇa ṭa vu naḱa mele ma ne tsupige.”

18 Kalobo ki ka wecikei, “Ucun u mele ma eni?”

U wushuki, “‘Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka u ḍa bawu wari u vunu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaban kaḅetsu wa. 19 Naḱa mma n tata u vunu karinga.’ ‘Ciga uza u karen u vunu tyoku ḍa va ciga kaci ka vunu.’ ” ♦

20 Kalobo ki ka danai, “Ma yansa ṭa ili i nala yi gbā. Ndya kpam i buwai i'ya i gain n yain?”

21 U wushuki, “Va ciga baci vu woko uza maci, wala vu ba vu denge gbā i'ya vāri n i'ya, vu ḅānga aza a unambi n ikebe yi, va yan ṭa n utsari a zuba. Pini nala, vu tuwā vu woko katoni ka vā.”

22 An kalobo ki ka panai nala, aku u lazai n unambukatsumā cika. Kpaci wā ṭa n utsari cika.

23 Yesu tonukoi atoni a ne, “Mayun n tonuko ḍa, wa wuyana ṭa uza u utsari u uwa a tsugono tsu zuba. 24 N tonuko ḍa, wa laka ṭa shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u ḍa uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashilā.”

25 An atoni a ne a panai nala, a yain majiyan cika hal a wecikei, “Ya wā uza ḍa wa tsarā iwauwi?”†

26 U kondono le u danai, “Ili i'ya bawu vuma wa fuda wa yan i'ya la vi, shegai Kashilā ka fuda ṭa ka yan ko ndya wa.”

27 Bituru tonuko yi, “Tsu asaka ḍe gbā ili i'ya tsari n i'ya tsarā tsu tono vu, ndya wā tsa tsarā?”

28 U tonuko le, “Mayun n tonuko ɗa, mpa Maku ma Vuma n dusuku baci a karatsu ka pige ka tsugono a a'ayin a savu, eɗa aza ɗa i tonu mu, ya dusuku ta dem a aratsu kupa n a re, i yanka agali kupa n a re a Isara'ila afada. 29 Gba uza ɗa baci u asakai i'ya wari n i'ya adama a va; (wata, a'uwa, ko tata ko mma, ko atoku aka n a'ali, ko mmuku, ko ashina), a ka tsupa yi ta i'ya hal kadofo aman-gatawun (100). Wa tsara ta kpam uma u da bawu wa kotso. 30 Shegai n gogo-na ama ushani aza da a'ari aza a kagita a ka woko ta aza a makorishi, ama kpam ushani aza da a'ari a makorishi a ka woko ta aza a kagita.”

20

Azamaninga a kashina ka cinwi

1 An Yesu wari a utono tyoku da tsugono tsu zuba tsari, u da, “A yan ta vuma roku uza da wari n kashina ka cinwi.† Kain ka te n kpasani, u wutai tsara u boli azamaninga aza da a ka yanka yi manyan a kashina ka ne. 2 U wushuku ta wa tsupa le ikebe i uliva; wata, ukebe u azurufa u te.* Aku u tutsuku le a ba a yanka yi manyan a kashina ka ne.

3 “An kaara ka gadigba, aku wa wura a mere ma kuden, pini nala, u wenei ama roku kushani bawu a ka yan ko ili. 4 Aku u bidya le u tonuko le wa tsupa le ta ili i'ya i gain u tsupa le kaara ka kotso baci. 5 A lazai a ba a yain manyan a kashina ka ne.

“An kaara ka rawai a kaci, n ulapa u uwule u tatsu kpam, u doku ta dem u yain nala. 6 An ulapa

* 20:2 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

u uwule u te u manyan u wokoi, eyi pini a asuvu a ilyuci yi, aku u wenei ama roku kushani. U wece le, ‘Ndyā i zuwai ara ya livā bawu manyan?’

7 “A wushuki, ‘Tsu tsarā uza dā u bidya tsu manyan wa.’

“Vuma vi u tonuko le, ‘Walai i ba i yain manyan a kashina ka vā.’

8 “An kaara ka kotsoi, aku u tonukoi uzapige u azamaninga vi, ‘Isā azamaninga yi vu tsupa le. Gitā vu tsupa aza dā n korusoi ubidya ubana a asu u aza a kagitā.’

9 “An azamaninga aza dā a yain manyan ma ulapa u uwule u te koshi a tuwāi uwusha ikebe i le, ya dem u wushai ukebe u azurufa u te. 10 An aza dā a gitāi manyan ili i kpasani a tuwāi uwusha i le, ya dem zuwa tā uma u dā wa tsarā i'ya ilai i aza a nide. Shegai gbā le a nakā le dere tyoku u aza a kagitā. 11 An a nakāi ya dem i ne, aku a tonukoi uza u kashina vi, 12 ‘Aza dā a korusoi utuwā manyan ma ulapa u uwule u te u dā koshi a yain. Shegai vu tsupa le dere n atsu. Kpam tsu livā tā a manyan a kaara ka shen.’

13 “Uza u kashina vi u wushunki uza u te u le, ‘Uza u vā, n ryafa dā wa. N tsupa dā tā dere tyoku dā tsu zuwamgbanai. 14 Bidya ukebe u vunu vu wala! Ma ciga tā n tsupa aza dā n korusoi ubidya dere tyoku dā n tsupa dā. 15 Ma yan tā ili i'ya ma ciga n ikebe i vā. Malyon ma ya yan an n yankai ama a nala yi ili i shinga?’ ”

16 Aku Yesu danai, “Nala wari. Uza u kagitā wa woko tā a makorishi, uza u makorishi kpam u woko uza u kagitā.”

*Yesu doki u danai tyoku da wa kuwa
(Marku 10:32-34; Luka 18:31-34)*

¹⁷ An Yesu wari nwalu ubana a Urishelima, aku u isa'i Kupanamere vi paki, u tonuko le, ¹⁸ "Tsu bana baci a Urishelima, a ka neke ta Maku ma Vuma a akere a adarakpi a pige n awenishiki a Mele. A ka kidaga yi ta ugana u ukpa. ¹⁹ Aku a nakangu yi a akere a Awulawa a yan yi mavura, a bawin yi, aku kpam a wandamgbana yi a mawandamgbani. Shegai wa 'yanga ta a kain ka tatsu."

*Ufolu u mma u Yakubu n Yahaya
(Marku 10:35-45)*

²⁰ Aku mma u mmuku n Zabidi u tuwai ara Yesu na mmuku n ne n re, Yakubu n Yahaya. Aku u kudangi wa folo yi u yanka yi ili i shinga.

²¹ Yesu wece yi, "Ndya va ciga n yanka vu?"

U danai, "Vu uwa baci a tsugono tsu vunu, va asaka mmuku n re n va n dusuku evu n avu, uza u te a ulyaki uza u te kpam a ugula u vunu?"

²² Shegai Yesu wushunku le, "I reve kalen ka ili i'ya ya wecike vi wa. Ya fuda ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so?"

Alobo yi a wushuki, "Tsa fuda ta."

²³ Yesu wushunku le, "Mayun da ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so. Shegai ma fuda ma dangasa uza da wa dusuku a ulyaki u va ko a ugula u va wa. Asu u nala vi u ama da Tata u va u fofusukoi u da."

²⁴ An atoni kupa a da a buwai vi a panai nala, aku a ka pana upan u ama a re a nala yi. ²⁵ Yesu isa'i atoni yi gba a asu u te, u tonuko le, "I reve ta ngono ma Awulawa a tsu wenike ta ama ucira. Kpam azapige a le a tsu yan ta manyan n tsupige tsu le

a kaci ka ama. ²⁶ Shegai ugan nala gita n ada wa. Uza da baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma de, u kana ta u woko kagbashi ka de. ²⁷ Ko ya baci wa ciga u woko a kapala ka de, u kana ta u gbashika da. ²⁸ Ko mpa gbam Maku ma Vuma n tuwa adama a da ama a ka gbashika mu wa, shegai n gbashika ama, kpam n naka uma u da wa wauwa ama ushani a unyushi u cingi u le.”

*Yesu tanasqi arumba ama a re
(Marku 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ An Yesu n atoni a ne a ka wuta a Jeriko, kakuma ka ama ushani ka tono le. ³⁰ Arumba ama a re a da a'ari ndishi a ikengi i ure a panai a da Yesu da wa wura, aku a gitai isali, n a dansi, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³¹ Aku kakuma ki ka tonuko le a pada, shegai a doku a salai cika, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³² An Yesu pana ka le, aku u shamgbai, u wece le, “Nda ya ciga mu n yanka da?”

³³ A wushuki, “Asheku, tsa ciga ta tsu wene asu!”

³⁴ Aku Yesu pana le asuvayali, u sawai a'eshi a le. Kute-kute a wenei asu, aku a tono yi.

21

*Yesu uwai a Urishelima
(Marku 11:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-*

19)

¹ An Yesu n atoni a ne a ka rawa evu n Urishelima, aku a uwai a ilyuci i Betafaji a Masasa ma Zayitum.† Aku u tutsuki ama a re a wala a kapala ka le. ² U tonuko le, “Walai i bana a une u da wari a kapala. I rawa baci de, ya cina ta maku

ma makparyagi nā mma u ne. I tatsukpa n da i tuko. ³ Uza roku u wece da baci ili i'ya i zuwai ya tatsukpa n da, i tonuko yi, 'Asheku a da a ka ciga n da.' Kute-kute wa asaka da ta i laza na n da."

⁴ Nala u gita ta tsara a shadangu ili i'ya Zakariya matsumate u danai:

⁵ "Tonukoi aza a Sihiyona:†*

'Magono ma de ma la ma tuwa!

Uza u uvakunku kaci da, wa walaka makparyagi. Wari a utuwa a zuba u maku ma makparyagi.' " ◇

⁶ Aku atoni yi a lazai a ba a yain ili i'ya Yesu tonuko le a yain. ⁷ A tukoi maku ma makparyagi mi na mma u ne dem, aku a poloi aminya a le a zuba u le, u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a le a ure, aza roku kpm a kodusoi avuku a ndanga a polusoi a ure. ⁹ Aza roku a walai a kapala ka Yesu, aza roku kpm a tono yi a kucina n a salasi,

"Hosana,† cikpalai Maku ma Dawuda!"

"Kashila ka zuwuka yi unā u shinga, eyi uza da wari a utuwa n kala ka Magono ma Zuba!"

"Hosana, cikpalai Kashila!"

¹⁰ An Yesu uwai a Urishelima, gba ama a shadangi n ipeli. A wecikei, "Ya kumbu vuma u na vi?"

¹¹ Aku kakuma ka ama ki ka danai, "Vuma u na vi aya Yesu, matsumate uza u ilyuci i Nazara u uyamba u Galili."

* **21:5** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ **21:5** Zak. 9:9.

† **21:9** "Hosana" idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, "Kashila ka wauwa yi!" ko kpm "A cikpala yi."

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila
(*Marku 11:15-19; Luka 19:45-48; Yahaya 2:13-22*)

¹² Yesu uwai a asuvu a Kuwa ku Kashila, aku u lokoi gba aza da a ka yan pini tsilaga. Aku u kpatalai u wacinsai gba iteburu i ama da a ka savadaasa icun i ikebe kau-kau. U wacinsai kpm ikirika i aza da a ka dengishe ntambara. ¹³ U tonuko le, “A korongu ta a Tagarada u Kashila a da, ‘A ka isa ta kuwa ku va kuwa ku kavasuu.’ Shegai i gonukoi ka kaburu ka aza a magalaka.”

¹⁴ Arumba n awunu a tuwai ara ne pini a Kuwa ku Kashila ki, aku u tanasa le. ¹⁵ Adarakpi a pige n awenishiki a Mele a wene yi wari uyansa ili i majiyan, a wenei kpm mmuku ma cikpalasa yi pini a Kuwa ku Kashila ki, n a dansi, “Hosana, cikpalai Maku ma Dawuda.” Gba ili i nala yi i zuwai adarakpi a pige n awenishiki a Mele yi a panai upan cika.

¹⁶ Aku a wecei Yesu, “Vu pana gbam ili i'ya mmuku n naha mi mari udansa?”

U wushunku le, “N pana ta. Kotsu i ta6a ukaneshi a Tagarada u Kashila wa, a asu u da u danai, ‘Kashila, vu wenishike ta mmuku n shawu na mmuku n shili a shipi ishpa i icikpali?’” ◇

¹⁷ Aku u lazai u asakai ilyuci yi ubana a Batani, nte u wansai de.

Yesu yankai madanga ma kapopi unu
(*Marku 11:12-14, 20-24*)

¹⁸ N kpasani ku de an Yesu wa gono a ilyuci, aku kambulu ka kana yi cika. ¹⁹ U wenei madanga ma kapopi a ikengi i ure, u banai pini, shegai u

◇ 21:16 Ishp. 8:2.

cina pini ilimaci wa, she avuku koshi. Pini nala, u tonukoi madanga mi, “Va doku va matsa ilimaci kpam wa!” Kute-kute madanga mi ma ekpei.

²⁰ An atoni a ne a wenei nala, a yain majiyan. A wecikei, “Nida madanga mi ma ekpei gogo?”

²¹ U wushunku le, “Mayun n tonuko da, i'a baci n upityanangu bawu i yain malala, ya fuda ta dem ya yan ili i'ya n yankai madanga ma na mi hal gbam i'ya i lai la. Ya fuda ta i tonuko masasa ma na, 'Wala ba vu rukpa a mala.' I'a baci n upityanangu, nala wa woko. ²² I wushuku baci, ya tsara ta gba ili i'ya i wecikei a'ayin a da baci i yain kvasu.”

*A yain malala ma ucira u Yesu
(Marku 11:27-33; Luka 20:1-8)*

²³ Yesu gonoi a Kuwa ku Kashila u gitai uwenishike. Aku adarakpi a pige na nkoshi a tuwai ara ne, a wece yi, “Ucira u eni u da va yansaka ili i na yi? Kpam ya naka vu u da?”

²⁴ U wushunku le, “Ma ta n keci ku te ka ma ciga n yan da. I fuda baci i wushuki ka, ma tonuko da ta tyoku da n tsara ucira u da ma yansaka ili i na yi.

²⁵ Ya naka Yahaya ucira u ulyubugusu?† Kashila ka zuba ka ka naka yi u da, ko gai a asu u ama da u wutai?”

Aku a dansai utyoku u le, a danai, “Tsu dana baci, ‘A zuba u da u wutai,’ wa dana ta, ‘Nda i zuwai bawu i wushuki n eyi?’ ²⁶ Tsu dana baci, ‘A asu u ama da u wutai,’ tsa pana ta uwonvo u ili i'ya ama yi a ka yanka tsu, kpaci a bidya ta Yahaya matsumate ma.”

²⁷ Aku a wushunku yi, “Tsu reve wa.”

U danai, “Mpa dem ma tonuko *dā* uza *da* u *naka* mu ucira u *da* ma yansa ili i na yi wa.”

Agisani a mmuku m alobo ama a re

²⁸ Yesu danai, “Ma yanka *dā* *tā* alabari a vuma roku uza *da* *wari* *nā* mmuku n re, aku i tonuko mu ili i'ya i yawunsai. Tata u le u banai ara maku ma ne ma pige, u danai, ‘Wala ba vu yain manyan a kashina ka cinwi ara!’

²⁹ “Maku mi ma wushuki, ‘Ma bana wa.’ Shegai u gonoi u banai.

³⁰ “Aku tata u le vi u banai a asu u maku ma ire mi, u tonuko yi, ‘Wala ba vu yain manyan a kashina ka cinwi ara.’

Aku maku mi ma wushuki, ‘Ma bana *tā*,’ shegai u bana wa.

³¹ “A asuvu a mmuku n re n na mi, ya *nakai* tata vi karinga?”

Aku *adarakpi* *nā* nkoshi n pige mi a wushuki, “Maku ma kagita ma.”

Yesu tonuko le, “Mayun n tonuko *dā*, awushi a utafa n ashankala a ka uwa *tā* a tsugono tsu Kashila kahu *edā* i uwa. ³² Yahaya Kalyubugi tuwa *tā* tsara u wenike *dā* ure u *da* ya tsara uma. Shegai i 'yuwain uwushuku n eyi, aku awushi a utafa n ashankala a wushuku *tā*. Ko an i wenei ukuna u na vi, i *kpadai* ukpatala i *asaka* ure u *de* kpam i wushuku n eyi wa.”

Agisani a azamaninga a cingi

(Marku 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³ Yesu danai, “Panai alabari a na yi: A yan *tā* vuma roku uza *da* *wari* n kashina ka cinwi. U kanzai ka n kasaga, aku u *gavai* *kadaka* ka ukpokuso ilimaci i cinwi yi. U mai kpam kunukuzuba ku uza

u uwundya kashina ki. Aku u naƙai acimbi a roku haya, eyi kpam u lazai nwalu. ³⁴ An a'ayin a uta ilimaci yi a yain, aku u suki agbashi a ne a ba a wushika yi kapashi ka ne ka ilimaci yi.

³⁵ “Shegai acimbi yi a ƙanaɪ agbashi yi. Aku a lapai uza u te, a wunai uza u ire, uza u tatsu kpam a varasa yi n atali hal u kuwai. ³⁶ Aku uza u kashina vi u suki agbashi a roku ushani a ba a wushika yi ilimaci yi. Pini nala, a yanka le dere tyoku da a yankai aza a kagita yi. ³⁷ Uza u kashina vi u korusoi u suki maku ma ne ubana a asu u ama vi, kpaci u yawunsa ta ko a ka wene karinga ka ne.

³⁸ “Shegai an ama yi a wenei maku mi, a dansai utyoku u le, ‘Maku ma na ma lya ta agadu a kashina yi. Tsu wuna yi baci, ka woko ta ka tsunu!’ ³⁹ Aku a kana yi, a rono yi uwuta a kashina ka cinwi ki a wuna yi.”

⁴⁰ Yesu wecei adarakpi a pige n Afarishi yi, “Uza u kashina u nala vi u tuwa baci, ndya i wenei wa yanka ama a nala yi?”

⁴¹ Aku a wushuki, “Wa wuna le ta, aku u naka aza roku kashina ki, aza da a ka naka yi kapashi ka ilimaci i kashina i ne a a'ayin a da a gain.”

⁴² Yesu tonuko le, “Nala wari, i yan ta kaneshi u ukuna u na vi a Tagarada u Kashila, u da u danai: “Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma. Magono ma Zuba ma ma yain ili i na yi, kpam ili i majiyan i'ya ara tsunu.’ ◇

⁴³ “N tonuko da ukuna u mayun, a ka bidya ta tsugono tsu Kashila ara de a naka aza da a ka yan ili i'ya Kashila ka ciga a tsugono tsu ne. ⁴⁴ Vuma

◇ 21:42 Ishp. 118:22-23.

ɗa u rukpai a katali ka na wa kofuso ta, kpam uza ɗa katali ki ka varai, vuma u nala vi wa yuruwa ta yuku-yuku.”†

⁴⁵ An adarakpi a pige n Afarishi a panai alabari a ɗa u yansaƙa le, aku a revei an n ele ɗa wa yan. ⁴⁶ A ka ciga a ƙana yi, shegai a ka pana ta uwonvo u ama yi, kpaci ama yi a wushuku ta Yesu matsumate ma.

22

Agisani a abiki a iyolo (Luka 14:15-24)

¹ Yesu doki u yain manyan n alabari tsara u wenishike ama, ² “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta magono ma roku uza ɗa u fobusokoi maku ma ne abiki a iyolo. ³ U libanai ama roku a asu u abiki vi. An a ka gita abiki yi, aku u suki agbashi a ne a isa ama yi, shegai a 'yuwain utuwa.

⁴ “Aku u doki u suki agbashi a roku, u danai, ‘Tonukoi ama ɗa n libanai vi a fobuso de abiki yi. A kiɗa ta anaka a shinga a ɗa n lakai uciga a fobusoi inyama yi. Tuwai a asu u abiki vi.’

⁵ “Shegai aza ɗa u libanai vi a tuwa wa. Aza roku a lazai ubana a ashina, aza roku kpam ubana a kuden. ⁶ Aza roku kpam a kana agbashi yi a lapa le, a wunai. ⁷ Pini nala, u yain upan cika, u suki asoje a wuna aza a magalaka yi kpam a runukpa ilyuci i le.

† **21:44** Akorongi a cau a roku aza ɗa a purai a tagarda u Matiyu a kalatsa ta makpanda ma 44.

⁸ “Aku magono mi ma tonukoi agbashi yi, ‘A kotso de afoɓi a abiki a iyolo yi. N libana ta ama, shegai a ratsa a tuwa wa. ⁹ Adama a nala, walai a ire i ilyuci yi, uza da baci dem i wenei i libana yi u tuwa a asu u abiki vi.’ ¹⁰ Pini nala, agbashi yi a lazai a ba a bolomgbonoi gba aza da a wenei, aza a shinga n aza a cingi. Aku a asu u abiki vi u shadangi n amoci.

¹¹ “An magono mi ma tuwai tsara u wene amoci yi, aku u wenei vuma roku uza da bawu u ukai aminya a shinga. ¹² U wece yi, ‘Avu, nida bawu vu ukai aminya a shinga utuwa a asu u abiki vi?’ Vuma vi u fuda u dana ko ili wa.

¹³ “U tonukoi agbashi a roku, ‘Sira niyi akere n a'ene, i vutala yi a asuvu a karimbi, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a mballa.’

¹⁴ “Mayun da, a libana ta ama ushani, shegai kenu da a dangasai.”

*Keci a kaci ka utsupa u utafa
(Marku 12:13-17; Luka 20:20-26)*

¹⁵ Aku Afarishi a bolomgbonoi kaci tsara a wandi Yesu u dana ili i roku kotsu a tsara ili i'ya a ka kana yi n i'ya. ¹⁶ Aku a sukunku yi atoni a le a roku n atoni a Hiridu. A danai, “Kawenishiki, tsu reve ta avu vuma u maci u da, kpan va wenishike ta ili i shinga i ure u Kashila. Vu bidya ta ya dem una u te, ko ya tani baci wari. ¹⁷ Tonuko tsu uyawunsa u vunu. U gan tsu tsupa utafa ara Kaisaɗ magono ko tsu kpaɗa utsupa?”

¹⁸ U reve ta uyawunsa u cingi u le, aku u tonuko le, “Eda aza a maci a kaban! Ndya i zuwai ya ciga

i wanda mu? ¹⁹ Wenike numu ukebe u azurufa* u ɗa i tsu tsupa utafa n i'ya.” Aku ama yi a wenike yi ukebe vi. ²⁰ U wece le, “Kulu n kala ka yai ka kari pini?”

²¹ Aku ama a wushuki, “Ka Kaisa Magono ka.”

U tonuko le, “Nakai Kaisa ili i'ya i'ari i ne, Kashila kpm i naka yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

²² An a panai nala, a yain majiyan. Aku a lazai a asaka yi.

*Keci a kaci ka u'yangā u ukpa
(Marku 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Aza a Sadusi a wushuku an ama a ka 'yanga a ukpa a kuwa baci wa. Kain ka ka nala ki, aza a Sadusi a roku a tuwai ara Yesu a wece yi, ²⁴ “Kawenishiki, Musa dana ta, ‘Vuma u kuwa baci bawu mmuku, u kana ta utoku u ne u sotuku uka vi tsara u matsaka yi mmuku.’ ²⁵ A yan ta ama a roku ama a shindere uza n utoku aza da a rongoi pini na. Uza u kagita u zuwai uka, shegai u kuwai bawu maku, aku uza u ire u sotuki marana mi. ²⁶ Eyi dem u kuwai bawu mmuku, aku uza u tatsu u sotuki dem marana mi. Nala a rongoi uyansa hal u bansa le iyolo gba. ²⁷ A makorishi, uka vi dem u kuwai. ²⁸ Kashila ka 'yangasa baci akushe, uka u yai u da wa woko? Kpaci u wolo ta ama a shindere a le gba.”

²⁹ U wushunku le, “Eda i reve wa, kpaci i reve ili i'ya Tagarada u Kashila u danai wa, kpm i reve n ucira u Kashila wa. ³⁰ A'ayin a da baci akushe a 'yagai, a ka yan iyolo ko kpm a wutukpa

* **22:19** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ^{22:24} U.ML. 25:5-6.

iyolo wa. A ka woko t̄a tyoku u atsumate a zuba.
³¹ Mayun ḏa i yan t̄a k̄aneshi u ili i'ya Kashil̄a
 ka danai a ukuna u u'yānḡa u ukpa. ³² Kashil̄a
 ka dana t̄a, 'Mpa Kashil̄a ka Ibrahi, n Kashil̄a
 ka Ishaku, n Kashil̄a ka Yakubu.' ◊ Kashil̄a aya
 Kashil̄a ka aza a uma, shegai ka akushe wa." ³³ An
 kakum̄a ka ama ka panai nala, aku a yain majiyan
 ma uwenishike u ne.

Mele ma ma lai ugbonguro

(Marku 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ An Afarishi a panai a da aza a Sadusi a fuda
 a wushuku wa, aku a 6olomgbonoi. ³⁵ Uza u te a
 asuvu a le, kawenishiki ka Mele ka, u mats̄ai wa
 ciga u wandi Yesu n keci ku na:

³⁶ "Kawenishiki, mele ma eni ma ma lai ug-
 bonguro a asuvu a Mele ma Musa?"

³⁷ U wushuki, " 'Ciga Magono ma Zuba Kashil̄a
 ka vunu n katakasuvu ka vunu gb̄a. Vu cigi yi
 n uma u vunu n kakiri ka vunu gb̄a.' ◊ ³⁸ Mele
 ma kagit̄a ma la vi ma kpam ma lai ugbonguro.
³⁹ Mele ma ire dem un̄a u te ḏa m̄ari: 'Ciga uza u
 karen u vunu tyoku ḏa va ciga kaci ka vunu.' ◊ ⁴⁰ A
 kaci ka Mele ma re ma na ma uwenishike u Musa
 n u nsumate w̄ari."

Kawauwi ki Maku ma yai ma?

(Marku 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Afarishi yi pini a asu u te, aku Yesu wece
 le, ⁴² "Uyawunsa u eni u ḏa i'ari uyan a kaci ka
 Kawauwi? Maku ma tsikaya ma yai ma?"

A wushuki, "Ma Dawuda ma."

⁴³ Aku u tonuko le, “Niḡa Dawuda isa yi ‘Asheku’? Kulu Keri ku zuwa ta Dawuda danai,
⁴⁴ “Magono ma Zuba ma tonuko ta Asheku a va:
 Dusuku a ulyaki u va
 hal n zuwa atokulalu a vunu a kere ka
 adeshikpetsu a vunu.’ \diamond

⁴⁵ “An u wokoi Dawuda isa yi Asheku, niḡa kpam wa woko maḡu ma ne?” ⁴⁶ Ko uza u fuḡa u wushunku yi wa, kpam ko uza u wuta karara bawu uwonvo u wece yi keci ku roku wa.

23

Yesu naḡai azapige a roku unyushi

(Marku 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)

¹ Yesu tonukoi kakuma ka ama ki kaḡolo n atoni a ne, ² “Awenishiki a Mele n Afarishi a'a ta n ucira u ḡa a ka tonuko ḡa ili i'ya Mele ma Musa ma danai. ³ Adama a nala, i toni i'ya a wenishike ḡa, shegai kotsu i yain tyoku ḡa ele a ka yansa wa. Kpaci i'ya a tsu dansa kau ḡa n i'ya a tsu yansa. ⁴ A tsu taḡanku ta ama ucanga u araji u ḡa bawu a ka fuḡa a ka canga. Kpam a tsu ḡambula gbam a dana asaḡa a banka majubu a ḡanga le ucanga wa.

⁵ “A tsu yan ta ili i shinga tsara ama a wene le. Kpam ya dem u tsu sira ta alawu a ḡa a'ari n Kadyanshi ka Kashila, shegai alawu a Afarishi a la ta ugbonguro. Ikali i'ya i'ari a ikengi i aminya a le i la ta dem ugbonguro. ⁶ A la ta uciga a asu u ndishi u shinga a asu u abiki n asu u ndishi u kapala a agata a Kashila. ⁷ Kpam a'a baci a kuden, a tsu la

\diamond 22:44 Ishp. 110:1.

tā uciga ama a danāsa le n kala ka karinga; wata, ‘Kawenishiki.’

⁸ “Shegai edā she i aṣaka uza u isa dā ‘Kawenishiki’ wa, kpaci Kawenishiki ka te ka i'ari n ka, kpam atoku a dā i'ari. ⁹ Kpam kotsu i isa uza n kala ka karinga ‘Tata’ a likimba wa, kpaci Tata u te u dā i'ari n u dā uza dā wari a zuba. ¹⁰ Kotsu i aṣaka uza u isa dā ‘Uzakuwa’ wa, kpaci Uzakuwa u te dā; wata, Kawauwi. ¹¹ Uza dā baci wari uzapige, she u woko kagbashi ka atoku. ¹² Uza dā baci u bidyai kaci ka ne uzapige, a ka gonuko yi tā kenu. Uza dā kpam u bidyai kaci ka ne kenu, a ka gonuko yi tā uzapige.

¹³ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! Kpaci i kangi ama utsutsu u u'uwa a tsugono tsu zuba. Edā i uwa a tsugono tsi wa, i aṣaka tani aza dā a ka ciga uwa a uwa wa. [¹⁴ Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! Edā aza dā i tsu lya ucanga u nraṅa n a'uwa a le, i yain kpam kavasus ka ugadi tsara ama a wene dā. A ka yan dā tā mavura cika ma ma lai ma aza dā a buwai.]*

¹⁵ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! Kpaci i tsu pasamgbana tā mala i bana a iyamba i mbari tsara i zuwa uza u te u woko katoni. A'ayin a dā baci i tsara yi aku i gono i zuwa yi u woko uza u akina hal u la dā cika.

¹⁶ “Ter de edā aza dā ya tonon ama, dana arumba a dā i'ari! I dā, ‘Ama a tsina baci n Kuwa ku Kashila a'ayin a dā a ka ya kazuwamgbani, wā n ukuna wa.

* **23:14** Akorongi a cau ushani aza dā a purai a tagarada u Matiyu a kalatsa tā makpanda ma 14.

Shegai a tsina baci n zinariya u da wari a Kuwa ku Kashila ki, u kana ta a shamkpa kazuwamgbani ki mai.'

¹⁷ "Eda arumba a gbani, atengeshi. Ndya wa ve i lakai kalen: zinariya vi ko gai Kuwa ku Kashila ka ku zuwai zinariya vi wa rongo uwulukpi? ¹⁸ Kpam i danai,

'Ama a tsina baci n asudarakpa, wa n ukuna wa. Shegai a tsina baci n kune ku kari a asudarakpa vi, u kana ta a shamkpa kazuwamgbani ki.'

¹⁹ "Icun i urumba u eni u da wa la! Ndya wa ve i lakai kalen: kune ki ko gai a asudarakpa u da u zuwai kune ki kari uwulukpi? ²⁰ Adama a nala, uza wa tsina baci n asudarakpa, tsina da la vi wa tsina n u da n kune ku kari pini a zuba u ne. ²¹ Nala dem uza wa tsina baci n Kuwa ku Kashila, tsina da wa tsina n ka hal n Kashila ka ka rongo pini vi. ²² Uza u tsina baci kpam n zuba, u tsina ta dem n karatsu ka tsugono tsu Kashila n uza da u dusuki pini.

²³ "Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaban! I tsu naka ta Kashila ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya i tsara, hal gbam n icanga i awanli i kusan i'ya i lakai kenukulu, n icun i kenukulu gba. Shegai i varangi iwenishike i Mele i pige; wata, uyanka ama ili i'ya i'ari dere, n upana iyali, n ushamkpa ukuna u Kashila mai. I'ya gai i gain i yain i'ya la vi kaɓolo n i nide yi. ²⁴ Eda arumba a da ya tono n ama, i'a ta tyoku u vuma da u sherei mini ma uso ma ne tsara u takpa maku ma kagushi, aku

u gono i u sodugi karakuma!†

²⁵ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! I tsu za ta kucina ku nko n de n apara a de, shegai asuvu a le a'a ta ushadangi n ili i'ya i tsara a asu u uryafusa ama n i'ya ya zuwa da i pana kayanyan koshi. ²⁶ Eda Afarishi arumba a da! Gitai ve i zai asuvu a nko yi n apara yi, kateshe ki kpam ka yan ta sarara!

²⁷ Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! Tyoku u asaun a da a kalai pun da i'ari. A tsu yan ta n tsulobo a kateshe, shegai asuvu a le a'a ta ushadangi n atele a akushe n ili i'ya i shamusai. ²⁸ Nala dem i'ari, i lobono ta uwundya a kateshe, shegai asuvu a de a'a ta ushadangi n ikuna i maci i kaƙan n tsicingi.

²⁹ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eda aza a maci a kaƙan! I tsu yanka ta nsumate a asu u kacida ka shinga, kpam i tsu kala ta asaun a aza a maci. ³⁰ I da, 'A da baci tsari tsu rongoi a'ayin a nkoshi n cau n tsunu, tsara tsa banga le uwuna nsumate wa.'

³¹ “Adama a nala i varangu ta kaci ka de an i danai eda mmuku n tsikaya† ma aza da a wunai nsumate n da i'ari. ³² Lyayi kelime i koruso ili i'ya nkoshi n cau n de n gitai vi!

³³ “Eda a'eku na mmuku ma a'eku! Nida ya yan i dana ya wura a uvarangu da a akina? ³⁴ Adama a nala, nsumate, arevi n awenishiki a da la ma sukunku da. Ya wuna ta aza roku a le, ya vara ta aza roku ikusa a mawandambani. Aza roku

† **23:24** Yesu dana da u danai, “I dambulai a kaci ka ukuna u kenu, shegai ya yansa inyushi icingi i pige i pige.”

tani ya bawan le ta a agata a Kashila hal i tono le ubana ilyuci ilyuci n i yanki le mavura. ³⁵ Adama a nala, Kashila ka yanka da ta mavura adama mpasa m aza da i wunai bawu unyushi. Eda aza a Yahuda i gita ta i wunai Habila† vuma u maci, aku i lyai kelime n uwunusa ama hal ubana a'ayin a Zakariya maku ma Barikiya uza da i wunai a mere ma Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashila n asudarakpa. ³⁶ Mayun n tonuko da, ukuna u nala vi wa gita ta dem n aza da i'ari n uma gogo-na.”

*Yesu ciga ta Urishelima
(Luka 13:34-35)*

³⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Eda aza a Urishelima! Ama a de a wuna ta nsumate kpam a varasai atsumate a da a sukunku da. N tsu ciga ta n bolongu da tyoku da matoku ma tsu bolongu mmuku n ne a ashan a ne, aku i 'yuwain. ³⁸ Nala Kashila ka asaka Kuwa ku Kashila ku de, kpam ka woko ta bawu uza pini. ³⁹ N tonuko da, ya doku ya wene mu wa, she a'ayin a da ya dana, ‘Kashila ka zuwuka uza da wa tuwa n kala ka Magono ma Zuba una u shinga.’ ”

24

*A ka wacinsa ta Kuwa ku Kashila
(Marku 13:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu asakai Kuwa ku Kashila ki u kanai ure u lazai, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wenike yi kuma ku Kuwa ku Kashila. ² Shegai u tonuko le, “I wene kuma ku na ki? Mayun n tonuko da, ko katali ka te a ka asaka ka a zuba u utoku u ne wa. Katali dem a ka wasa ta ka.”

*Kubari a kaci ka upana u ikyamba
(Marku 13:3-13; Luka 21:7-19)*

³ A'ari pini, Yesu ndishi a Masasa ma Zayitum, aku atoni a ne a cina yi utyoku u ne, a danai, “Tonuko tsu, nwere da ukuna u nala vi wa gita? Kpam ndya ya woko iryoci i'ya ya wenike an a'ayin a utuwa u vunu n ukotso u a'ayin a da a rawai?”

⁴ U tonuko le, “Kiranai kotsu i asaka uza u puwunsa da wa. ⁵ Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va, a dana alya Kawauwi, kpam a ka puwunsa ta ama ushani. ⁶ Ya pana ta ukuna u kuvon n alabari a kuvon a da a ka tuwa, shegai kotsu i pana uwonvo wa. Gba ili i nala yi i kana ta i gita kahu makorishi ma tuwa. ⁷ Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta aletsu, tsugono kpam tsa 'yangasaka ta tsugono. A ka yan ta a'ayin a kam-bulu kuten gbam wa. Iyamba ya gbadu ta a asu kau-kau. ⁸ Gba mballa ma ili i na yi ma ta tyoku u mballa ma kagita ka ilimaci i maku.

⁹ “Ama a ka kana da ta, a ka neke da ta tsara a yanka da mavura, kpam a ka wuna da ta. Gba ama a ka kovo da ta an u wokoi i wushuki na mpa. ¹⁰ Kpam ama ushani a ka asaka mu ta utono. A ka kpatalaka ta atoku a le kpam a 'yuwan atoku a le. ¹¹ Ntsumate n kaban ma tuwa ta ushani n lapansasa ama ushani. ¹² Tsicingi tsa tambura ta tsu zuwa ama a 'yuwan uciga atoku a le. ¹³ Shegai aza da a kawunki hal ubana a makorishi, Kashila ka wauwa le ta. ¹⁴ A'ayin a da baci Kadyanshi ka Shinga ka kyawain gba likimba n iyamba, a tonusukoi kpam gba aletsu, aku makorishi ma tuwa.

Upana u ikyamba u pige
(Marku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ “A'ayin a ka tuwā tā a ḏa ya wene ili i'ya Daniyan matsumate u danai: ‘Ili i icadī i'ya bawu i gain i'ya i nangasai

Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashilā.’ ◇ (Edā aza ḏa ya yan kaṇeshi i reve tā kalen ka ili i na yi.) ¹⁶ A a'ayin a nala yi, u kaṇā tā aza a Yahuda a suma ubana a nsasa tsarā a lai. ¹⁷ Uza ḏa wari a uwotsu u kuwa, kotsu u uwa a asuvu upurā ucanga wa. ¹⁸ Uza ḏa wari a kashina, kotsu u gono a kuwa uzama u kunya wa. ¹⁹ A a'ayin a nala yi, ter ḏe aka a ḏa a'ari n atsuma, ko kpam aza ḏa a'ari na mmuku n shili!

²⁰ “Yanyi kavasū a asu u Kashilā, kotsu i suma n ilyushi ko tani a kain ka Ashibi wa! ²¹ Nala wa woko tā a'ayin a upana u ikyamba u pige. Tun an a yain likimba, kpam a ka doku a ka yan upana u ikyamba tyoku u nala wa. ²² Shegai Kashilā ka jebe ḏe kakumā ka a'ayin ki; a da baci wari u yain nala wa, uza wā la wa yan uma wa. Shegai Kashilā ka jebe ḏe a'ayin yi adama ama a ne a ḏa u ḏangasai. ²³ A a'ayin a nala yi, uza roku wa tonuko ḏa tā, ‘Wundyai, Kawauwi ka la!’ Ko kpam uza roku wa dana tā, ‘Aya na!’ Kotsu i tono le wa. ²⁴ Awauwi a kaḃan n ntsumate n kaḃan a ka tuwā tā a yain iryoci kpam n ikunesavu. A ka zuwa tā ama a tono le, hal gbam n ama ḏa Kashilā ka ḏangasai, hal gai wa yan baci nala. ²⁵ Panai, n rono ḏa tā atsuvu gampā kahu ukuna vi u gitā.

²⁶ “Uza roku u tonuko ḏa baci, ‘Wundyai, Kawauwi ka niḏe a kakamba,’ kotsu i bana i kondo

◇ 24:15 Dan. 9:27; Dan. 11:31; Dan. 12:11.

wa. Ko kparam, ‘Wundyai, aya la ukpawin,’ kotsu i wushuku wa! ²⁷ Maku ma Vuma ma tuwā baci, ya dem wa wene yi tā, tyoku da ulada u tsu wuta a kasana ubana a kalivi. ²⁸ Asu u da baci kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini. Ili i na iryoci i'ya ya wenike an makorishi ma yan de evu i'ya.”

*Utuwa u Maku ma Vuma
(Marku 13:24-27; Luka 21:25-28)*

²⁹ “A'ayin a da baci upana u ikyamba u nala u kotsoi, kute-kute

“ ‘Kaara ka kimbā tā,

kparam uwoto wa doku wa naka katyashi wa.

Atala a ka rukpusa tā,

a ka gbadā tā kparam ili i pige i pige i'ya i'ari u zuba.’

³⁰ “A a'ayin a nala yi, iryoci i Maku ma Vuma ya wuta tā a kalishi. Gba ama a likimba a ka sa tā adama a uwonvo. A ka wene tā Maku ma Vuma utuwa a zuba a asuvu a kalishi n ucira u pige n tsupige. ³¹ Wa tutsuku tā atsumate a zuba a ne a kapala n mawura ma pige ma ukakaci, a ka bolomgbono tā aza da u dangasai ili i'ya i kana i kasana ubana a kalivi n gadi ubana a daka; wata, ili i'ya i bidyai a mbari n likimba n naha ubana a n nide.

*Udani a kaci ka madanga ma kapopi
(Marku 13:28-31; Luka 21:29-33)*

³² “Gogo-na rotsongusi a iryoci i madanga ma kapopi: A'ayin a da baci i wenei atyangi a ne a limanai, aku a ka topo avuku, ya reve tā an ilyushi

i yain evu.* ³³ I wene baci gb̄a ili i na yi ya git̄a, kotsu i reve an a'ayin a yan d̄e evu n utuw̄a. ³⁴ N̄ tonuko d̄a, gb̄a ili i na yi ya git̄a t̄a kahu ama d̄a a'ari n uma gogo-na a kuwusa. ³⁵ Zuba n likimba wa cim̄b̄a t̄a, shegai kadyanshi ka v̄a ka yan t̄a pini bawu utyoku.

*Uza reve kain ka ugono u Yesu wa
(Marku 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Uza w̄a la u revei kain ka nala ki ko kpm ulapa u uwule vi wa. Ko atsumate a zuba, hal dem n Maku mi dem u reve wa, she Tata vi utyoku u ne. ³⁷ A'ayin a d̄a baci Maku ma Vuma ma gono, ili gb̄a ya woko t̄a tyoku d̄a i'ari a a'ayin a Nuhu.† ³⁸ A'ayin a nala yi kahu mini ma pige ma tuw̄a, ama a rongo t̄a ulya n a soyi kpm n a yansi iyolo hal ubana kain ka Nuhu uwai a kpatsu. ³⁹ A 'yanga ureve ili i'ya ya git̄a wa, she na mini ma pige ma tuw̄ai ma wunai ama gb̄a. Nala wa woko a'ayin a d̄a Maku ma Vuma ma gono. ⁴⁰ A'ali ama a re a ka yan manyan a kashina. A ka bidya t̄a uza u te, a as̄aka uza u te. ⁴¹ Aka ama a re a ka wurya kira a kutali. A ka bidya t̄a uza u te, aku a as̄aka uza u te.

⁴² “Adama a nala, she i rongo ufoɓusi, kpaci i reve a'ayin a d̄a Asheku a d̄e a ka tuw̄a wa. ⁴³ A d̄a baci uza u kuwa u revei a'ayin a d̄a kaboki ka tuw̄a, wari wa rongo t̄a ufoɓusi, wa as̄aka kaboki ki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁴ Ed̄a dem u kana t̄a i rongo ufoɓusi kain dem. Kpaci Maku ma Vuma ma gono t̄a a'ayin a d̄a bawu i zuwai uma.

* **24:32** A iyamba i aza a Isara'ila, ndanga n tsu topo t̄a kahu usudugbi u yain.

Kagbashi ka shinga
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Kagbashi ka eni ka a wushuki n eyi kparam k̄ari n ugboji? Aya uza ɗa uzakuwa u ne u zuwa yi u woko uzapige u agbashi a ne u naƙasa le ilikulya a'ayin dem. ⁴⁶ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi u yain manyan ma maci, wa tsara ta katsupi ka pige ka malen ma manyan ma ne. ⁴⁷ Mayun n tonuko ɗa, uzakuwa u nala vi wa zuwa yi ta u kirana n utsari u ne gba. ⁴⁸ Shegai kagbashi ka cingi ka baci, wa tonuko ta kaci ka ne uzakuwa u va wa gono gogo wa. ⁴⁹ Aku u gita ulapusa atoku a ne agbashi, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa kaɓolo n atoku a ne asoi. ⁵⁰ Uzakuwa vi wa tuwa ta a a'ayin a ɗa bawu u zuwai uma wa tuwa. ⁵¹ Aku uzakuwa vi u tassa yi ikyamba n kaburu, u wutukpa yi kaɓolo n aza a maci a kaɓan, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.”

25

Agisani a nkere kupa

¹ Yesu lai kapala n kadyanshi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta nkere n roku ama kupa aza ɗa a bidyai ncikalun le tsara a bana a kangu valisavu. ² Ama a tawun a asuvu a le atengeshi a ɗa, shegai ama a tawun a ɗa a buwai vi a'a ta n ugboji. ³ Aza ɗa a'ari atengeshi yi a bidyai ncikalun le, shegai a bana manivi ma roku wa. ⁴ Aza ɗa kparam a'ari n ugboji vi a bidyai ncikalun manivi a adele a le. ⁵ An valisavu vi u barakpai bawu u rawai go, aku a gitai agbadiɗi hal a lavutai.

6 “N kayin ka pige, aku a panai isali, ‘Valisavu u da la utuwa! Tuwai tsu kangu yi!’

7 “Nkere mi gba a 'yangai a fobusoi ncikalun le. 8 Aku aza da a'ari atengeshi yi a tonukoi aza a ugboji yi, ‘Ne tsu manivi ma de kenu, kpaci ncikalun tsunu ma cimba de.’

9 “Shegai a wushunku le, ‘Tsara n ma ma rawa tsu gba tsunu wa. Walai i bana a asu u aza da a ka dengishe i tsilaka kaci ka de.’

10 “A'ayin a da nkere n tawun mi a lazai a ba a tsila manivi mi, aku valisavu vi u rawai. Nkere n da mari ufobusi vi a uwai a asu u abiki a iyolo yi kabolo n valisavu vi. Aku a gidaki utsutsu.

11 “A'ari pini, aku nkere n nide mi n rawai, n salai, ‘Uzakuwa! Uzakuwa! Kukpunka tsu utsutsu!’

12 “Shegai valisavu vi u wushuki, ‘Mayun n tonuko da, n reve da wa.’ ”

13 Aku u danai, “Rongoi ufobusi, kpaci i reve kain ko kpmam a'ayin a da ukuna u na vi wa gita wa.”

Agisani a agbashi a tatsu

(Luka 19:11-27)

14 Aku Yesu tonuko le agisani a na yi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da pini uza da u fobusoi nwalu ubana a ilyuci i roku. Kahu u laza, aku u isa agbashi a ne u tonuko le, ‘Kotsu i gubuka mu ucanga u va, n laza baci.’ 15 Vuma vi u reve ta ili i'ya kagbashi dem ka yan. Aku u nakai uza u kagita ikebe i zinariya i pige i pige i tawun,* uza u

* 25:15 Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

ire k_{pa}m u naka yi i re, uza u tatsu k_{pa}m u naka yi i te. Aku u yangai u la_{za}i. ¹⁶ An vuma vi u la_{za}i, kagbashi ka u nakai ikebe i tawun yi u yain tsilaga n i'ya, u tsarai i tawun i roku. ¹⁷ Uza da k_{pa}m u nakai i re yi u yain nala, eyi dem u tsarai i re i roku. ¹⁸ Shegai kagbashi ka u nakai ukebe u te vi, u ga_{va}i kpele u sokongi u da pini.

¹⁹ “An a barakpai, aku uzakuwa vi u gonoi, u wecei agbashi yi ili i'ya ya dem yankai ikebe yi. ²⁰ Kagbashi ka u nakai ikebe i tawun yi u tukoi i ne n i'ya u tsarai vi dem. U danai, ‘Uzakuwa, vu naka mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i tawun, k_{pa}m n doku ta n tsarai ikebe i tawun n i'ya.’

²¹ “Uzakuwa vi u wushuki, ‘Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa vu pana kayanyan na mpa.’

²² “Aku kagbashi ka u nakai i re yi u tuwai u danai, ‘Uzakuwa, vu naka mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i re, k_{pa}m n doku ta n tsarai i re n i'ya.’

²³ “Uzakuwa vi u wushuki, ‘Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa vu pana kayanyan na mpa.’

²⁴ “Kagbashi ka u nakai u te vi u tuwai, u danai, ‘Uzakuwa, n reve ta va yuwu wa. Vu tsu zuwa ta uma vu kapi ili i'ya vuma roku u cei. ²⁵ Adama a nala, n pana ta uwonvo aku n bidyai ukebe u zinariya vi n ga_{va}i kpele n sokongi u da pini. Ukebe u vunu u da na.’

²⁶ “Aku uzakuwa vi u wushuki, ‘Avu kagbashi ka cingi ka, kpam kawonvoli. Vu da vu reve ta n tsu kapa a kashina ka uza roku u cei. ²⁷ Wari u gan ta gbam vu zuwa ikebe yi a kuwa ku ikebe tsara n tsara ili i'ya i uwa mu pini.’

²⁸ “Aku uzakuwa vi u tonukoi agbashi a da a buwai vi, ‘Wusha niyi ukebe vi i naka kagbashi ka kari n ikebe kupa vi. ²⁹ Uza u yan baci ili i maci n i'ya wari n i'ya, Kashila ka doku ta ka naka yi, kpam wa tsara ta i'ya ushani. Shegai uza da bawu wari n ili, Kashila ka wusha ta i kenukulu i'ya wari n i'ya vi. ³⁰ Gogo-na vutalai kagbashi ka gbani ka nala ki a asuvu a karimbi a asu u da ama a ka sa n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.’ ”

Magono ma yanka ta ama gba afada

³¹ Yesu lyai kapala n uwenishike, “Maku ma Vuma ma tuwa ta a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne, n atsumate a zuba a ne gba. Wa woko ta Magono aku u dusuku a karatsu ka pige ka tsugono tsu ne. ³² Gba aletsu a likimba a ka bolomgbono ta a kapala ka ne, kpam wa pece le ta abolo a re tyoku da kaliniki ka tsu pece ncon na nryadiga. ³³ U zuwa ncon a ulyaki u ne, nryadiga kpam a ugula u ne.

³⁴ “Aku magono mi ma tonuko ama da a'ari a ulyaki u ne, ‘Tuwai, Tata u va u zuwuka da de unu u shinga u ne. Wushai tsugono tsa Kashila ka fobusuko da tun a'ayin a da u yain likimba. ³⁵ A'ayin a da ma pana kambulu, i ne mu ta ilikulya n lyai. An ma pana kakuli, i ne mu ta mini n soi. An ma yan tsumoci, i wusha mu ta. ³⁶ An mari katafa, i naka mu ta aminya n ukai. An mari a mabala, i

kirana ta na mpa, kpam an mari a kuwa ka a'ali, i konduso mu ta.'

³⁷ “Ama a maci yi a ka wushuku ta, ‘Asheku, nwere da tsu wene vu n kambulu, aku tsu ne vu ilikulya? Ko kpam va pana kakuli, aku tsu ne vu mini? ³⁸ Nwere da tsu wene vu a tsumoci, aku tsu uka vu a a'uwa a tsunu? Nwere da tsu wene vu kataba, aku tsu naka vu aminya? ³⁹ Nwere da tsu wene vu a mabala ko kpam a kuwa ka a'ali, aku tsu kiranai n avu?’

⁴⁰ “Magono mi ma wushuku ta, ‘N tonuko da, a'ayin a da baci i yankai ama a va, ko aza da a lakai kenukulu, mpa i yankai.’

⁴¹ “Aku Magono mi ma tonuko aza da a'ari a ugula u ne, ‘Batsai dan na mpa, eda ama da Kashila ka yankai una u cingi. Walai i ba i uwa a akina a da bawu a ka kotso a da a fobusukoi Kalapansi n atsumate a ne! ⁴² An ma pana kambulu, i ne mu ilikulya n lyai wa. An ma pana kakuli, i ne mu mini n soi wa. ⁴³ An ma yan tsumoci, i wusha mu wa. Kpam an mari kataba, i naka mu aminya n uka wa. An mari a mabala, kpam mari a kuwa ku a'ali, i kirana na mpa wa.’

⁴⁴ “Ama a nala yi a ka wushuku ta, ‘Asheku, nwere da tsu kpada vu ubanga a'ayin a da va pana kambulu, ko kakuli, ko va yan tsumoci, ko vari kataba, ko kpam vari a kuwa ku a'ali bawu tsu banga vu?’

⁴⁵ “Magono mi ma wushuku ta, ‘N tonuko da, a'ayin a da baci i kpada ubanga ama a va, ko nida tani baci a'ari kenukulu, mpa i kpada ubanga.’

⁴⁶ “Ama a nala yi a ka uwa ta a asuvu a mavura ma bawu mari n utyoku, shegai ama a maci yi a ka yan ta uma bawu utyoku.”

26

*A sheshei tsara a wuna Yesu
(Marku 14:1-2; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53)*

¹ An Yesu kotsoi udansa ili i na yi, aku u tonukoi atoni a ne, ² “I reve ta gai a'ayin a re a da a buwai kotsu a yain Abiki a Upasamgbana,† kpam a ka neke ta mpa Maku ma Vuma a wandamgbana mu.”

³ A'ayin a nala yi, adarakpi a pige na nkoshi a ba a gawunsai a kuwa ku Magono ma Adarakpi, uza da a ka isa Kayafa. ⁴ A sheshei tyoku da a ka kana Yesu tsara a wuna yi usokongi. ⁵ Shegai a danai, “U gan tsu yain ukuna u na vi a'ayin a Abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangasaka tsu ta.”

*A tsunki Yesu manivi ma magulani
(Marku 14:3-9; Yahaya 12:1-8)*

⁶ Ele n a fobusi nala, cina Yesu pini a Batani a kuwa ku Simo uza da caupa wari makutu. ⁷ Eyi pini a kuwa ki n u lyayi ilikulya, aku uka roku u tuwai n majuju ushadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. U tsunki Yesu a kaci.

⁸ An atoni a ne a wenei nala, a panai upan cika, a danai, “Icun i koli ka ikebe ka eni ka naha! ⁹ Wari u gan ta u denge ma n ikebe cika, aku u naka aza a unambi ikebe yi.”

¹⁰ Yesu kpam reve ta gba i'ya a ka tono, aku u tonuko le, “Ndyia i zuwai ya damgbarasa uka u na vi? Ili i shinga n i tsulobo i'ya u yanka mu. ¹¹ Ya

rongo t̄a kabolo n aza a unambi kain dem, shegai mpa ma rongo n aḁa a'ayin ushani wa. ¹² Tsunku ḁa u tsunku mu ma, tsara u fobuso ikyamba i va adama a kacida. ¹³ Mayun n tonuko ḁa, asu u ḁa baci dem a yain Kadyanshi ka Shinga a asuvu a likimba, a ka dana t̄a ili i'ya uka u na vi u yain, kpam ama a ka ciḁa t̄a n eyi.”

*Yahuza wushuki u neke Yesu
(Marku 14:10-11; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Aku uza u te a asuvu a Kupanamere yi, uza ḁa a ka isa Yahuza Isikariyoti u ba u dansai n adarakpi a pige, ¹⁵ “Nɔya ya naka mu n naka ḁa baci Yesu?” Aku a naka yi ikebe i azurufa kamankupa.* ¹⁶ Pini nala, u gitai uzama tyoku ḁa wa neke yi ara le.

*Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana
(Marku 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yahaya 13:21-30)*

¹⁷ Kain ka kagita ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nam-bai Yisti, Kupanamere yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobuso ulya u Ilikulya i Abiki a Upasamgbana?”

¹⁸ U wushuki, “Walai i bana a asuvu a ilyuci a asu u vuma roku i tonuko yi, ‘Kawenishiki ka danai: A'ayin a ḁa a dangasaka mu a yan de evu n urawa. Ma ciga t̄a n lyai ilikulya yi n Kupanamere a kuwa ku vunu.’ ” ¹⁹ Aku a yain dere tyoku ḁa u tonuko le, a ba a fobusoi ilikulya yi pini.

²⁰ An kaara ka kotsoi, Yesu n Kupanamere yi a dusuki ulya u ilikulya. ²¹ Ele pini n a lyayi, aku u

* **26:15** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḁanga.

tonuko le, “Mayun n tonuko ɗa, uza u te a asuvu a ɗe wa neke mu ta.”

²² A namgba ta katsuma cika, aku a gita yi keci maten-maten, “Mpa ma neke vu vi, Asheku?”

²³ U wushuki, “Vuma da u dabai kusan una u te na mpa a kabelu, aya gai wa neke mu vi. ²⁴ U kana ta Mpa Maku ma Vuma n kuwa, tyoku da a korongi a kaci ka va a'ayin ushani a da a wurai. Shegai ter n uza da wa neke mu vi. A'ari a matsa yi baci wa, wari wa laka yi ta tsulobo.”

²⁵ Yahuza uza da wa neke yi vi u danai, “Kawenishiki, ko mpa ma neke vu vi?”

U wushunku yi, “Nala wari, ada.”

Ulya u Ilikulya i Asheku

(Marku 14:22-26; Luka 22:14-20)

²⁶ Ele pini n a lyayi ilikulya yi, aku Yesu bidyai burodi. U cikpai Kashila aku u jibamgbanasai u da, u nakai atoni a ne u danai, “Wushai burodi na vi i takuma, kpaci ikyamba i va i'ya.”

²⁷ Aku u bidyai kpam mako, u cikpai Kashila u nakai atoni a ne, u danai, “Ya dem u soi.

²⁸ Kpaci mpasa n va n da, iryoci i kazuwamgbani ka Kashila ka yain n ama a ne, n da a wotsongi adama a da Kashila ka cimbusa unyushi u le. ²⁹ N tonuko da, ma doku ma so mini ma cinwi wa, she kain ka ma doku ma so ma savu n ada a tsugono tsu Tata u va.”

³⁰ Aku a shipai ushipa u icikpali, pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

Bituru wa nana ta Yesu

(Marku 14:27-31; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)

³¹ Yesu tonukoi atoni a ne, “Ara n kayin ka na gb̄a de ya suma ta i asaka mu utyoku u va, tyoku da Zakariya matsumate u korongi, ‘Kashila ka galā ta kaliniki ki, ncon mi kpaṃ ma wacuwa ta.’” ◇

³² “Shegai a'ayin a da baci n 'yanga a ukpa, ma laza ta ubana a Galili n lasa da urawa.”

³³ Bituru danai, “Ko ama gb̄a a 'yuwan vu baci, mpa ma 'yuwan vu wa!”

³⁴ U tonuko yi, “Mayun n tonuko vu, ara gb̄am kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³⁵ Shegai Bituru danai, “Ma nana vu wa! Ma kuwa ta gb̄am kaḅolo n avu!” Nala dem atoni a da a buwai vi a danai.

Yesu yain kvasu a Getisimani

(Marku 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Yesu n atoni a ne a banai a asu u roku u da a ka isa Getisimani, u tonuko le, “Dusuki pini na, ma bana ta nife n yain kvasu.” ³⁷ U bidyai Bituru na mmuku n Zabidi n re a banai kaḅolo. U namgba ta katsuma kpaṃ u dambula ta cika. ³⁸ U tonuko le, “Uma u va wa pana ta ikyamba cika yavu ma kuwa. Shamgbai pini na i rongo uma na mpa.”

³⁹ U lazai ubana a kapala kenu, aku u kudangi u varai kaci ka ne a iyamba u vasai, “Tata u va, wari wa yan baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi. Shegai u la ta tsulobo vu yain ili i'ya va ciga, shegai bamu n i'ya mpa ma ciga.”

⁴⁰ Aku u gonoi a asu u atoni a tatsu yi u cina le a ka lavuta. U tonukoi Bituru, “Ndyā i zuwai ama a tatsu a de gb̄a bawu i fudai i rongoi uma a

uwundya ko u ulapa uwule u te ɗa baci? ⁴¹ Kotsu i lavuta wa, yanyi kvasu kotsu i tsarā ucira u ɗa ya shamgba a ukonduso. Kulu ku ciga tā ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'a n ucira wa.”

⁴² Aku u asakā le u vasai, “Tata u va! Va takpa mu baci mako ma na mi wa, she a'ayin a ɗa n soi ma, ma yan tā ili i'ya va ciga.”

⁴³ U gonoi u cina le a ka lavuta, a kukpa gbam a'eshi a le wa. ⁴⁴ Aku Yesu asakā le u'asakā utatsu, u ba u yain kvasu tyoku u kvasu ka kagita.

⁴⁵ U gonoi a asu u atoni yi u tonuko le, “Niɗa i'ari alavu n i wunvugusi hal n gogo-na? A'ayin a yan ɗe gogo-na. Mpa Maku ma Vuma ma a ka neke a akere a aza a unyushi u cingi. ⁴⁶ 'Yangai tsu walai. Kondonoi, vuma ɗa u neke mu vi, aya wa tuwā la.”

A kanai Yesu

(Marku 14:43-50; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12)

⁴⁷ Yesu pini a kadyanshi, aku Yahuza, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, u rawai kaɓolo n kakuma ka ama n iburundu na mkpaukpau. Adarakpi a pige na nkoshi alya a suki ama a na yi. ⁴⁸ Yahuza tonuko le tā kahu a tuwā, “Ya reve tā vuma vi a'ayin a ɗa baci n ba n danasa yi n uwambatsa, i kana yi.” ⁴⁹ An a rawai, aku Yahuza banai karara she ara Yesu, u danasa yi, u danai, “Uzapige!” Pini nala, u wambatsa yi.

⁵⁰ Yesu wushunku yi, “Kaje ka va, yan ili i'ya vu tuwāi uyan.” Aku ama yi a tuwāi a kanai Yesu.

⁵¹ Uza u te a asuvu a atoni a Yesu u talai burundu, u kapamgbantai kutsuvu ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi. ⁵² Shegai Yesu tonuko yi,

“Gonuko burundu u wunu a ivin i ne. Uza ɗa baci dem u shilakaṅai n burundu, n burundu ɗa dem a ka wuna yi. ⁵³ Mayun i reve ta gai ma fuda ma wece Tata u va, u naka mu abolo a atsumate a zuba kupa n a re a ɗa a ka yanka mu kuvon ma ciga baci.† ⁵⁴ Shegai u kana ta u woko naha, tsara a shadangu ili i'ya i'ari ukorongi.”

⁵⁵ U tonukoi kakuma ka ama ki, “I tuwa mu ukana n iburundu na mkpaukpau yavu uza u magalaka ɗa mari! Kain dem n tsu dusuku ta a Kuwa ku Kashila uwenishike, kpam i kana mu wa. ⁵⁶ Shegai gba ili i na yi i gita ta, tsara ikorongi i ntsumate i shadangu.” Aku atoni a ne gba a sumai a asaka yi.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(Marku 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yahaya 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Aza ɗa a kanaɗi Yesu vi a banka yi a kuwa ku Kayafa Magono ma Adarakpi, a asu u ɗa awenishiki a Mele na nkoshi a bolomgbonoi. ⁵⁸ Bituru tonole a kucina a mbari she pini a kuwa ku Magono ma Adarakpi mi. Aku u dusuki evu n awundi a kuwa yi tsara u wene ili i'ya a ka yan n Yesu.

⁵⁹ Adarakpi a pige yi n Asheshi a Pige† a ɗa a buwai vi gba a ka ciga a wuna Yesu. Aku a zamai ama roku aza ɗa a ka dansa kadyanshi ka kaban a kaci ka ne pini a kuwa ku asheshi ki. ⁶⁰ Ama

† **26:53** Kaɓolo dem ka ta n asoje azu a teli (6,000): Yesu danai wa fuda ta u isa atsumate a zuba azu amangatatsunkupa n azu a re (72,000) a iyamba a fanga yi u dangasa baci u yain nala. † **26:59** Roku a tsu isa ta Asheshi a Pige yi Sanhidiren.

ushani a tuwāi a dansai kadyanshi ka kaḅan a kaci ka ne, shegai Asheshi a Pige yi a tsarā yi n unyushi u ḁa u rawai a wuna yi wa.

Aku ama a re a tuwāi a danai, ⁶¹ “Vuma u na vi dana tā ‘Ma wasā tā Kuwa ku Kashilā aku n gono n mai kpam ka a asuvu a a'ayin a tatsu.’ ”

⁶² Magono ma Adarākpī mi ma 'yangāi u tonukoi Yesu, “Vā n ili i'ya va dana a ukuna u na vi?

⁶³ Shegai u dana ko ili wa.

Aku Magono ma Adarākpī mi ma doku ma tonuko yi, “A asuvu a kala ka Kashilā Uza u Uma n zuwa tā vu tsina: Tonuko tsu ko aḁa Kawauwi, Maku ma Kashilā.”

⁶⁴ Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku ḁa vu danai vi. Shegai n tonuko ḁā gbā ḁe: ili i'ya i bidyai gogo-na ubana, ya wene tā Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashilā Uza u Ucira Gbā utuwā a asuvu a kalishi a zuba!”

⁶⁵ An Magono ma Adarākpī ma panai nala, aku u karamgbanai aminya a ne adama a unamgbi u asuvu, u danai, “Vuma u na u yanka tā Kashilā kadyanshi ka cingi! Tsa ciga kpam aza ḁa a ka dana ukuna u roku a kaci ka ne wa: eḁā dem i pana tā ili i'ya u danai. ⁶⁶ Nɗya i wenei a ka yan n eyi?”

Aku a wushuki, “U yan tā ili i'ya i raṡsai a wuna yi.”

⁶⁷ Aku a cikpunkā yi atāṡṡa a upetiwa'eshi, a sugbusa yi. Aza roku kpam a ḅasasa yi. ⁶⁸ A danai, “Tonuko tsu ili i'ya ya gita, cinda a ḁa Kawauwi! Ya sugba vu?”

Bituru nanai Yesu
(Marku 14:66-72; Luka 22:56-62; Yahaya 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ A'ayin a nala yi, Bituru pini ndishi a kuwa ki a ulanga, aku kagbashi ka ƙari makere ka tuwai ka danai, “Avu dem va ta kabolo n Yesu uza u Galili.”

⁷⁰ Pini a kapala ka ama, Bituru danai, “Nala wa! N reve gbam ili i'ya va tono wa!”

⁷¹ U wutai a utsutsu u ba u shamgbai a uwotsu, makere ma roku ma wene yi, aku u tonukoi ama da a'ari pini vi, “Vuma u na vi wa ta dem n Yesu uza u Nazara.”

⁷² Bituru doku u nanai, “N tsina ta, mpa n reve vuma u na vi wa!”

⁷³ An a tsarai a garakpai kenu, aza da a'ari pini kushani, a banai ara Bituru a danai, “Mayun da, va ta kabolo n ama da a ka tono Yesu. Kpaci tyoku da va dansa da u wenikei ko ya vari.”

⁷⁴ Bituru danai, “N tsina ta, ukuna u mayun u da ma dansa! Asaka Kashila ka yan mu mavura n yanka da baci kaban! N reve vuma u na vi wa!”

Kute-kute, aku kapen ka salai. ⁷⁵ Bituru cibai n ili i'ya Yesu tonuko yi: “Kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” Pini nala, u wutai u sai cika n unamgbukatsuma.

27

*A bankai Yesu ara Bilatu
(Marku 15:1; Luka 23:1-2; Yahaya 18:28-32)*

¹ Kain n ka wansi n kpasani, aku gba adarakpi a pige na nkoshi a sheshei a kaci ka Yesu tsara a wuna yi. ² Aku a sira yi a lazai n eyi ubana ara Bilatu gomuna.

*Ukpa u Yahuza
(Asuki 1:18-19)*

³ An Yahuza uza ɗa u nekei Yesu a asu u atokulalu a ne u wenei a kiɗagai Yesu ugana u ukpa, aku ukuna vi u gonoi u ɓala yi cika. U bidyai ikebe i azurufa kamankupa vi u gonukoi i'ya a asu u aɗarɗkpi a pige na nkoshi mi. ⁴ U danai, “Unyushi u ɗa n yain u ɗa na: N naƙa ɗa vuma ɗa bawu wari n unyushi u cingi tsara i wuna yi.”

Aku a wushuki, “Ndya i birika tsu? Ukuna u wunu u ɗa nala vi.”

⁵ Yahuza wacangi ikebe yi pini a Kuwa ku Kashila ki, aku u lazai u ba u vuruki kaci ka ne a maɗanga hal u kuwai.

⁶ Aɗarɗkpi a pige yi a tsaɗi ikebe yi a danai, “U wusha ta ikebe i na yi adama a mpasa n vuma. Mele ma dana ta tsa ɓolomgbono i'ya n ikebe i Kuwa ku Kashila wa.” ⁷ Aku a ba a tsilai uyamba u vuma roku kamai ka mgbodo tsara a ciɗangusu amoci a ɗa a ka kuwusa a Urishelima. ⁸ Ili i'ya i zuwai a ka isa asu vi “Uyamba u Mpasa” ɗa gai la vi hal utuwa a'ayin a tagarada na vi. ⁹ Ili i'ya Irimiya matsumate u danai vi i shaɗangu ta:

“A bidyai ikebe i azurufa kamankupa,
ikebe i'ya aza a Isara'ila a wushuki a ka tsupa yi
i'ya gai la vi.

¹⁰ A tsilai uyamba u kamai ka mgbodo n ikebe yi,
tyoku ɗa Magono ma Zuba ma tonuko mu.” ◇

Yesu a kapala ka Bilatu

(Marku 15:2-5; Luka 23:3-5; Yahaya 18:33-38)

¹¹ A a'ayin a nala yi, Yesu shamgbai a kapala ka Bilatu gomuna, aku gomuna vi u wece yi, “Ada magono ma aza a Yahuda mi?”

Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi.”

¹² Shegai an adarakpi a pige na nkoshi aza da a ka zama yi n unyushi vi a ka dansa n eyi, u padai bini. ¹³ Gomuna vi u tonuko yi, “Avu pana ili i'ya a ka dansa a kaci ka vunu ki wa?” ¹⁴ Shegai Yesu dana ili wa, aku gomuna vi u yain majiyan cika.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Marku 15:6-15; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39–19:16)

¹⁵ Kayen dem a a'ayin a Abiki a Upasamgbana, gomuna vi u tsu asaka ta vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali, uza da ama yi a dangasai. ¹⁶ A'ayin a nala yi, vuma roku u da pini a kuwa ku a'ali ki uza da a ka isa Baraba. Ya dem u reve ta vuma vi vuma u cingi u da. ¹⁷ An kakuma ka ama ki ka bolomgbonoi, aku gomuna vi u wece le, “Vuma u eni u da ya ciga a asanka da a asuvu a kuwa ku a'ali? Ya ciga a asanka da Baraba da, ko gai Yesu uza da a ka isa Kawauwi.” ¹⁸ Gomuna vi u reve ta ama yi a tuko ta Yesu ara ne adama a malyon.

¹⁹ Gomuna vi pini ndishi a asu u afada, aku uka u ne sukunku yi akani, u danai: “Kotsu vu yanka vuma u nala vi ili wa, kpaci u yan ili i roku i cingi wa. N yan ta alavutanshi a kaci ka ne ara, kpm a da a foro mu ta cika.”

²⁰ Shegai adarakpi a pige na nkoshi a leshei kakuma ka ama ki a da a dana u asanka le Baraba aku a dana a wuna Yesu.

²¹ Gomuna vi u doku u wecei kakuma ki, “A asuvu a ama a re a na yi, ya ya ciga n asanka da?”

A wushuki, “Baraba.”

²² U wece le kpam, “Nida ma yan n Yesu, uza da a ka isa Kawauwi ki?”

A wushuki, “A wandamgbana yi.”

²³ U wecikei, “Ndy a i zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain?”

A worukpoi cika, “Wandamgbana ni.”

²⁴ An u wenei ili i'a la i'ya wa yan kpam wa, kpam ama a ka ciga de a gita u'yangasa atakasuvu a ama. Pini nala, u bidyai mini u sawai akere a ne a kapala ka le u danai, “Kabirika mu n uwuna vuma u na wa, eda ya yan u da.”

²⁵ Ya dem u wushuki, “Atsa na mmuku n tsunu a ka kana n unyushi u ukpa u ne.”

²⁶ Aku Bilatu asanka le Baraba. U zuwai asoje a bawin Yesu, aku u naka le n eyi a ba a wandamgbana.

*Asoje a yankai Yesu majari
(Marku 15:16-20; Yahaya 19:2-3)*

²⁷ Pini nala, asoje a gomuna yi a bankai Yesu a asuvu a kefile ku tsugono ku gomuna vi, aku a kyawan yi gba le. ²⁸ A mondo yi aminya a ne a uka yi kunya ku san kpayaya. ²⁹ A yain funi u awana a ukunka yi a kaci. A zuwuka yi kalangu ka tsugono a kukere ku ulyaki ku ne. A kudangi a kapala ka ne a ka yanka yi majari n dansi, “Tsu naka vu ta tsupige Magono ma aza a Yahuda.” ³⁰ Pini nala, a cikpuka yi atasa. A bidyai kalangu ki a lapusa yi n ka a kaci. ³¹ An a wowo yi uyanka majari, aku a takpa yi kunya ku san ka a uka yi vi a gonoi a uka yi aminya a ne. Pini nala, a wutukpa yi a lazai n eyi ubana a asu u da a ka wandamgbana yi.

*A wandamgbanai Yesu
(Marku 15:22-32; Luka 23:27-43; Yahaya 19:17-27)*

³² Ele n a wuti, aku a gawunsai n vuma u Sirani roku uza u kala Simo. Asoje a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. ³³ Gba le a rawai a asu u da a ka isa Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). ³⁴ Asoje yi a naka yi mini ma cinwi ma a satarai n aguma a akoni.* An u pedei ma, aku u 'yuwain ma uso. ³⁵ A'ayin a da a kotso yi uwandamgbana, aku asoje yi a yankai aminya a ne uruta. ³⁶ Asoje a dusuki pini a asu vi a rongo yi a uwundya. ³⁷ Zuba n kaci ka ne, a zuwa ta iryoci i ili i'ya i zuwai a wandamgbana yi. Ili i'ya a korongi i'ya na: “YESU DA NA VI, MAGONO MA AZA A YAHUDA.”

³⁸ Asoje yi a wandamgbana ta dem aza a magalaka a roku ama a re, uza u te a kukere ku ulyaki ku ne uza u te tani a ku ugula ku ne. ³⁹ Ama da a ka wura pini a asu vi a rongo yi uci rakpusa adama a magori. ⁴⁰ A rongoi udansa, “Vu da va wasa Kuwa ku Kashila, aku vu doku vu mai ka a asuvu a a'ayin a tatsu. Adama a nala, wauwa kaci ka wunu! Avu Maku ma Kashila ma baci, cipa pini a mawandamgbani mi!”

⁴¹ Adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi a yanka yi ta dem majari. ⁴² A da, “U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa kaci ka ne wa! U da aya magono ma aza a Isara'ila! Aya baci magono mi, u cipa pini a mawandamgbani mi wa wa, tsara

* **27:34** Aguma a akoni a da a ka dansaka pini na vi, n avuku a da a tsu yan a da tsara u jebe mcala ma ikyamba.

tsu pityanangu n eyi. ⁴³ U pityanangu ta n Kashila, adama a nala asaka Kashila ka wauwa yi, wa ciga yi baci. U dana ta dem, 'Mpa Maku ma Kashila ma.' ” ⁴⁴ Aza a magalaka a da a wandamgbanaɪ kaɓolo n eyi vi ele dem a yanka yi ta kadyanshi ka gbani.

Ukpɔ u Yesu

(*Marku 15:33-41; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30*)

⁴⁵ An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbanaɪ n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ⁴⁶ Pini nala, Yesu salai, “Eloyi, Eloyi, lama sabakatanɪ?” Wata, “Kashila ka va, Kashila ka va, ndya i zuwai vu varangu mu?”

⁴⁷ Aza da a'ari pini a asu vi kushani a pana ka yi, aku a danai, “Iliya da wa isa!”

⁴⁸ Kute-kute, uza u te u le u sumai u ba u bidyai kashaku, u ukai ka a asuvu a mini ma kalam, aku u sirai ka a kalangu u nakai Yesu tsara u soi.

⁴⁹ Shegai aza da a buwai vi a danai, “Shamgba ve tsu wene ko Iliya vi wa tuwa u wauwa yi!”

⁵⁰ Pini nala, u salai, aku uma u ne u wutai.

⁵¹ Kute-kute, kunya ka a barakpai a asuvu a Kuwa ku Kashila ku karamgbanaɪ kure, ili i'ya i bidyai a zuba utuwa a iyamba.† Aku likimba u gbadai, atali a batsasai. ⁵² Asaun kpam a kukpusai, ama a Kashila ushani aza da a kuwusai a yangasai. ⁵³ A wutai a asaun yi. An Yesu yangai a ukpa, a banai a Urishelima ilyuci i uwulukpi, a wenikei kaci ka le a asu u ama ushani.

† **27:51** Kunya ku na ki pece da ku pecei Asu u Uwulukpi n Asu u da u Lai Uwulukpi a Kuwa ku Kashila.

⁵⁴ An katigi ka asoje n asoje a ɗa a'ari kaɓolo n eyi a wenei iyamba i gbaɗai n ili i'ya i gitasai, aku a panai uwonvo, a danai, “Mayun ɗa, Vuma u na Maku ma Kashila ma!”

⁵⁵ Aka ushani aza ɗa a wutai a Galili a tonoi Yesu tsara a banga yi a shamgbusai mɓari a ka wundya mawandamgbani mi. ⁵⁶ Asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Meri (mma u Yakubu n Isuhu), na mma u Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi.

Kacifa ka Yesu

(Marku 15:42-47; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42)

⁵⁷ Vuma roku u ɗa pini uza ɗa wari n utsari cika uza u kala Isuhu u Arimatiya. Eyi katonni ka Yesu ka. N kuvuli ku nala ki ka u tuwai a Urishelima. ⁵⁸ U banai ara Bilatu u foloi a naka yi ikyamba i Yesu. Bilatu tonukoi asoje a ne a naka yi. ⁵⁹ U cangai ikyamba yi u katalai i'ya n kunya ku shinga. ⁶⁰ U ukai ikyamba yi a kasaun ka savu ka ne ka a sadarai a katali. U gindalakpai katali ka pige u kimbai utsutsu u kasaun vi, aku u lazai. ⁶¹ Meri Magadaliya n Meri ire vi a dusuki evu n kasaun ki a'ari uwundya.

Asoje aza a uwundya a kasaun

⁶² An kain ka wansai; wata, kain ka Ashibi ka la vi, adarakpai a pige n Afarishi a banai ara Bilatu. ⁶³ A danai, “Uzapige, tsu ciba ta a'ayin a ɗa uza u kaɓan u nala vi wari n uma u dana ta, ‘A yan baci a'ayin a tatsu, ma 'yanga ta a ukpa.’” ⁶⁴ Tonuko aza a uwundya kasaun yi a wundi ka mai hal a'ayin a tatsu. A yan baci nala wa, atoni a ne a ka tuwa ta a boko ikyamba yi, aku a tonuko ama u

'yanga de. Kaɓan ka nala ki tani ka la ta ka kagita ugbonguro.”

⁶⁵ Bilatu danai, “Bidyai asoje ubana a asu u kasaun vi tyoku da ya fuda i zuwa a wundi ka mai.”

⁶⁶ Aku a lazai a ba a kpadai kasaun ki, a padarai pini cirakpa† tsu iryoci i magono a katali ki, kpm a zuwai asoje yi a wundi ka.

28

U'yanga u Yesu a ukpa

(Marku 16:1-10; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10)

¹ Kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n kpasani, Meri Magadaliya n Meri ire vi a banai a kasaun ki tsara a wene ka.

² A'ayin a nala yi, iyamba i gbadai n ucira. Pini nala, katsumate ka Magono ma Zuba ka wutai a zuba, ka banai pini a kasaun ki ka gindalakpai katali ka kari a utsutsu u kasaun vi. U dusuki a zuba u katali vi. ³ Wa lada yavu ulada u zuba, aminya a ne kpm pun cika. ⁴ Asoje a da a ka wundya kasaun ki a giruwa ta cika hal a ka jeke ikyamba adama a uwonvo u katsumate ka zuba ki, hal a wokoi yavu akushe.

⁵ Katsumate ki ka tonukoi aka yi, “Kotsu i pana uwonvo wa. N reve ta Yesu da a wandamgbantai da ya bolo. ⁶ Wa pini na wa, u 'yanga de tyoku da u tonuko da. Tuwai i wene asu u da a'ari a zuwai ikyamba i ne. ⁷ Walai gogo i ba i tonuko atoni a ne, 'Yesu 'yanga de a kukpa. U laza de ubana a Galili kpm wa lasa da ta urawa de, nte ya wene yi de.' Ili i'ya gai n tuwai n tonuko da i'ya la vi.”

⁸ Pini nala, aka yi a ƙasaƙai kasaun ki n uwonvo gogo, kpam n a yanyi ipeli cika. A sumai tsarar a ba a tonuko atoni yi ili i'ya i gitai. ⁹ Kute-kute, Yesu gawunsai n ele aku u danasa le. A rabai evu n eyi, a wambatsa yi a a'ene a lyaka yi kayala. ¹⁰ Aku u danai, “Kotsu i pana uwonvo wa, tonukoi atoni a va a bana a Galili, nte a ka wene mu de.”

Awundi a kasaun yi a yain kaƙan

¹¹ A'ayin a da aka yi a lazai, aku a asoje a roku aza da a ka wundya kasaun ki a gonoi a ilyuci a tonukoi adarakpi a pige gba ili i'ya i gitai. ¹² Adarakpi a pige a ba a cinai nkoshi a sheshei tyoku da a ka yan. Pini nala, a nakai asoje yi ikebe ushani. ¹³ A tonuko le, “Tonukoi ama i dana atoni a Yesu a da a tuwai a bokoi ikyamba i ne yi n kayin cina eda alavu. ¹⁴ Gomuna u pana baci ukuna vi, tsa dansa ta n eyi, tsu wauwa da a upana u ikyamba.” ¹⁵ Asoje yi a wushai ikebe yi, aku a yain tyoku da a tonuko le a yain. Kadyanshi ka kyawan ta gba uyamba u Yahuda, kpam hal n gogo-na a ka a tonusuko ta ama alabari a na yi.

Yesu dansai n atoni a ne

(Marku 16:14-18; Luka 24:36-49; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

¹⁶ An atoni kupa n uza u te vi a lazai, a bana ta karara she a masasa a Galili a asu u da Yesu tonuko le a bana. ¹⁷ An a rawai a wene yi, aku a lyaka yi kayala, shegai aza roku a le a yan ta malala. ¹⁸ Pini nala, u banai a asu u da a'ari, u danai, “Kashila ka naka mu de gba ucira u da wari a zuba n likimba. ¹⁹ Adama a nala walai i ba i tonuko gba ama a likimba kadyanshi ka va tsara a woko Atoni a va.

I Iyubugu le a asuvu a kala ka Tata, n ka Maku, n ka Kulu Keri. ²⁰ I wenishike le a yain gba i'ya n tonuko da. Ma rongo ta n ada kain dem hal ubana a makorishi ma likimba.”

**Kazuwamgbani ka savu n Tsikimba n a6on a
da a dangasai a kazuwamgbani ka cau
New Testament in Tsikimba (NI:kdl:Tsikimba)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsikimba

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsikimba

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010